

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

ÖĞR. GÖR. FETHULLAH AÇIL

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM FAKÜLTESİ

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ AÇIK VE UZAKTAN EĞİTİM
FAKÜLTESİ**

BANKACILIK VE SİGORTACILIK BÖLÜMÜ

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

ÖĞR. GÖR. FETHULLAH AÇIL

Yazar Notu

Elinizdeki bu eser, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde okutulmak için hazırlanmış **bir ders notu niteliğindedir.**

ÖNSÖZ

Ekonominin temel hedeflerinin; istikrarlı bir ekonomik büyüme, kaynakların tam istihdamı, fiyat ve ödemeler dengesi istikrarı olduğunu işin başında öğrenmiştik. Ekonominin bu en temel hedeflerini globalleşen dünya ekonomisini bir bütün olarak ele alarak değerlendirmek yerine, daha mikro düzeyde değerlendirmek istersek, farklı ülkelerdeki iktisatçılar bu hedeflerden hangisinin daha öne çıktığı sorusuna, kendi ülkelerindeki başat sorunu öne çıkararak, farklı yanıtlar verebilirler. Aynı yanılığın payını taşıyarak bu soruya kendi ülkemle ilgili olarak yanıt vermeye kalktığımda, benim için öne çıkan hedef hep “istikrarlı bir ekonomik büyüme” hedefi olmuştur. Hedefe, “istikrarlı bir ekonomik büyüme” konulunca dünya piyasalarını hedef alan bir üretim, rekabet ve pazarlama kaçınılmaz oluyor. İşte tam bu noktada dış ticaretin özellikle ihracatın yani ürettiğini dünya piyasalarında satabiliyor olmanın önemi ortaya çıkıyor.

Ülkemizin son 20 yıldır bu alanda ciddi bir yol kat ettiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu rahatlığımızı dış ticaret rakamları da teyit ediyor. Daha 2000 yılında toplam dış ticaretimiz 82 milyar dolar olarak kayıtlarıken, 2015 yılı sonunda bu tutar 350 milyar dolar olarak kayıtlandı. Bu olağanüstü tablo, dış ticaretin önemini anlatmak için tek başına yeterlidir diye düşünüyorum.

Hedefimiz dış ticaret işlemlerinin önündeki bürokrasiyi en aza indirmek ve bu konuda uzmanlaşmış kadrolarla çok daha hızlı ve ucuz servis verebilir hale gelmek olmalıdır. Bürokrasiyi azaltmak konusunda çok ciddi adımların atıldığını görüyoruz. Daha çok yolumuz olduğu söylenebilir ama gelişim umut vericidir.

Diğer boyut yani uzman eleman yetiştirmek konusunda ise hepimize çok iş düşüyor. Gerek eski bir banka yöneticisi olarak mesleki birikimlerimi ve gerekse bu alanda yazılan ve yapılan işleri yakından takip eden bir eğitim gönüllüsü olarak bu ders notlarını derleme cüretine işte bu nedenle kalkıştım. Tecrübesizliğimizi ve zaman sıkıntımızı bilmesine rağmen bu işte beni cesaretlendiren bölüm başkanım Sn. Mine Kırbaşı başta olmak üzere, notlarımı okuyup düzelteren oğlum Can Açıl'a ve emeğini esirgemeyen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

FETHULLAH AÇIL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR.....	VII
1. KAMBİYO VE DIŞ TİCARET HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Kambiyo Hakkında Genel Bilgiler.....	3
1.1.1. Kambiyo ve Kambiyo Mevzuatı.....	3
1.1.2. Türkiye’de Kambiyo Rejimi.....	3
1.1.3. Kambiyo Terimleri.....	3
1.2. Dış Ticaret Hakkında Genel Bilgiler.....	6
1.2.1. Dış Ticarete Kullanılan Bazı Tanımlar.....	8
2. DIŞ TİCARET HAKKINDA GENEL BİLGİLER - DEVAM.....	13
2.1. Dış Ticarete Riskler.....	15
2.2. Dış Ticarete Sözleşmenin Önemi ve Kullanılan Sözleşmeler.....	15
2.2.1. Alım-Satım Sözleşmesi.....	15
2.2.2. Taşıma Sözleşmesi.....	16
2.2.3. Sigorta Sözleşmesi.....	16
2.2.4. Banka Kredi Sözleşmesi.....	16
2.2.5. İhracat Kredisi Sigortası Sözleşmesi.....	16
2.3. Dış Ticarete Anlaşmazlıkların Çözüm Yolları.....	17
2.4. Dış Ticaret Mevzuatı.....	18
2.4.1. İç Mevzuat.....	18
2.4.2. Dış Mevzuat.....	19
3. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2010).....	26
3.1. EXW – Fabrikada Teslim.....	31
3.2. FCA – Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim.....	32
3.3. CPT – Navlun,’e Kadar Ödenmiş Teslim.....	33
3.4. CIP - Navlun ve Sigorta Bedeli Ödenmiş.....	34
3.5. DAT – Terminalde Teslim.....	35
4. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2010) - DEVAM.....	41
4.1. DAP – Belirlenen Yerde Teslim.....	43
4.2. DDP- Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim.....	44
4.3. FAS – Gemi Doğrultusunda Masrafsız.....	45
4.4. FOB – Gemi Güvertesinde Masrafsız.....	46
4.5. CFR – Masraflar ve Navlun Ödenmiş Teslim.....	47

4.6. CIF - Masraflar, Sigorta ve Navlun Ödenmiş Teslim.....	48
5. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER.....	51
5.1. Ticari Belgeler (Commercial Documents).....	55
5.1.1. Proforma Fatura (Proforma Invoice).....	55
5.1.2. Ticari Fatura (Commercial Invoice).....	55
5.1.3. Tasdikli Fatura ya da Konsolosluk Faturası (Consulate Invoice).....	57
5.1.4. Navlun Faturası (Freight Invoice).....	57
5.1.5. Çeki Listesi (Weight List).....	58
5.1.6. Spesifikasyon Belgesi (Specification List).....	58
5.1.7. Koli Ambalaj Listesi (Packing List).....	58
5.1.8. Gözetim Belgesi (Third party Certificate of Inspection).....	58
5.1.9. İmalatçının Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate).....	59
5.1.10. Ekspertiz Raporu.....	59
5.2. Taşıma Belgeleri (Shipping Documents).....	59
5.2.1. Deniz Konşimentosu (Marine / Ocean Bill of Lading).....	60
6. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER - DEVAM.....	66
6.1. Taşıma Belgeleri (Shipping Documents).....	68
6.1.1. Deniz Konşimentosu (Marine / Ocean Bill of Lading).....	68
6.1.2. Havayolu Taşıma Belgesi (Airway Bill).....	72
6.1.3. Hamule Senedi (CIM-Rail Consignment Note).....	72
7. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER - DEVAM.....	76
7.1. Taşıma Belgeleri (Shipping Documents).....	78
7.1.1. Nakliyeciyi Makbuzu (Forwarder's Receipt).....	78
7.1.2. Karayolu Taşıma Belgesi (CMR-International Consignment Note).....	78
7.1.3. Karma Nakliyat Belgesi (Multimodal bill of lading).....	79
7.1.4. FIATA Tesellüm Belgeleri (FCR-FCT-FBL).....	79
7.1.5. Posta Makbuzu (Post Receipt).....	80
7.1.6. TIR Karnesi (TIR Carnet).....	80
7.2. Sigorta Belgeleri (Insurance Documents).....	81
7.2.1. Sigorta Poliçesi (Insurance policy).....	81
7.2.2. Sigorta Sertifikası (Insurance Certificate).....	82
7.2.3. Diğer Bazı Sigorta Kavramları.....	82
7.3. Resmi Belgeler (Official Documents).....	83
7.3.1. Dolaşım Belgeleri (Movement certificate).....	83
7.3.2. Menşe Şahadetnamesi (Certificate Of Origin).....	84
7.3.3. Sıhhat Şahadetnamesi (Health/ Sanitary Certificate, Phytosanitary Certificate).....	85

7.3.4. Helal Belgesi.....	85
7.3.5. Radyasyon Belgesi.....	86
7.3.6. Boykot/ Kara Liste Sertifikası	86
7.3.7. Uygunluk Belgesi.....	86
7.4. Finansman Belgeleri (Financial Documents).....	87
7.4.1. Poliçe (Bill Of Exchange / Draft).....	87
7.4.2. Bono (Promissory Note).....	90
7.4.3. Teslim Emri (Delivey Order).....	90
7.4.4. Antrepo Makbuzu (Warehouse Receipt).....	90
7.4.5. Rehin Senedi (Trust Receipt).....	90
8. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ	94
8.1. Peşin Ödeme (Advanced Payment)	97
.....	97
8.2. Mal Mukabili Ödeme (Cash Against Goods / Open Account).....	97
8.3. Vesaik Mukabili Ödeme (Cash Against Documents).....	98
9. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ - DEVAM.....	105
9.1. Akreditif (Letter Of Credit).....	107
9.1.1. Akreditifte Taraflar	108
9.1.2. Akreditifin Açılışı	110
9.1.3. Akreditifin Kullanımı.....	110
9.1.4. Başlıca Akreditif Çeşitleri	111
10. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ - DEVAM.....	118
10.1. Akreditif (Letter of Credit).....	120
10.1.1. Ödeme Şekillerine Göre Akreditif Çeşitleri	120
10.1.2. Akreditif Metninde Bulunması Gereken Bilgiler;.....	122
10.2. Kabul Kredili Ödeme (By Acceptance).....	124
10.2.1. Kabul Kredili Akreditif	126
10.2.2. Kabul Kredili Vesaik Mukabili.....	127
10.2.3. Kabul Kredili Mal Mukabili	127
11. İTHALAT-İHRACAT İŞLEMLERİNDE DÜZENLENMESİ ZORUNLU BELGELER VE İTHALAT	132
11.1. İthalat-İhracat İşlemlerinde Düzenlenmesi Zorunlu Belgeler	134
11.1.1. Türk Parası Transfer Belgesi	134
11.1.2. Döviz Alım Belgeleri	134
11.1.3. Döviz Satım Belgeleri	135
11.1.4. Ortak Hususlar	135

11.2. İthalat	136
11.2.1. İthalat Terimleri	136
11.2.2. İthalat Bedellerinin Ödenmesi	137
11.2.3. İthalatta Ödeme Şekilleri	138
11.2.4. İhracat Bedellerine Mahsuben Ödeme	143
11.2.5. Transit Ticaret	144
11.2.6. İthalat Bedelinin ihracatçının Türkiye'deki DTH veya TL Mevduat Hesabına Yatırılarak Ödenmesi	146
12. İTHALAT – DEVAM VE İHRACAT	150
12.1. İthalat	152
12.1.1. İthalatta Fon Uygulaması	152
12.1.2. Mücbir Sebep Halleri Ve Tevsik Şekilleri	153
12.1.3. Üçüncü Ülkelerdeki Bankalar Nezdinde Akreditif Açılması	154
12.1.4. Faktoring İstemleri	154
12.2. İhracat	154
12.2.1. İhracat Terimleri	154
12.2.2. İhracat Bedellerinin Tahsili	155
12.2.3. Ödeme şekilleri	155
13. İHRACAT – DEVAM	161
13.1. Ödeme Şekilleri	163
13.1.1. Vesaik Mukabili Ödeme	163
13.1.2. Mal Mukabili Ödeme	163
13.1.3. Kabul Kredili Ödeme	163
13.1.4. Peşin Ödeme	164
13.2. İhracat Bedellerinin Tasarrufu	165
13.3. İhracat Bedelinin Tahsili	166
13.4. İhracat Bedelinin Efektif Olarak Tahsili	166
13.5. İmalatçı / Tedarikçi Adına DAB Düzenlenmesi	168
13.6. İhracat Alacağının İskonto Edilmesi	168
13.7. Faktoring İşlemi	168
13.8. Mahsup	169
13.9. Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonuna Tabi Mallar İhracatında Uyulması Gereken Esaslar	169
13.10. Mücbir Sebep Halleri	170
13.11. Tevsik Şekilleri	171
14. İHRACATI TEŞVİK MEVZUATI VE SWIFT	175
14.1. İhracatı Teşvik Mevzuatı	177

14.1.1. Belgesiz İşlemlerde Vergi Resim Harç İstisnası Uygulaması.....	177
14.1.2. Belgeli İşlemlerde Vergi Resim Harç İstisnası Uygulaması.....	177
14.1.3. Bildirim	178
14.1.4. Dahilde İşleme Rejimi.....	179
14.1.5. Hariçte İşleme Rejimi.....	180
14.1.6. İhracatı Teşvik Mevzuatı Açısından İthalat İşlemleri	180
14.2. Swift (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication).....	182

KISALTMALAR

- **A.Ş.** Anonim Şirket
- **AB** Avrupa Birliği
- **BSMV** Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
- **C/H** Cari Hesap
- **DAB** Bankalarca Düzenlenen Döviz Alım Belgesi
- **DBT** Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu
- **DİİB** Dahilde İşletme İzin Belgesi
- **DSB** Bankalarca Düzenlenen Döviz Satım Belgesi
- **DTH** Döviz Tevdiat Hesabı
- **EFT** Elektronik Fon Transferi
- **EFTA** Avrupa Serbest Ticaret Birliği
- **EXİMBANK** Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.
- **GB** Gümrük Beyannamesi
- **GKS** Genel Kredi Sözleşmesi
- **GTİP** Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
- **IBAN** Uluslararası Banka Hesap Numarası
- **İTO** İstanbul Ticaret Odası
- **KDV** Katma Değer Vergisi
- **KKDF** Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
- **L/C** Letter of Credit- Akreditif
- **MTO** Milletlerarası Ticaret Odası
- **NBF** Nakit Beyan Formu
- **T.C.M.B.** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- **T.P.K.K.** Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu
- **TL** Türk Lirası
- **TOBB** Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- **TPTB** Türk Parası Transfer Belgesi
- **USD** Amerikan Doları
- **VRHİB** Vergi Resim Harç İstisna Belgesi
- **YP** Yabancı Para
- **YTB** Yatırım Teşvik Belgesi

1. KAMBIYO VE DIŞ TİCARET HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste kambiyo rejimi ve dış ticaret hakkında genel bilgiler edinilecektir. Türkiye’de kambiyo rejiminin dayanakları (Türk Parasını Koruma Kanunu ve 32 Sayılı Karar) ve ders içeriğinde kullanılacak temel kambiyo terimleri (Bakanlık, Döviz – Efektif, Türkiye’de yerleşik kişiler, dışarıda yerleşik kişiler, kıymetli madenler ve taşlar, banka, yetkili müessese, konvertibilite, kur, çapraz kur, arbitraj, muhabir banka, hesap muhabiri, döviz pozisyonu) ve dış ticarete kullanılan bazı tanımlar (ithalat, ihracat, ithalatçı, ihracatçı, fiili ihracat, fiili ithalat, dahilde işleme rejimi, hariçte işleme rejimi) açıklanacaktır.

1.1. Kambiyo Hakkında Genel Bilgiler

1.1.1. Kambiyo ve Kambiyo Mevzuatı

Kambiyo; değiştirme, bozdurma, değer anlamına gelir. Bir lke parasının diğer ülke parasıyla fiyatını ifade eder. Yabancı lke paraları üzerinden düzenlenen ticari senetler, ek, poliçe, bono da kambiyo kapsamı içine girer. İhracat ve İthalat işlemleri de kambiyo işlemleridir.

İhracat bedellerinin tahsillerine, ithalat bedellerinin ödenmesine, sermaye hareketlerine ve görünmeyen işlemlere ilişkin hükümlerden meydana gelen Merkez Bankası genelgeleri ile birlikte mevzuatın, kanun ve idari düzenlemelerin bütününe Kambiyo Mevzuatı denir.

1.1.2. Türkiye’de Kambiyo Rejimi

Uygulanmakta olan kambiyo rejimi, 1567 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu olup, 7 Ağustos 1989 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 32 sayılı karar ve çeşitli tarihlerde yürürlüğe giren karar ve tebliğlerle yürütülmektedir.

1.1.3. Kambiyo Terimleri

Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu hakkında 32 Sayılı Karar’da geçen bazı terimler:

Efektif : Banknot şeklindeki yabancı paralara efektif denir. Madeni para da efektif olmasına rağmen, ait olduğu ülke dışında alım-satımı söz konusu olmadığından, ilgili tebliğde efektif tanımını içinde bulunmamaktadır.

Döviz : Efektif dahil, yabancı para ile ödemeyi sağlayan her nevi hesap, belge ve vasıtaları ifade eder (ek, senet, poliçe, havale, DTH gibi).

Türkiye’de Yerleşik Kişiler: Yurt dışında işçi, serbest meslek sahibi, müstakil iş sahibi

dahil, Türkiye’de ikametgah sahibi gerçek ve tüzel kişiler ile yerleşmek niyeti ile bir takvim yılı içinde Türkiye’de devamlı olarak 6 aydan fazla oturanları (dışarıda yerleşik kişilerden T.C. kanunlarına göre sermaye tahsisi sureti ile Türkiye’de şube açmış olan veya bir şirkete katılmış veya bir şirket kurmuş gerçek ve tüzel kişiler yalnızca bu faaliyetleri dolayısıyla Türkiye’de yerleşik sayılırlar).

Dışarıda Yerleşik Kişiler : Türkiye’de yerleşik sayılmayan gerçek ve tüzel kişileri,

Kıymetli Madenler : Her tür ve şekilde altın, gümüş ve platini,

Kıymetli Taşlar : Elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir ve inci

Kıymetli Eşya : Kıymetli maden ve taşlardan yapılmış ya da bunları içeren eşyaları

Banka : Türkiye’de faaliyette bulunan mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını,

Yetkili Müesseseler : Bakanlıkça tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövize ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin de işlemler yapabilen anonim şirketleri (A.Ş.)’leri ifade eder.

Aracı kuruluş : Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde aracılık faaliyetinde bulunmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu’ndan yetki belgesi almış kurumları,

Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları: Kıymetli Madenler Borsaları ile il çerçevesinde faaliyet izni alan

yurt içinde ya da yurt dışında yerleşik tüzel kişileri,

Diğer bazı kambiyo terimleri;

Konvertibilite : Ulusal paranın serbestçe diğer yabancı paralara dönüştürülüp yine serbestçe yurtdışına transfer edilebiliyor olabilmesine “konvertibilite” ve bu özelliğe sahip paraya da “konvertibl döviz” denir. Ülkemizde T.C. Merkez Bankası tarafından alım satım konusu yapılan ve kurları günlük olarak ilan edilen bazı konvertibl dövizler aşağıda listelenmiştir. Doğal olarak bu listede yer almayan ama konvertibl olan pek çok yabancı para söz konusudur. (“İsrail şekeli”, “Honk-Kong doları”, “Güney Afrika randı” gibi..) Bu yabancı paraların günlük listede yer almamasının nedeni pratikte bir talebin olmamasındandır.

Buna karşılık bir süredir gelişen ilişkiler ve artan talep nedeniyle günlük ilan edilen kurlar listesine “Bulgar levası”, “Rus rublesi”, “Rumen leyi”, “İran riyali” eklenmiştir.

Arbitraj : Fiyat ve kur farklarından kar elde etmek amacıyla bir malın ya da dövizin ucuz oldukları yerde ve/veya zamanda satın alınıp değer kazandığı yer ve/veya zamanda satılması işlemine arbitraj denir.

Kur : Bir birim lokal/yerli paranın “Yabancı Para” (YP) karşısındaki değerine kur denir. Ülkemizde ticari ve gayri ticari işlemlere ilişkin efektif ve döviz alım-satım kurları, bankalar ve katılım bankaları tarafından piyasa koşullarına göre serbestçe belirlenir ve günlük olarak T.C. Merkez Bankası’na bildirilir.

Muhabir Banka : Aramızda şifre bağlantısı olan, bankacılık işlemleri için anlaşmalar yaptığımız yurt içi ve yurt dışı bankalardır.

Hesap Muhabiri: Nezdlerinde hesap açtığımız veya bankamızda hesap açan yurtiçi ve yurt dışı muhabir bankalardır.

Menkul kıymetler: Sermaye ve para piyasalarında işlem gören her türlü Türk ve yabancı menkul kıymetleri,

Döviz Pozisyonu: Bankanın döviz aktifleri ve pasifleri yani döviz varlıkları ve döviz yükümlülükleri arasındaki ilişkidir. Bir bankanın Yabancı Para (YP) aktiflerinin toplamı döviz varlıklarını; YP pasif hesaplarının toplamı döviz yükümlülüklerini oluşturur.

Çapraz Kur : İki ayrı ülke parasının üçüncü bir ülkenin kambiyo piyasasında birbirlerine karşı olan değerine “çapraz kur” denir. Kimi zaman aynı anlamda “parite” sözcüğü de kullanılabilir.

DÖVİZ CİNSİ	DÖVİZ KISALTMASI
A.B.D. Doları	USD

Avustralya Doları	AUD
Danimarka Kronu	DKK
Euro	EUR
İngiliz Sterlini	GBP
İsviçre Frangı	CHF
İsveç Kronu	SEK
Kanada Doları	CAD
Kuveyt Dinarı	KWD
Norveç Kronu	NOK
Suudi Arab. Riyali	SAR
Japon Yeni	JPY
Bulgar Levası	BGN
Rumen Leyi	RON
Rus Rublesi	RUB
İran Riyali	IRR
Çin Yuanı	CNY
Pakistan Rupisi	PKR

Tablo 1 : T.C. Merkez Bankası tarafından günlük olarak ilan edilen “döviz kurları” listesi

1.2. Dış Ticaret Hakkında Genel Bilgiler

Ülkeler; mal, hizmet ve teknoloji alanlarındaki ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla birbirleriyle temas etmektedirler. İhtiyaç fazlası satılmakta, gereksinim duyulanlar satın alınmaktadır.

Bir ülkenin başka bir ülkeden mal satın alması “ithalat”, başka bir ülkeye mal satması “ihracat” olarak adlandırılmaktadır.

Ülkeler arasındaki ticari amaçlı mal ve hizmet alış-verişinin tamamı “dış ticaret” olarak adlandırılır.

Mal ithal ve ihracı dışında tutulan hizmet ithal ve ihracı, “görünmeyen kalemler” ; ülkeler arası para hareketleri de “sermaye hareketleri” olarak adlandırılır.

İhracat ve ithalatın parasal büyüklükleri arasındaki farkın diğer bir ifade ile “dış ticaret dengesinin” ülkenin lehine olması o ülkenin ekonomik açıdan güçlü olması demektir.

Ancak “ödemeler dengesi bilançosu” ; cari işlemler (dış ticaret ve görünmeyen kalemlerin toplamıdır) ve uluslararası sermaye hareketleri ve merkez bankası rezervlerinin toplamından oluşur. Bunun anlamı dış ticaret dengesinin açık verdiği durumlarda dahi ödemeler dengesi bilançosu açık vermeyebilir. (Ülkemizin son yıllardaki durumu buna güzel bir örnektir.) Türkiye’nin dış ticaret hacmindeki gelişme hakkında aşağıdaki tablo bir fikir verebilir.

DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ - YILLIK-DÖNEMSEL
Milyon Dolar

	YILLIK										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
İHRACAT (FOB)	73.476	85.535	107.272	132.027	102.143	113.883	134.907	152.462	151.803	157.610	143.839
İTHALAT (CIF)	116.774	139.576	170.063	201.964	140.928	185.544	240.842	236.545	251.661	242.177	207.234
DIŞ TİCARET HACMI	190.251	225.111	277.334	333.991	243.071	299.428	375.749	389.007	403.464	399.787	351.073
DIŞ TİCARET AÇIĞI	-43.298	-54.041	-62.791	-69.936	-38.786	-71.661	-105.935	-84.083	-99.859	-84.567	-63.395
İHR. / İTH. (%)	62,9	61,3	63,1	65,4	72,5	61,4	56,0	64,5	60,3	65,1	69,4
İHRACAT / GSYH (%)	15,3	16,2	16,5	17,8	16,6	15,6	17,4	19,4	18,5	19,7	19,7
İTHALAT / GSYH (%)	24,3	26,5	26,2	27,2	22,9	25,4	31,1	30,1	30,7	30,27	28,8

Tablo 2 : Türkiye'nin Dış Ticaret İstatistikleri

Tablodan da görüleceği üzere 2015 yılsonunda bir önceki yıla göre azalan ithalat ve ihracat tutarı nedeniyle yıllık 400 milyar dolar seviyelerindeki dış ticaret hacmimiz 350 milyar dolar seviyelerine gerilemiştir. Yine de 719 milyar dolarlık(2015 yılı) GSYH ile Türkiye dünyanın en büyük ilk 20 ekonomisi içindeki yerini korumuştur. Ülkelerin kalkınmalarında üretmenin, sadece yurtiçi piyasalarda değil yurtdışı piyasalarda da rekabet etmenin, ürettiğini satıp döviz kazanmanın ve bu bağlamda dış ticaretin önemi açıktır.

Tablonun incelenmesinde dikkat çeken bir diğer husus İhracatın / İthalatı karşılama oranının düşük seyretmesi bir diğer ifadeyle dış ticaret açığımızın oldukça yüksek seyretmesidir.

Bunun nedenleri ayrıca ele alınıp değerlendirilebilir. Burada vurgulamak istediğim husus yukarıda da belirttiğim gibi dış ticaret açığına karşın “Ödemeler Dengesi” bilançosunun açık vermemesi gerektiğidir. Bu ise dış ticaret dengesi dışındaki ödemeler dengesi bileşenlerinin artı vermesi ve dış ticaret dengesinin negatif etkisini karşılayabilmesi ile mümkün olabilmektedir ki ülkemiz açısından da uzunca yıllardır yaşanan durum tam da buna uygun bir örnektir.

1.2.1. Dış Ticarete Kullanılan Bazı Tanımlar

İhracat : Bir malın, yürürlükteki İhracat Mevzuatı ile Gümrük

Mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını yada Ekonomi bakanlığınca ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemlere denir.

İhracatçı : İhracatçı ihraç edeceği mala göre ilgili ihracatçı birliğine üye

olan, gerçek usulde vergiye tabii (tek vergi numarası sahibi) gerçek ve tüzel kişi tacirler ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklar ihracat yapabilirler.

İthalat : Bir ülkedeki alıcıların, başka ülkelerde üretilmiş mal ve hizmetleri satın almalarına denir.

İthalatçı : Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca vergi numarası verilen her gerçek ve tüzel kişi ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıklar ithalat yapabilirler.

Fiili ihracat : İhraç eşyasının Türkiye gümrük bölgesini terk etmesi,

Fiili ithalat : Gümrüğe gelen malların, gümrük, vergi, resim ve harçlarının ödenerek gümrükten çekilmesi,

Dahilde İşleme Rejimi : Serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın vergileri teminata bağlanmak suretiyle Türkiye gümrük bölgesine girmesi ve burada işlem görerek elde edilen ürünlerin ihraç edilmesinin esas olduğu, ihracatın gerçekleşmesi halinde teminatın veya alınan vergilerin geri verildiği bir rejimdir.

Hariçte İşleme Rejimi : Serbest dolaşımdaki eşyanın, hariçte işleme faaliyetlerine tabi tutulmak üzere Türkiye gümrük bölgesinden geçici olarak ihracı ve bu faaliyetler sonucu elde edilen ürünlerin ithalat vergilerinden tam veya kısmi muafiyet suretiyle yeniden serbest dolaşıma girişine ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu derste dış ticarete kullanılan bazı terimlerin yanı sıra kambiyo rejimi ve kambiyo mevzuatı ile ilgili önemli terimlerin ne anlama geldiğini öğrendik.

Bölüm Soruları

1. Başka ülkelerde üretilmiş malların ülkedeki alıcılar tarafından satın alınmasına ne denir?

- a) **İthalat** b) İhracat c) Nakliyat d) Sigorta e) Hiçbiri

2. Banknot şeklindeki yabancı paraya ne denir?

- a) Döviz b) Kıymetli Evrak c) **Efektif** d) Kıymetli Maden e) DTH

3. Hangisi 32 Sayılı kararda tanımlanan kıymetli madenlerden biridir?

- a) Bakır b) **Platin** c) Titanyum d) Alüminyum e) Çelik

4. Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde aracılık faaliyetinde bulunmak üzere sermaye piyasası kurulundan yetki belgesi almış kurumlara ne denir?

- a) Banka b) Yetkili Müessese c) **Aracı kuruluş** d) Döviz büfesi e) Takasbank

5. Türk parası konvertible değildir.

- a) Doğru b) **Yanlış**

6. Bir birim yerli paranın yabancı para karşısındaki değerine ne denir?

- a) Çapraz kur b) Parite c) **Kur** d) DTH e) Mevduat

7. Gümrüğe gelen malların gümrük vergi, resim ve harçlarının ödenerek gümrükten çekilmesine ne denir?

- a) İthalat b) İhracat c) **Fiili İthalat** d) Fiili İhracat e) İthalatçı

8. Türkiye'nin 2015 yılı Dış ticaret hacmi yaklaşık kaç milyar dolardır?

- a) 100 b) 200 c) 250 d) **350** e) 400

9. Aramızda şifre bağlantısı olan bankacılık işlemleri için anlaşmalar yaptığımız yurt içi ve yurt dışı bankalara ne denir?

- a) Ortak b) Banka c) Hesap Muhabiri d) **Muhabir Banka** e) Yetkili Müessese

10. 32 Sayılı karar hangi yıl yürürlüğe girmiştir?

- a) 1923 b) 1930 c) 1960 **d) 1989** e) 2002

2. DIŞ TİCARET HAKKINDA GENEL BİLGİLER - DEVAM

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste dış ticarete karşılaşılabilecek riskleri, anlaşmazlıkları ve bunların önlenmesi için alınacak tedbirlerin neler olabileceğini göreceğiz. Dış ticarete sözleşmenin önemi üzerinde duracağız. Dış ticarete kullanılan sözleşmelerden her dosyada rastlayacağımız alım satım sözleşmesi, taşıma sözleşmesi ve sigorta sözleşmesinin yanısıra zaman zaman karşımıza çıkabilecek banka kredi sözleşmesi ve ihracat kredisi sigorta sözleşmesi hakkında bilgi edineceğiz. Ayrıca dış ticarete uyulması gereken iç ve dış mevzuatın kaynaklarına göz atacağız.

2.1. Dış Ticarete Riskler

Dış ticarete taraflar farklı risklerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Tarafların farklı ülkelerde bulunmaları, mevzuatlarının farklı olması, değişik para birimlerinin kullanılıyor olması, tarafların farklı dilleri konuşuyor olmaları çeşitli anlaşmazlıkların ve risklerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Tarafların dış ticaret işlemlerinde karşılaştıkları riskleri 3 grupta ele alabiliriz:

- a. Ticari risk** : Ticari riski, uluslararası ticaret işlemlerinde taraflardan kaynaklanan risk türü olarak tanımlayabiliriz. Alıcının iflası veya ölümü, şirketin iflas etmesi nedeniyle mal bedelinin ödenmemesi veya tamamıyla alıcı firmanın kötü niyetinden dolayı borç yükümlülüğünü yerine getirmemesi gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir.
- b. Politik risk** : Alıcı ve satıcının iradesi dışında gelişen, tarafların bulunduğu ülkelerin politik durumundan kaynaklanan savaş, iç savaş, ihtilal, grev vb. olaylar nedeniyle ortaya çıkan imkânsızlıklar olarak tanımlanabilen risklerdir.
- c. Kur riski** : Döviz kurlarında beklenmeyen iniş ve çıkışların yarattığı risk türü olarak tanımlanabilir. Ticarete konu olan malların bir üretim sürecine ve üretilen malların bir taşıma sürecine ihtiyaç duymasının yanı sıra, kimi durumlarda yapılan vadeli satış işlemleri tarafları kur dalgalanmalarından etkilenir hale getirebilmektedir. Her ne kadar bu dalgalanmalardan koruma sağlayacak finansal ürünler söz konusu olsa bile bunların da bir maliyet yarattığı unutulmamalıdır.

2.2. Dış Ticarete Sözleşmenin Önemi ve Kullanılan Sözleşmeler

2.2.1. Alım-Satım Sözleşmesi

Dış ticarete, ihracat ve ithalat işlemleri başlamadan önce alıcı ve satıcı arasında ticarete konu olan malın satış koşullarını belirleyen yazılı bir alım-satım sözleşmesinin yapılması esastır. Dış ticaret işlemleri bu sözleşmenin yapılmasıyla başlar. Bu sözleşme kapsamında satıcı anlaşmaya varılan şartlarda malı üretip teslim edeceğini taahhüt eder. Alıcı ise anlaşılan şekilde ve sürede alıma ilişkin mal bedelini ödeyeceğini taahhüt eder. Sözleşme mutlaka yazılı olarak yapılmalı ve asgari olarak aşağıdaki hususları içermelidir:

- a.** Malın cinsi, nev'i ve kalitesi.
- b.** Alıcı, malın kalitesinden emin olmak için sevk öncesi kalite kontrolünün uluslararası bir gözetim firması tarafından yapılmasını ve bunun belgelenmesini isteyebilir. Ayrıca, ambalajlama ve paketleme konusundaki özel isteklerin de sözleşmede yer alması söz konusu olabilir. Tüm bu ve benzeri taleplerin ne şekilde karşılanıp, belgeleneceği ve masraflarının kim tarafından üstleneceği sözleşmede açıkça yer almalıdır.
- c.** Malın miktarı,
- d.** Malın fiyatı. Malın fiyatı uluslararası kabul görmüş standart teslim şekillerine göre belirlenir. Bu nedenle fiyatın içine nelerin dâhil olduğunu teslim şekli belirler.
- e.** Malın teslim şekli ve zamanı.(FOB Haydarpaşa limanı veya CIF Hamburg limanı gibi).
- f.** Ödeme şekli ve ödemenin nasıl yapılacağı,
- g.** Anlaşmazlıkların çözüm yeri ve şekli açıkça belirtilmelidir.

Ancak alım satım sözleşmesi yukarıda grıpladığımız tüm riskleri ortadan kaldırmaya tek başına yeterli olamaz. Bu nedenle başka bazı sözleşmelerin de yapılması gündeme gelebilir.

2.2.2. Taşıma Sözleşmesi

Satıcı ve/veya alıcı (teslim şekline göre) ile taşıma şirketi arasında, taşınacak malın taşıma koşullarının belirlenmesi için düzenlenir. Alım-satım sözleşmesinde malların hangi yolla taşınacağına ilişkin madde gereğince, hazırlanan malların taşınmasına ilişkin olarak, taşıma şirketi ile satıcı/alıcı arasında imzalanır ve taşıma şartları bu sözleşmeye aktarılır. Taşıma sözleşmesinde ileride daha ayrıntılı üzerinde duracağımız asgari şu hususlar yer almalıdır:

- a. Malı gönderenin ve alacaklısının açık adı ve adresi,
- b. Taşınacak malın açık tanımı, miktarı ve ambalajlanma şekli,
- c. Araç ismi, plaka no, uçuş numarası vb.
- d. Navlun tutarının ödenmiş ve ödeneceğine ilişkin açık ifade,
- e. Sözleşmenin yapıldığı tarih ve imzalar,
- f. Taşımanın nereden nereye yapılacağı,
- g. Malların yükleme için teslim alındığındaki durumu tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta sözleşmede yer almalıdır.

2.2.3. Sigorta Sözleşmesi

Sigorta şirketi ile alıcı ve/veya satıcı arasında taşınacak malın karşılaşıacağı risklerin güvencesine ilişkin düzenlenecek sözleşmeler kastedilmektedir.

2.2.4. Banka Kredi Sözleşmesi

Tarafların finansman ihtiyacına yönelik olarak, kredi ihtiyacı olan taraf ile kredi veren banka arasında krediye ilişkin olarak imzalanan bir sözleşmedir. Sözleşme şartları taraflarca serbestçe belirlenebilir.

2.2.5. İhracat Kredisi Sigortası Sözleşmesi

İhracat gerçekleştirilmeden önce satış yapılan ülkedeki politik, siyasi veya herhangi bir nedenle mal bedelinin tahsil edilememe riskini güvence altına almak için yapılan bir sigorta türüdür. 1989 yılında Eximbank tarafından başlatılmıştır. Ancak günümüzde “İhracat Kredi Sigortası”na ilişkin lisans alan özel sigorta şirketleri de aracılık hizmeti vermektedirler. Bu program çerçevesinde Türk Eximbank tarafından kapsama alınan ülkelerdeki 360 güne kadar vadeli tüm sevkiyatlar sigortalanabilmektedir. Sigorta kapsamına alınan riskler, ticari ve

politik olmak üzere 2 grupta değerlendirilmekte ve ortaya çıkan zararların en fazla %90'ı tazmin edilmektedir. Sigorta sözleşmesinin vadesi en fazla 1 yıldır.

2.3. Dış Ticarete Anlaşmazlıkların Çözüm Yolları

Sözleşmelerde, özellikle alım-satım ve taşıma sözleşmelerinde yer alması gereken hususların tamamı, dış ticarete bir takım ortak kuralların ve uluslararası bir ticaret dilinin/hukukunun oluşturulması ile aşılmaya çalışılmaktadır. Ancak tüm bu gayretlere karşın zaman zaman uluslararası ticarete anlaşmazlıklar yaşanabilmektedir. Dış ticarete anlaşmazlıkların çözümü için,

- a.** Dostane çözüm,
- b.** Uzlaşma,
- c.** Yargı yoluna gitme ve
- d.** Uluslararası tahkim olmak üzere dört temel yöntem vardır.

Dostane çözümde, taraflar üçüncü bir tarafın yardımı ve müdahalesi olmaksızın anlaşmazlığı aralarında müzakere ederek çözümlerler. Bu yöntemde, bir üçüncü taraf söz konusu olmadığından maliyet çok daha azdır.

Uzlaşmada, taraflar üçüncü bir kişi veya kurumun yardımını alırlar. Burada üçüncü şahıs tarafları dinleyerek bir karara varır, ancak bu karar tavsiye niteliğinde olup bağlayıcılığı yoktur.

Yargı yoluna gitme durumunda ise, sözleşmede hangi ülke mahkemelerinin yetkili olduğunu belirten bir maddenin bulunması gerekmektedir.

Uluslararası tahkim, tarafların hakkında kanuni bir yasaklama bulunmayan, kamu düzenini ilgilendirmeyen, kendi istekleriyle özgürce hareket edebilecekleri işlerden dolayı aralarında çıkabilecek hukukî ihtilafların çözümünü devlet yargısına başvurmak yerine kendi tercihleri ile belirledikleri bir veya birkaç kişiye bırakmak suretiyle sağlamalarıdır.

Tahkimin uzlaşmadan farkı, bir yargılamayı içermesidir, ancak bu yargılama devlet yargısı dışında olmaktadır. Tarafların anlaşmazlıkların çözümü amacıyla uluslararası tahkime başvurabilmesi için, sözleşmede bu konunun açıkça belirtilmesi gerekir. Tahkim kararı verildikten sonra, bu kararın ithalatçının veya ihracatçının ülkesinde uygulanmaya geçmesi gerekmektedir. Yabancı bir tahkim kararının Türkiye'de uygulanabilmesi için yetkili yerel mahkemeler tarafından onaylanması gerekmektedir.

Türkiye'de TOBB Tahkim Divanı (Ankara) ve İstanbul Tahkim Merkezi (İSTAC), Milletlerarası Ticaret Odası tahkim kurallarına göre kurulmuş, iç ve dış ticaret işlemlerinde tahkim hizmeti sunan kurumlardır.

Uluslararası alanda çeşitli tahkim merkezleri bulunmaktadır.

Uluslararası ticarete, ICC Tahkim Divanı, Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi, Amerikan Tahkim Odası, Stockholm Ticaret Odası Tahkim Enstitüsü ve Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi Odası Uluslararası Tahkim Mahkemesi en çok başvuru alan kurumsal tahkim merkezleridir.

2.4. Dış Ticaret Mevzuatı

2.4.1. İç Mevzuat

Dış ticaret her ülkede belirli bir kambiyo ve dış ticaret rejimine göre yürütülür. Ülkeden ülkeye değişiklik gösteren DİŞ TİCARET REJİMİ, bir ülkeye mal ve hizmet giriş çıkışı ile karşılığında oluşan döviz giriş ve çıkışını kontrol eden kısıtlama ve teşvikler ile bunların esaslarının bütünüdür.

Türkiye’de “İç Mevzuat” T.C. Merkez Bankasının 25 Şubat 1930 tarih 1433 sayılı resmi gazetede yayınlanan 1567 sayılı TÜRK PARASI KIYMETİNİ KORUMA (TPKK) kanununa dayanır. TPKK sonuncusu 30 Aralık 2008 tarihinde olmak üzere (5827sayılı kanun) 9 defa değişikliğe uğramıştır. Bu günkü şeklini aldığı son değişiklikle halen en önemli borçlar kan dayanağıdır. Bu kanuna dayanılarak çeşitli kararlar yürürlüğe konulmuştur. Bu kararların en önemlisi 1989 yılında yürürlüğe konan 32 sayılı karardır.

32 sayılı kararda; Türk Parasının yabancı paralar karşısındaki değerinin belirlenmesinde, döviz ve dövizli temsil eden belgelere (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dahil) ilişkin tüm işlemler ile dövizlerin tasarruf ve idaresine, Türk Parası ve Türk Parasını temsil eden belgelerin (menkul değerler ve diğer sermaye piyasası araçları dahil) ithal ve ihracına, kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemlere, prim tahsili suretiyle bedelsiz ithal izni vermeye, ihracata, ithalata özelliği olan ihracat ve ithalata, görünmeyen işlemlere, sermaye hareketlerine ilişkin kambiyo işlemlerine ait düzenleyici, sınırlayıcı esaslar tayin ve tespit edilmiştir.

Türkiye’nin 1980 yılından bu yana yürüttüğü dış ticarete liberalizasyon ve dünya pazarları ile bütünleşme politikasına uygun olarak 32 sayılı kararla köklü bir takım değişiklikler gündeme gelmiştir. Dış Ticaret bu kararlara ve bu kararlara dayandırılarak çıkarılacak, “Tebliğler” “Yönetmelikler” ve ilgili kuruluşlar tarafından verilecek talimatlar ve dış anlaşmalar hükümleri içinde yürütülür.

Dış ticaretin yürütülmesinde ağırlıklı olarak yılsonlarında Bakanlar Kurulunca imzalanarak çıkarılan “İthalat Rejimi Kararı” ve “İhracat Rejimi Kararı” na ek düzenlemeler de kararların bizatihi kendileri ile birlikte iç mevzuatın önemli bir parçası durumundadır.

Halen bağlı olunan yasal iç mevzuatın kaynaklarını özetlersek:

1. TPKK Hakkında 1567 Sayılı Kanun (25.02.1930/1433)
2. 32 Sayılı Karar (11.08.1989/20249)
3. 32 Sayılı Karar’a ilişkin 2008/32 – 34 SAYILI Tebliğ (28 ŞUBAT 2008)
4. İlgili diğer tebliğler ve TCMB I – M Sayılı Genelge (03.07.1991/20918)
5. TCMB’nin Sermaye Hareketlerine İlişkin 2.Ocak.2002 Tarih ve 2002 YB/1 Sayılı Genelgesi,
6. TCMB’nin Görünmeyen İşlemlere İlişkin 13 Ocak 2000 Tarih ve 2000 YB/4 Sayılı Genelgesi,
7. TCMB’nin İhracatı Teşvik Mevzuatına İlişkin 26 Haziran 2000 tarih ve 2000 YB/25 Sayılı Genelgesi

Burada özellikle 3. Maddede belirtilen 2008/32 – 34 SAYILI Tebliğ ile getirilen değişikliklerin altını çizmekte fayda var. Bu Tebliğ ile bankaların “kambiyo takibi” yapmasına son verilerek bankaların

üzerinden ciddi bir iş yükü alınmıştır. Ülkemizin döviz sıkıntısı çektiği dönemlerde getirilen ihracat bedellerinin bir an önce yurda getirilmesine ilişkin düzenlemeler de ortadan kaldırılmıştır.

2.4.2. Dış Mevzuat

2.4.2.1. Milletlerarası Ticaret Odası –MTO (International Chamber of Commerce-ICC)

İlişkilerin Uluslararası boyut kazandığı dış ticaret işlemlerinde, her ülke, kültürel, siyasal ve ekonomik yapılarına göre dış ticaretlerini kendi yasaları ile düzenlerken, her ülkenin mevzuatı farklı olabileceğinden, sorunlar ortaya çıkabileceğini ifade ettik. Peki, bu konunun çözümünde ne kadar yol alındı? Neler yapıldı?

Dış ticaret işlemlerinde (ihracat-ithalat işlemlerinde) yeknesaklığı sağlamak amacı ile MİLLETLERARASI TİCARET ODASI (MTO) birtakım düzenlemelere gitmiştir. Yaygın kullanılan İngilizce adı ile INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE (ICC) 1919 yılında ABD'nin Atlanta şehrinde uluslararası bir Konferans'ta Belçika, Fransa, İtalya, İngiltere ve ABD'nin öncülüğünde kurulmuştur.

Birinci Dünya Savaşının bitiminde ekonomide bozulan dengeleri yeniden sağlamak, savaşın kötü etkilerini bertaraf etmek gayesiyle böyle bir oluşum gerçekleştiren devletler, ICC 'nin amacını; "Himayecilikle mücadele, uluslararası ticaretin ve işbirliğinin geliştirilmesi, özel teşebbüsün güçlendirilmesi, uluslararası iş dünyasının gerektirdiği şartların düzeltilip standart hale getirilmesi" şeklinde tanımlamışlardır.

Daha sonra bu amaç daha da gelişerek piyasa ekonomisinin desteklenmesi, uluslararası platformda iş dünyasının her yönüyle temsil edilmesi, ekonomik sorunların çözümünde çaba harcanması, iş dünyası ve uluslararası organizasyonlar arasında diyalog kurulması gibi konularda faaliyetler geliştirilmiştir.

ICC 'nin ilk kez 1920 yılında kuruluş kongresi toplanmış ve Fransa eski Ticaret Başkanı Etienne Clementel ilk Başkan seçilmiştir. Clementel'in etkisiyle organizasyonun ABD'de olan merkezi Paris'e getirilmiştir. O günden bu güne gelişerek 139 ülkede binlerce üyesi olan büyük bir iş organizasyonu haline gelmiştir.

ICC kurulduğu günden bu yana uluslararası ticarete yeknesaklığı sağlamak üzere konu ile ilgili günün gereksinimlerine uygun çeşitli düzenlemeler yapmakta ve bunları düzenli bir şekilde yayımlamaktadır.

Sonuç olarak, ülkemizde dış ticaretle uğraşanların herhangi bir sorunla karşılaşmamları için iç ve dış mevzuatı iyi bilmeleri ve tabii ki konulan bu kurallara uymaları gereklidir.

2.4.2.2. ICC (Milletler Arası Ticaret Odası) düzenlemeleri

ICC uluslararası ticari ilişkileri yönlendirir. Ülkelerin farklı mevzuatları nedeniyle, yeknesaklığı sağlamak amacı ile konulan kurallara uyulması işleri basitleştirip, hızlandırmakta ve karışıklıkları engellemektedir. Dış Ticarete hemen hemen bütün ülkeler bu kurallara uymaktadır.

Örneğin;	Vesikalı Krediler için Yeknesak Kurallar	UCP 600
	Tahsiller için Yeknesak Kurallar	URC 522
	Akdi Teminatlar için Yeknesak Kurallar	ICC 325
	Incoterms 2010 – Teslim Şekilleri	ICC 715
	Bankalar Arası Rambursmanlar için Kurallar	URR 725

Garantilere İlişkin Yeknesak Kurallar	URDG 758
Uluslararası Standart Bankacılık Uygulaması	USBP 745
Banka Ödeme Yükümlülüğüne İlişkin Yeknesak Kurallar	URBPO 750

Bu tür yayınlarla ICC (Milletlerarası Ticaret Odası) dış ticaretle ilgili değişik konuları tüm ülkelerin uymaya mecbur oldukları ana kurallara bağlamaktadır.

600 numaralı broşür 1 Temmuz 2007 tarihinde uygulamaya geçmiştir. Bir önceki 500 numaralı broşürde 49 olan madde sayısı 600 numaralı broşürde 39 maddeye inmiştir. UCP 600 ile getirilen en dikkat çekici değişiklikleri şöyle sıralayabiliriz.

- a. 600 numaralı broşürde getirilen en önemli yeniliklerden bir tanesi “revocable” (dönülebilir akreditif) özellikli akreditifin açılmasının büyük oranda engellenmiş olmasıdır.
- b. Aksi belirtilmediği sürece akreditif dönülemezdir. Dönülemez ifadesi olmasa bile dönülemezdir.
- c. Bazı kavramların (ihbar bankası, amir, banka iş günleri, lehtar, uygun ibraz, teyit, teyit bankası, akreditif, ibraz karşılama, iştirah, görevli banka, amir banka, ibraz ve ibraz edeni) açıklamaları yapılmıştır.
- d. Değişiklikler (amendments) ihbar bankası (akreditifi lehdara ihbar eden banka) tarafından yapılacaktır.
- e. Vadeli akreditifler onaysız iskonto edilebilecektir.
- f. Makul süre yerine maksimum 5 bankacılık günü ifadesi geldi. Doküman incelemeleri 5 bankacılık gününde bitecektir. 500’de 7 iş günü olan bu süre 600’de doküman ibrazından sonra 5 bankacılık gününe (banking days) inmiştir.
- g. Ülke ismi hariç adreslerde aynılık gereksiz hale geldi. Adresin konşimentoda doğru yazılmış olması önemlidir. Diğer belgelerdeki kelime ve yerel dil farklılığı problem arz etmeyecektir.
- h. 5 bankacılık gününden hemen sonra amir bankanın red bildirisini bir defada yapacağı yenilik olarak getirildi ve amir bankaya ilave seçenek hakları verildi. Bir ibraz ve iştiraya ilişkin ret bildirisi yapıldıktan sonra belgelerin herhangi bir zamanda iade edilebileceği belirtildi. Bir ibraz veya iştiraya ilişkin ret bildirisinde bulunması gereken unsurlara yeni iki seçenek eklendi. Daha önce iki seçenek vardı. Bunlar;
 - Belgeleri emrinize amade olarak nezdinizde tutuyoruz (We hold the documents at your disposal),
 - Belgeleri iade ediyoruz (We return the documents),

Yeni seçenekler;

- Amirden bir feragat alıp kabul edinceye kadar veya bundan önce ibraz eden taraftan bir talimat alıncaya kadar belgeleri elimizde tutuyoruz veya
 - Daha önce ibraz eden taraftan aldığımız talimatlara göre hareket ediyoruz.
- i. İbrazı istenen belgelerden en az bir nüsha orijinal şartı geldi. Belge orijinal olmadığı halde üzerinde ki imza, işaret, kaşe veya etiket orijinal hale getirebilir. Duplicate (suret) işaretli demiryolu taşıma belgesi orijinal sayılır.
 - j. Yelkenli taşıma aracı metinlerden çıkarıldı.
 - k. Mal tanımlarındaki anlam bütünlüğünü bozmayan eksiklikler ve farklılıklar (color-colour gibi) problem teşkil etmeyecektir. Mal tanımının faturada doğru yazılması yeterlidir.
 - l. Bir ibrazda birden çok taşıma belgesinin yer alması halinde en son yüklemeyi gösteren belgede yer alan tarihin son yükleme tarihi (latest date of shipment) olarak anlaşılacağı yeniliği gelmiştir.

Dış mevzuatı belirleyici diğer bir faktör de bazı ülkelerin aralarında yaptıkları ticari anlaşmalardır. Anlaşmaya taraf olan ülkeler arasında, ticari ilişkilerin hangi esaslar çerçevesinde yürütüleceği belirlenir ve ülkelerin hükümetleri tarafından imzalanır.

Anlaşmalı ülkeler ile yapılacak ithalat ve ihracatta, iç ve dış mevzuata uyulmakla birlikte söz konusu ikili anlaşma kurallarının da dikkate alınacağı açıktır.

Tablo 3 : Dış Ticaret Mevzuatı Özet Tablo

Dış Ticaret Mevzuatı	
İç Mevzuat	Dış Mevzuat
1567 sayılı T.P.K.K.	UCP 600- URC 522- ICC 325
32 sayılı karar	ICC 715 (Incoterms 2010)
Tebliğ ve Yönetmelikler	URR 725- URDG 758
T.C.M.B. Genelge ve Uygulama Talimatları	ISBP 745- URBPO 750
Gümrük Mevzuatı	Uluslararası anlaşmalar

İlgilenenler için:

Uniform Customs and Practice for Documentary Credits	UCP 600
Uniform Rules for Collections	URC 522
Uniform Rules for Contracts Guarantees	ICC 325
Incoterms 2010	ICC 715
Uniform Rules for Bank-to-Bank Reimbursements	URR 725
Uniform Rules for Demand Guarantees	URDG 758
International Standart Banking Practice	ISBP 745
Uniform Rules for Bank Payment Oligations	URBPO 750

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu derste dış ticaretin riskli bir alan olduğunu ve bu risklerin ortadan kaldırılmasında sözleşmelerin önemini öğrendik. Dış ticaretin sağlıklı yürüyebilmesi için tarafların aynı şeyi söylüyor ve aynı şeyi anlıyor olmalarının önemini ve bu konuda çaba sarf eden milletlerarası ticaret odasının düzenlemelerini tanıdık.

Bölüm Soruları

1. Uluslararası ticaret işlemlerinde taraflardan kaynaklanan risk türü aşağıdakilerden hangisidir?
a) Politik Risk b) **Ticari Risk** c) Kur Riski d) Kredi Riski e) Faiz Riski

2. Alım-Satım sözleşmesinde satıcı anlaşmaya varılan şartlarda malı üretip, teslim edeceğini buna karşılık alıcının da anlaşılacak şekilde ve sürede mal bedelini ödeyeceğini taahhüt eder.
a) **Doğru** b) Yanlış

3. Dış ticarete hangisi anlaşmazlıkların çözüm yollarından biri değildir?
a) Dostane çözüm b) Uzlaşma c) Yargı Yoluna Gitme d) Uluslararası Tahkim e) **Danıştay**

4. Hangisi iç mevzuat kaynaklarından biri değildir?
a) 1567 Sayılı TPKK b) 32 Sayılı Karar c) Gümrük Mevzuatı d) **Borçlar Kanunu**
e) Bakanlık Tebliğ ve Yönetmelikleri

5. Bankalar ithalat ve ihracatta kambiyo takibi yaparlar.
a) Doğru b) **Yanlış**

6. Milletler arası ticaret odası hangi yıl kurulmuştur?
a) **1919** b) 1929 c) 1945 d) 1962 e) 1980

7. Vesikalı krediler için yeknesak teamülleri içeren ICC Broşürü hangisidir?
a) ICC 325 b) URC 522 c) URDG 758 d) **UCP 600** e) URR 725

8. ICC 715 dış ticaretteki hangi alanı düzenler?

- a) Bankalar arası rambursmanlar b) Teminat mektupları c) **Teslim şekilleri**
d) Tahsiller için yeknesak kurallar e) Hiçbiri

9. Alıcı ve satıcının iradesi dışında gelişen savaş, iç savaş, ihtilal, grev vb. risklere ne denir?

- a) Faiz Riski b) Kur Riski c) Ticari Risk d) **Politik Riski** e) Kredi Riski

10. Alıcı ve satıcı arasında taşınacak malın karşılaşıacağı risklerin güvencesine ilişkin yaptırılacak sözleşmelere ne denir?

- a) Banka Kredi Sözleşmesi b) **Taşıma sözleşmesi** c) Alım satım sözleşmesi
d) Sigorta sözleşmesi e) Hiçbiri

3.DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2010)

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste geçen hafta tanıdığımız milletlerarası ticaret odasının (ICC) teslim şekillerine ilişkin yayınladığı ICC 715 numaralı broşürden teslim şekillerini tanımaya başlayacağız. Incoterms 2010 olarak ta bilinen ICC 715 sayılı broşür içeriğindeki EXW, FCA, CPT, CIP, DAT teslim şekilleri bu derste açıklanacaktır. Toplam 11 adet olarak gruplanan teslim şekillerinden geriye kalan 6 teslim şeklini de önümüzdeki hafta öğrenmeye devam edeceğiz.

DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2010)

Dış ticarete alıcı ile satıcı arasında, üzerinde anlaşmaya varılması gereken en önemli konulardan birisi de malların teslimi ile ilgili olarak ortaya çıkacak yükümlölükleri kimin üstleneceğidir. Teslim ile ilgili yükümlölükler konusunda Şu soruları cevaplamak durumundayız.

1. Satıcı, malları hangi noktaya getirdiğinde yasal olarak alıcıya teslim etmiş sayılacaktır?
2. Malların satıcıdan alıcıya taşınması sırasında doğacak masraflar alıcı ile satıcı arasında nasıl paylaşılacaktır?
3. Taşıma sırasında kayıp ve hasar risklerini kim üstlenecektir?

INCOTERMS'in amacı; dış ticarete en yaygın kullanımı olan ticaret terimlerinin yorumu için geçerli olmak üzere bir dizi uluslararası kural oluşturmaktır. Böylelikle, bu tür terimlerin ülkeden ülkeye farklı biçimlerde yorumlanmasından kaynaklanan belirsizlikler ortadan kalkacak, ya da büyük ölçüde azaltılmış olacaktır.

INCOTERMS'in alanı, satılan malın teslimiyle ilgili olarak tarafların **satış sözleşmelerindeki** hak ve yükümlölükleriyle sınırlıdır. INCOTERMS sıkça karıŐtırıldıđı gibi, taşıma sözleşmelerine değil, satış sözleşmelerine uygulanabilir. Satıcı, malları teslim etme yükümlölüğünü yerine getirdiği noktada, malların kayıp ve hasar riski ve mallarla ilgili giderleri karşılama yükümlölüğü alıcıya geçer.

Incoterms ilk kez 1936 yılında yayımlanmıştır. 1953, 1967, 1976, 1980, 1990 ve 2000 yıllarında yapılan çeşitli ek ve değişikliklerle bugüne kadar gelmiştir. 2000 yılından bu yana taşımacılık ve haberleşme tekniklerinde görölen gelişmeler, yükümlölükleri daha kısa ve açık tanımlama ihtiyacı, terimlerin tekrar gözden geçirilmesine yol açmış ve yeni şekliyle Incoterms 2010 adıyla ICC 715 no.lu broşür kapsamında yayımlanmış ve 1 Ocak 2011 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir.

2000 yılında, dış ticarete kullanılan 13 adet teslim şekli, birbirinden farklı olarak anlama kolaylığı açısından dört gruba ayrılarak incelenmiştir.

2010 yılında yayınlanan yeni broşürde, eskiden 13 olan teslim şekillerinden 4 tanesi iptal edilirken yeni 2 teslim şekli tanımlanmış ve **böylece teslim şekli sayısı toplamda 11 olmuştur.** [DAP (Delivered At Place-Yerinde Teslim) ve DAT (Delivered At Terminal-Terminalde Teslim) eski tasnifteki DAF, DES, DEQ ve DDU'nun yerini almıştır.]

1 Ocak 2011 tarihinde yürürlüğe giren yeni INCOTERMS 'de sadece teslim şekilleri değil mevcut ve yeni ortaya çıkan durumların daha açık yorumlanması ve tartıŐmaya meydan vermeyecek açıklamaların getirilmesi konusunda da önemli adımlar atılmıştır.

Örneğin son zamanlarda uluslararası taşıma zincirinde terörist saldırıların önlenmesi önemli bir konu olarak yerini korumaktaydı. INCOTERMS 2010, bu gelişmeleri dikkate alarak, gerektiğinde

Tüm taşıma seçeneklerini kapsayan klotlar

güvenlikle ilgili önlemlere ilişkin masrafları hangi tarafın üstleneceğini, belirli klotlara satırlar ekleyerek belirleyeceklerini kabul etti.

Yeni düzenlemeye göre ayrıca risk transferi açısından FOB, CFR ve CIF tekrar yapılandırıldı. Şimdiye kadar geminin küpeştesini geçmemiş olmak şartıyla, mallardaki olası tüm zarar ve ziyanı satıcı üstlenirken, yeni INCOTERMS 'de risk transferi ancak malların gemiye doğru bir biçimde yüklenmesinden sonra gerçekleşiyor. Bir başka ifadeyle bu güne kadar hayali bir çizgi olarak var olan "gemi küpeştesi" ile ilgili tanımın yerini "geminin güvertesinde –(gemide) uygun olarak teslimi" ifadesi alıyor.

Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
EXW	Ex Works	Fabrikada teslim	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
FCA	Free Carrier	Taşıma vasıtasının yanında teslim	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
CPT	Carriage Paid To Kadar Navlun ödenmiş	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
CIP	Carriage And Insurance Paid To..	(..... Kadar Navlun ve Sigorta ödenmiş	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
DAT	Delivered At Terminal	Terminalde teslim	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
DAP	Delivered At Place	Belirlenen noktada teslim	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
DDP	Delivered Duty Paid	Gümrük vergileri ödenmiş olarak teslim	Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Sadece deniz ve iç suyunu kapsayan klotlar

Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
FAS	Free Alongside Ship	Geminin yanında teslim	Denizyolu, iç su yolu
FOB	Free On Board	Gemiye tam olarak yükleyerek teslim	Denizyolu, iç su yolu
CFR	Cost And Freight	Masraflar ve Navlun ödenmiş olarak teslim	Denizyolu, iç su yolu
CIF	Cost, Insurance And Freight	Masraflar, Sigorta ve Navlun ödenmiş olarak	Denizyolu, iç su yolu

Tablo 4 : 2011 - INCOTERMS – Uluslararası Teslim Şekilleri

Şimdi her bir teslim şeklini daha yakından inceleyelim ve sıralanan bu teslim şekillerinin özelliklerinin ve alıcı ile satıcının sorumluluklarının altını çizelim.

3.1. EXW – Fabrikada Teslim

EXW Ex Works (. . . named place)

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaiki/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	Yükleme limanında gemi güvertesinde	ANA TAŞIMA		Variş limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaiki/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının işyeri
TAŞIMA	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
RİSK	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
MASRAFLAR	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→

Şekil 1 : “Fabrikada Teslim” klotunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri	: Alıcıya ait.	Sigorta	: Alıcıya ait.
Yükleme	: Alıcıya ait.	Boşaltma	: Alıcıya ait.
Navlun	: Alıcıya ait.	Gümrük giriş işlemleri	: Alıcıya ait.

Kullanıldığı Taşımacılık Türü: Karayolu, Havayolu, Demiryolu, Çok Araçlı Taşımacılık

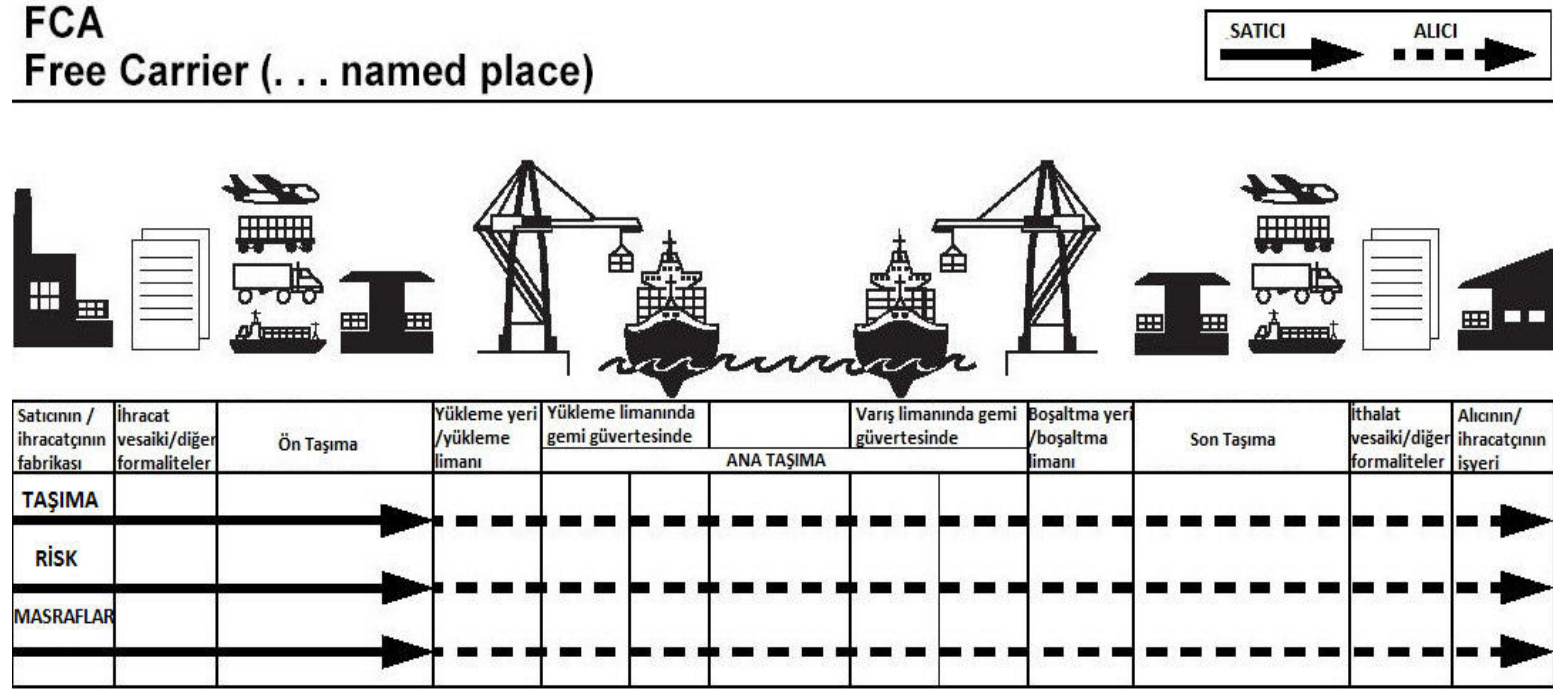
Teslim şeklinin özellikleri: Satıcı malları işletmesinde daha önce belirlenen tarihte alıcının emrine hazır tutarak alıcıya bildirir. Alıcı malları işletmeden teslim alarak ihracı için gerekli belgeleri hazırlar gümrük işlemlerini tamamlayarak malları kendi ülkesine ithal eder. Malların işletmede teslim edilmesinden itibaren malla ilgili bütün masraf ve risk alıcı tarafından karşılanır. Bu teslim şekli satıcıya en az yükümlülük getiren bir teslim şeklidir.

Satıcının Sorumlulukları: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlayarak belirtilen tarihte veya süre içinde yine anlaşmada belirtilen yerde (Fabrika, depo, büro vb.) malları alıcının emrine amade tutar. Malların emrine hazır tutulduğunu alıcıya bildirir. Alıcının ihracat ile ilgili belgeleri alabilmesi için yardımcı olur. Alıcının talep etmesi halinde, tüm masraf ve riski alıcıya ait olmak üzere taşıma acentesi ile anlaşma yaparak, düzenlediği taşıma belgesini varış yerinde malları teslim alabilmesi için alıcıya gönderir.

Alıcının Sorumlulukları: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. Tüm masraf ve risk kendisine ait olmak üzere ihracat ve ithalat işlemleri için gerekli olan lisans, vb. idari ve ticari belgeleri düzenler. Malların ihracat ve ithalat ile ilgili gümrük işlemlerini yaptırmak ve Gümrük vergilerini ödemekle sorumludur. Malları satıcının işletmesinde teslim aldığı andan itibaren malla

İlgili tüm risk ve masraflar alıcının sorumluluğundadır. Bu nedenle malların alıcı tarafından sigortalanması gerekir. Malların taşınması amacıyla taşıma acentesi ile anlaşarak navlun bedelini öder.

3.2. FCA – Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim

Şekil 2 : “Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim” klozunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Alıcıya ait.
Yükleme : Alıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.
Navlun : Alıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

Kullanıldığı Taşımacılık Türü: Karayolu, Havayolu, Demiryolu, Çok Araçlı Taşımacılık

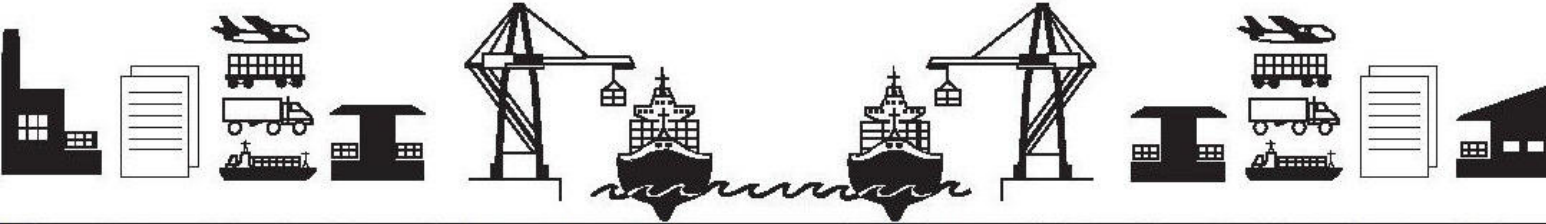
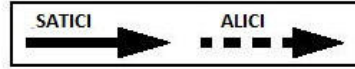
Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı malları gümrük işlemlerini tamamlayarak, belirlenen tarihte ve yerde ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği anda teslim işlemlerini tamamlamış olur. Bu andan itibaren malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya geçer. Navlun ücreti de diğer tüm giderler gibi alıcı tarafından ödenir.

Satıcının Sorumlulukları: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlayarak, alıcının ülkesinde istenen gerekli belgeleri düzenler ve Gümrük masraflarını öder. Alıcının talep etmesi durumunda taşıma acentesi ile tüm masrafları alıcıya ait olmak üzere anlaşır. Malları taşıyıcıya veya taşıma acentesinin gözetimine belirlenen tarihte ve yerde teslim eder. Teslim anına kadar bütün masraf ve riskler satıcının yükümlülüğündedir.

Alıcının Sorumlulukları: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat ile ilgili belge veya izinleri alarak gümrük vergisi ve masraflarını ödemekle yükümlüdür. Taşıma acentesi ile anlaşma yaparak navlun ücretini öder. Belirlenen tarihte ve yerde mallarını teslim alır. Bu andan itibaren bütün masraflar ve risk alıcıya aittir.

3.3. CPT – Navlun,'e Kadar Ödenmiş Teslim

CPT Carriage Paid To (... named place of destination)

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaiki/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	Yükleme limanında gemi güvertesinde	ANA TAŞIMA	Varış limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaiki/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının isveri
TAŞIMA										
RİSK										
MASRAFLAR										

Şekil 3 : “Navlun,'e Kadar Ödenmiş Teslim” klozunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Alıcıya ait.

Yükleme : Satıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.

Navlun : Satıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

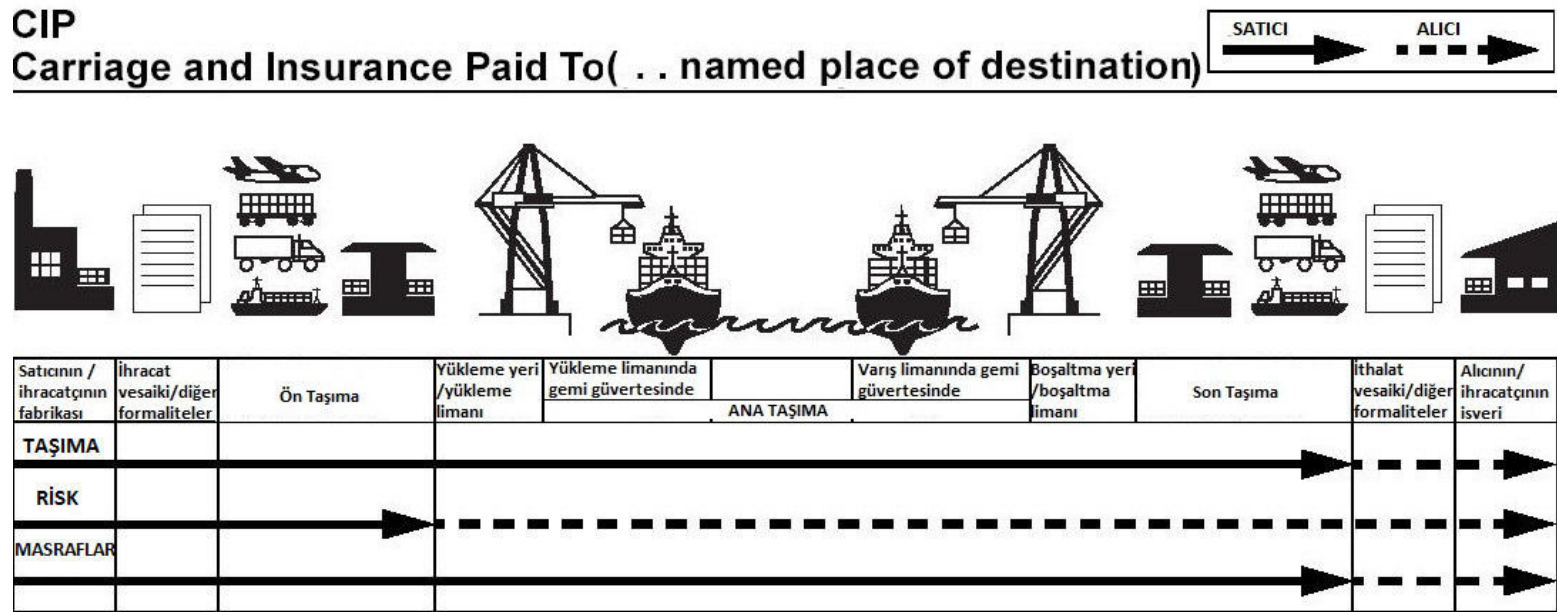
Kullanıldığı Taşımacılık Türü: Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şekli özellikle çok araçlı taşımacılık türlerinde kullanılır. Satıcı varış yerine kadar navlun ücretini ödemekle yükümlüdür. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili bütün risk ve navlun dışındaki masraflar alıcıya geçer.

Satıcının Sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma acentesi ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili tüm risk ve masraflardan kurtulur. Teslimi gerçekleştirildiği ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malların ilk taşıyıcıya tesliminden itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Transit taşıma nedeni ile doğabilecek gümrük masrafları da alıcı tarafından karşılanır. Navlun bedeline dahil

değilse boşaltma masraflarını ödeyerek cirolu konşimentoyu acenteden teslim alır. CPT teslim şeklinde sigortanın sorumlusu alıcı firmadır.

3.4. CIP - Navlun ve Sigorta Bedeli Ödenmiş

Şekil 4 : “Navlun ve Sigorta Bedeli Ödenmiş” klozunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Satıcıya ait.
Yükleme : Satıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.
Navlun : Satıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

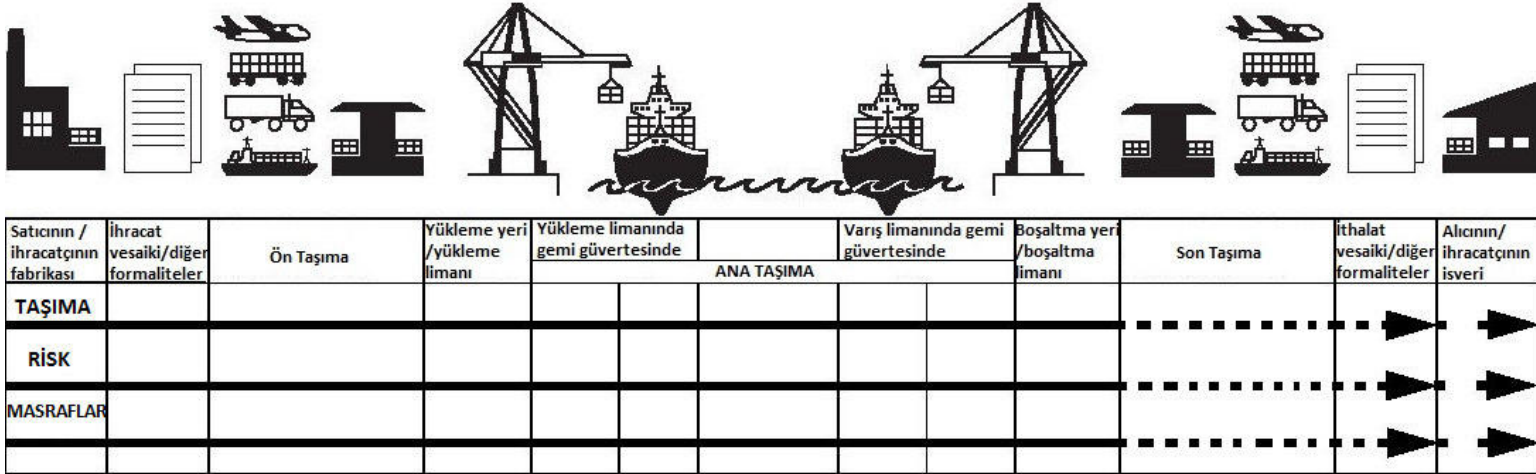
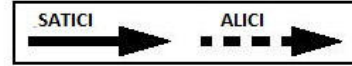
Kullanıldığı Taşımacılık Türü: Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Teslim şeklinin özellikleri: Bu teslim şeklinde satıcı sigorta primi, navlun ve yükleme masrafları ve riskleri üstlenerek malları yükleyeceği limana getirir. Bu teslim şekli, satıcının CPT teslim şeklindeki yükümlülüklerine ek olarak malların taşınması sırasında oluşacak kayıp ve hasar riskine karşı alıcıya yük sigortası sağlama zorunda olduğunu ifade eder. Satış sözleşmesindeki malların belirtilen tarihte ve yerde yüklemesinin yapılmasını sağlar ve alıcıya bildirir. Satıcı sigorta primini ödemek suretiyle yüklediği mal cinsine uygun olan en dar kapsamlı nakliyat sigortası yaptırır. (Sözleşmede başka bir şart yoksa satıcının sorumluluğu, sigortayı iyi tanınmış bir sigorta şirketine “ Institute Cargo Clauses” daki minimum kapsamlı sigortayı yaptırmakla sınırlıdır.) Ancak alıcı olağandışı risklere (grev, savaş, doğal afet vb.) karşı sigorta yaptırılmasını istiyorsa primini kendisi ödemek şartıyla satıcıdan sigorta kapsamının genişletilmesini isteyebilir. Satıcı tarafından yaptırılacak sigorta en az mal bedelinin %110’u kadar olacaktır. Bu teslim şekli, malların gümrük çıkış işlemlerinin satıcı tarafından yerine getirilmesini öngörür.

Satıcının Sorumluluğu: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıma acentesi ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Gönderdiği malın sigortasını yaptırır, sigorta primini öder. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren ilgili risk ve masraflardan kurtulur. Bu andan itibaren navlun ve sigorta primi dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Teslimi gerçekleştirdiğini ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir.

Alıcının sorumluluğu: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder. Malları varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışındaki meydana gelen bütün masraflar alıcı tarafından karşılanır.

DAT Delivered At Terminal

3.5. DAT – Terminalde Teslim

Şekil 5 : “Terminalde Teslim” klotunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri	: Satıcıya ait.	Sigorta	: Satıcıya ait.
Yükleme	: Satıcıya ait.	Boşaltma	: Satıcıya ait.
Navlun	: Satıcıya ait.	Gümrük giriş işlemleri	: Alıcıya ait.

Kullanıldığı Taşımacılık Türü: Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Teslim şeklinin özellikleri: Malların, taşıma vasıtası/acentesi sorumluluğunda boşaltılmak üzere varış noktasında alıcıya teslim edilmesi anlamına gelip, daha önceki DEQ klotunun yerine düzenlenmiştir. (DEQ deniz taşımacılığında kullanılıp rıhtımda teslim anlamına gelirken yeni haliyle DAT klotunda teslim yerinin rıhtım olması zorunluluğu ortadan kalkıyor. Artık bu teslim şekli tüm taşımacılık seçeneklerinde, multimodal (çoklu vasıta için) dahil kullanılabilir. DAT başka bir deyişle, eşyanın alıcı ve satıcı tarafından belirlenmiş olan terminal noktasında (bu nokta bir liman ya da gümrük antreposu veya alıcının fabrikası olabilir) boşaltma masrafları satıcı tarafından karşılanmış olarak alıcının emrine bırakılmasıdır. Tüm gümrük işlemleri, masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir. Malların belirlenen yere taşınması maliyeti ve terminal bağlantılı zarar riskleri satıcı tarafından üstlenilmektedir.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Teslim şekillerinin satış sözleşmelerine uygulandığını ve Incoterms 2010 broşüründe 11 adet teslim şekli tanımlandığını gördük. Bunlardan karayolu, havayolu, demiryolu ve çok araçlı taşımacılıkta kullanılabilen EXW, FCA, CPT, CIP ve DAT teslim şekillerini yakından inceledik. Taşıma, sigorta ve masrafların kim tarafından üstlenileceğini öğrendik.

Bölüm Soruları

1. Incoterms 2010 da toplam kaç adet teslim şekli vardır?

- a) 10 b) **11** c) 12 d) 13 e) 14

2. Incoterms hangi sözleşmelere uygulanır?

- a) Taşıma **b) Satış** c) Sigorta d) Hizmet e) Banka Kredi Sözleşmeleri

3. Satıcı açısından en avantajlı teslim şekli hangisidir?

- a) FCA b) CPT c) CIP d) **EXW** e) DAT

4. FCA – belirlenen yerde taşımacıya teslim şeklinde aşağıdaki yükümlülüklerden hangisi satıcıya aittir?

- a) Yükleme b) Navlun c) **Gümrük çıkış işlemleri** d) Boşaltma e) Sigorta

5. CPT- Navlun’ e kadar ödenmiş teslim şeklinde sigorta, boşaltma ve gümrük giriş işlemleri kime aittir?

- a) **Alıcıya** b) Bankaya c) Taşıma Şirketine d) Satıcıya e) Hiçbirine

6. CIP navlun ve sigorta bedeli ödenmiş teslim şeklinde boşaltma ve gümrük giriş işlemleri kime aittir?

- a) **Alıcıya** b) Bankaya c) Taşıma Şirketine d) Satıcıya e) Hiçbirine

7. CIP navlun ve sigorta bedeli ödenmiş teslim şekli denizyolu ve iç su yolu taşımacılığında kullanılabilen bir teslim şeklidir.

- a) Doğru b) **Yanlış**

8. DAT terminalde teslim klotunda tüm taşıma risk ve masraflar satıcıya aittir.

a) **Doğru** b) Yanlış

9. DAT terminalde teslim karayolu, havayolu, demiryolu, çok araçlı taşımacılık türlerinden herhangi birinde kullanılabilen bir teslim şeklidir.

a) **Doğru** b) Yanlış

10. Aşağıdakilerden hangisi deniz yolu ve iç su yolu taşımacılığında kullanılabilen bir teslim şeklidir?

a) EXW b) FCA c) DAT d) CIP e) **Hiçbiri**

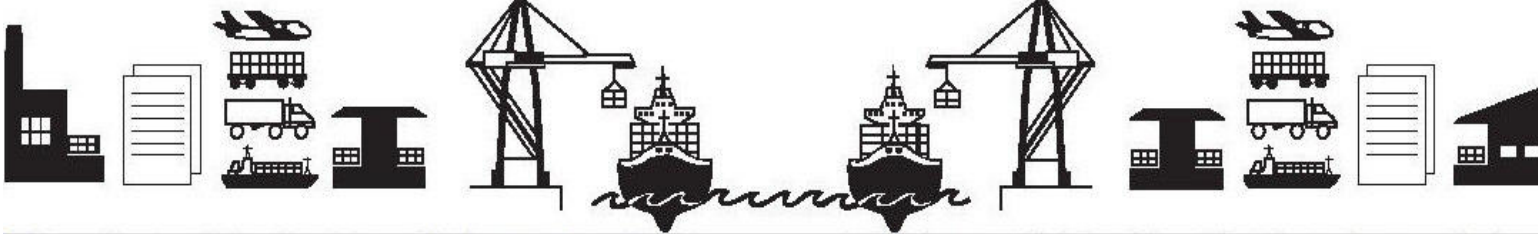
**4. DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ (INCOTERMS 2010) -
DEVAM**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu hafta teslim şekillerini öğrenmeye devam edeceğiz. Bu derste öğreneceğimiz teslim şekilleri DAP, DDP, FAS, FOB, CFR ve CIF olacaktır.

4.1. DAP – Belirlenen Yerde Teslim

DAP Delivered At Place

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaii/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	Yükleme limanında gemi güvertesinde	ANA TAŞIMA		Varış limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaii/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının isveri
TAŞIMA											
RİSK											
MASRAFLAR											

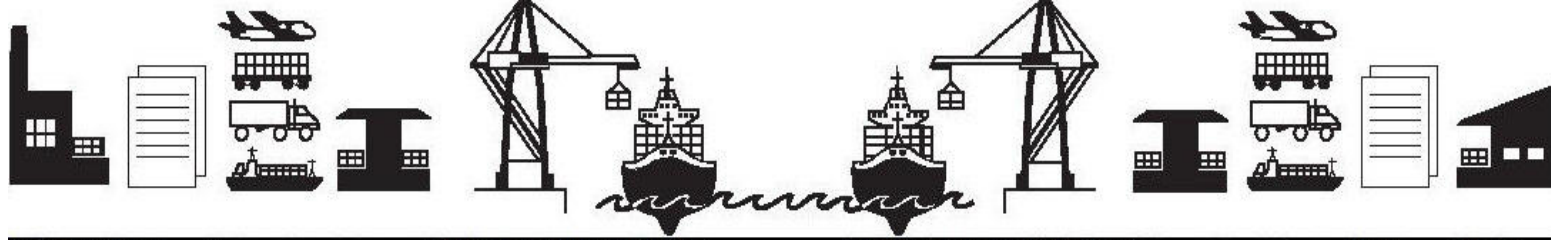
Şekil 6 : “Belirlenen Yerde Teslim” klozunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri	: Satıcıya ait.	Sigorta	: Satıcıya ait.
Yükleme	: Satıcıya ait.	Boşaltma	: Alıcıya ait.
Navlun	: Satıcıya ait.	Gümrük giriş işlemleri	: Alıcıya ait.

Kullanıldığı Taşımacılık Türü: Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Teslim şeklinin özellikleri: Malların, taşıma vasıtası üzerinde belirtilen belirli bir noktada alıcıya teslim edilmesi anlamına gelir. DAP daha önceki DAF, DES ve DDU ’nun yerini almıştır. DAP başka bir deyişle, eşyanın alıcı ve satıcı tarafından belirlenmiş olan boşaltma yerinde (bir liman iskelesi, gümrük noktası, havalimanı) boşaltma için hazır durumda nakliye aracının üzerinde alıcı emrine bırakılmasıdır.(DAT ile farkı, varış noktasında taşıma aracından boşaltma masraf ve riskini satıcının üstlenmemesidir.) Tüm gümrük işlemleri, masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir. Malların belirlenen yere taşıma maliyetlerini / terminal bağlantılı zarar risklerini satıcı üstlenir.

DDP Delivered Duty Paid (. . . named place of destination)

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaii/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	Yükleme limanında gemi güvertesinde	ANA TAŞIMA		Varış limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaii/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının isveri
TAŞIMA											
RISK											
MASRAFLAR											

4.2. DDP- Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim

Şekil 7 : “Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim” klotunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri	: Satıcıya ait.	Sigorta	: Satıcıya ait.
Yükleme	: Satıcıya ait.	Boşaltma	: Satıcıya ait.
Navlun	: Satıcıya ait.	Gümrük giriş işlemleri	: Alıcıya ait.

Bu teslim şekli malların ithalatçı ülkede belirlenen yerde hazır bulundurulmasıyla, satıcının teslim yükümlülüğünün yerine getirilmiş olacağını öngörür. Burada satıcı malların gümrük giriş işlemleri tamamlanmış olarak tesliminde, gümrük vergileri dahil olmak üzere vergiler ve diğer ödemelerle birlikte bütün risk ve masrafları üstlenir. EXW teslim şekli satıcı açısından asgari yükümlülükleri ifade ederken, DDP teslim şekli ise azami yükümlülüğü içerir.

Şayet satıcı doğrudan ya da dolaylı bir biçimde ithal lisansı alamıyorsa, bu durumda, bu teslim şekli kullanılmamalıdır. Eğer taraflar, ithal sırasında yapılan bazı ödemeleri (örneğin KDV) satıcının yükümlülüğünden çıkarmak isterlerse, bu istek konuya açıklık getirecek şekilde şu sözlerle sağlanabilir: “gümrük vergileri ödenmiş olarak, KDV hariç (varış yeri) “. Bu teslim şekli bütün taşıma şekillerinde kullanılabilir.

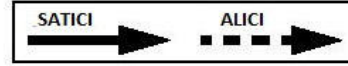
Satıcının Sorumluluğu:

Anlaşma şartlarına uygun olarak malları hazırlayarak ihracat ve ithalat ile ilgili belgeleri düzenler ve gümrük vergilerini öder. Taşıma aracını temin eder ve navlun ücretini öder. Teslime kadar malla ilgili bütün masraf ve risk satıcıya aittir. Teslimi alıcının ülkesinde belirlenen yerde ve tarihte gümrük vergilerini ödemek suretiyle gerçekleştirir.

Alıcının Sorumluluğu:

Anlaşma koşullarına uygun olarak mal bedelini öder ve malı teslim alır. Bu teslim şeklinde alıcının yükümlülükleri minimum noktadadır.

FAS Free Alongside Ship (. . . named port of shipment)

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaii/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	Yükleme limanında gemi güvertesinde	ANA TAŞIMA		Varış limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaii/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının işyeri
TAŞIMA											
RISK											
MASRAFLAR											

4.3. FAS – Gemi Doğrultusunda Masrafsız

Şekil 8 : “Gemi Doğrultusunda Masrafsız Teslim” klozunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Alıcıya ait.

Yükleme : Alıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.

Navlun : Alıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

Bu teslim şekli belirlenen yükleme limanında malların gemi hizasında teslim edilmesiyle, satıcı mallar ile ilgili teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır.

Bu noktadan itibaren mallara ait tüm masraflar ve risk alıcıya aittir.

Bu satış şekline göre satıcının malların ihracı için gümrük işlemlerini yapmasını gerektirir. Fakat taraflar gümrük işlemlerinin alıcı tarafından yapılmasını isterlerse, bu husus, satım sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir.

Bu satış şekli sadece deniz veya nehir/kanal taşımacılığında kullanılır.

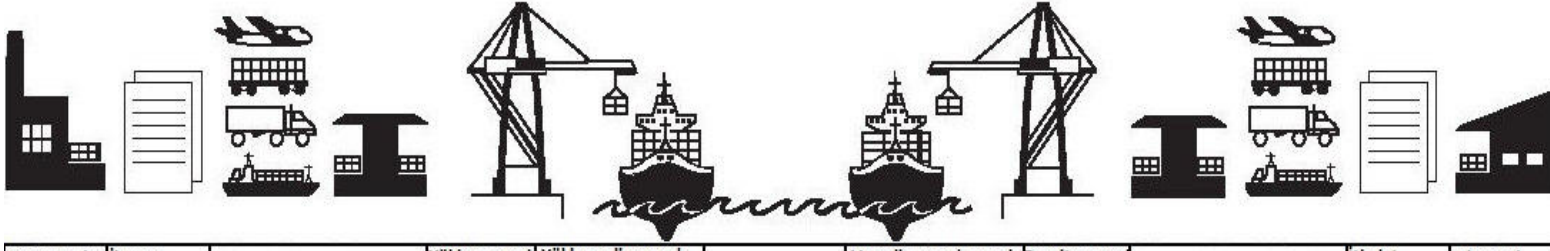
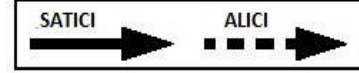
Satıcının Sorumluluğu:

Anlaşma şartlarına göre malı hazırlar. Hazırlanan malların daha önceden belirlenen tarihte ve limanda alıcının belirlediği geminin yanına getirilmesiyle satıcı teslim sorumluluğunu yerine getirmiş olur. Bu andan itibaren malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcının sorumluluğundadır. İhracat ile ilgili gümrükleme işlemleri de satıcının sorumluluğundadır.

Alıcının Sorumluluğu:

Alıcı sözleşme gereğince mal bedelini öder. İthalata ilişkin tüm belgeleri hazırlar ve gümrük masraflarını öder. Taşıma acentesi ile anlaşarak geminin yaklaşık yükleme limanına varış tarihini satıcıya bildirir. Yükleme limanında emrine hazır tutulan malı teslim alır. Bu andan itibaren bütün masraf ve risk alıcıya aittir.

FOB Free On Board (. . . named port of shipment)

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaiği/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	ANA TAŞIMA				Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaiği/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının işyeri
				Yükleme limanında gemi güvertesinde	Varış limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma				
TAŞIMA											
RİSK											
MASRAFLAR											

4.4. FOB – Gemi Güvertesinde Masrafsız

Şekil 9 : “Gemi Güvertesinde Masrafsız Teslim” klotunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Alıcıya ait.

Yükleme : Satıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.

Navlun : Alıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

FOB teslim şeklinde, malların belirlenen yükleme limanında gemi bordasına aktarılmasıyla satıcının teslim yükümlülüğü yerine getirilmiş kabul edilir. Bu andan itibaren mallara ilişkin kayıp, hasar, bütün masraf ve riskler alıcıya aittir. Malların ihraç işlemleri satıcı tarafından yerine getirilir ve sadece deniz veya nehir/kanal taşımacılığında kullanılır.

Satıcının Sorumluluğu:

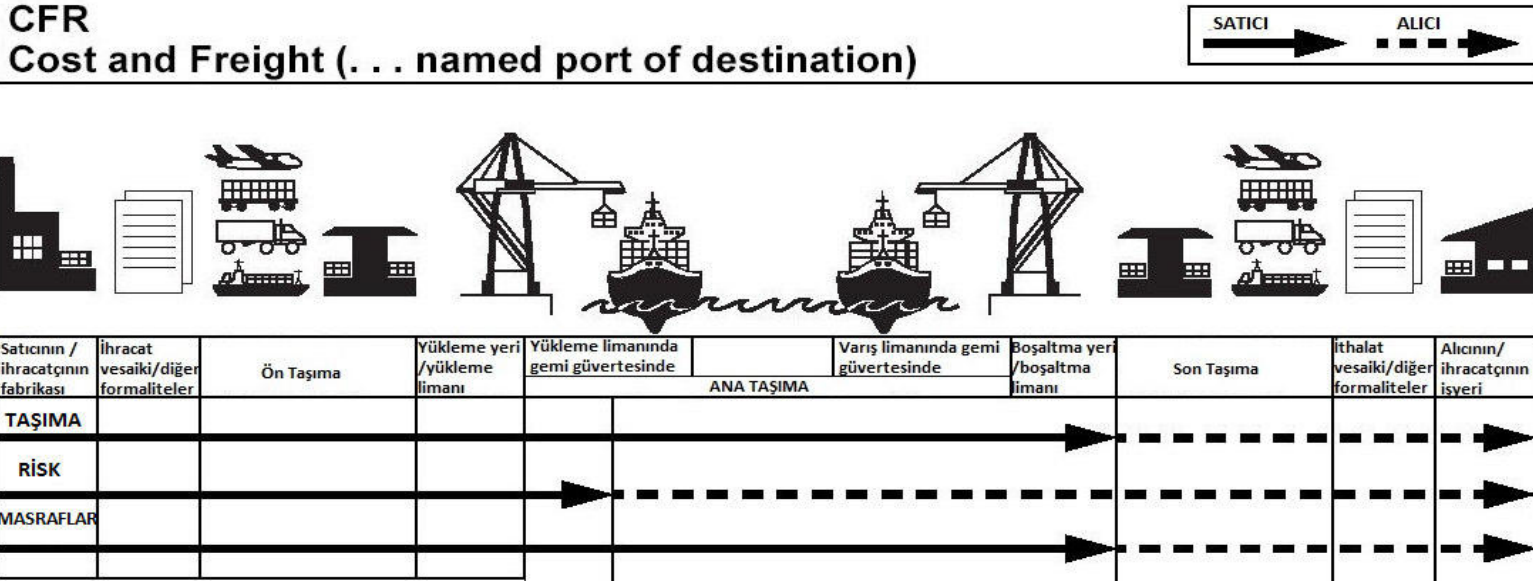
Anlaşmada belirtilen malları temin eder ve ihracat işlemlerini yerine getirir. Gümrük vergilerini ödeyerek belirlenen limanda belirlenen tarihte alıcının temin etmiş olduğu gemiye yükleme yapar. Yüklemenin yapıldığını bildirerek düzenlenen taşıma belgesini alıcıya gönderir. Mallar gemi küpeştesini geçene kadar meydana gelebilecek her türlü hasar ve kayıp satıcının sorumluluğundadır.

Alıcının Sorumluluğu:

Anlaşma uyarınca mal bedelini öder. İthalat için gerekli belgeleri düzenleyerek gümrük vergilerini öder ve ayrıca taşıma acentesi ile anlaşma yaparak navlun ücretini öder. Mallar gemi küpeştesini

geçtikten sonra malla ilgili tüm hasar, masraf ve risk alıcıya aittir. FOB teslim şeklinde malların sigortalanması ithalatçının sorumluluğundadır.

4.5. CFR – Masraflar ve Navlun Ödenmiş Teslim

Şekil 10 : “Masraflar ve Navlun Ödenmiş Teslim” klotunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Alıcıya ait.
 Yükleme : Satıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.
 Navlun : Satıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

Bu teslim şekli, malların varış yerine kadar taşınması için gerekli olan masrafları ve navlun bedelini satıcının ödemesini ifade eder. CFR teslim şekli, malların ihraç işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Bu teslim şekli deniz ve nehir/kanal taşımacılığında kullanılır. Eğer taşıma işleminde, örneğin ro-ro yada konteynır trafiğinde olduğu gibi ” gemi bordasının” herhangi bir pratik anlamı kalmamışsa, bu durumda CPT teslim şeklinin kullanılması daha uygundur.

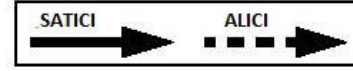
Satıcının sorumluluğu:

Anlaşma gereğince malı hazırlar ve tüm gümrükleme işlemlerini tamamlar. Taşıma şirketi ile anlaşma yaparak varış limanına kadar navlun ücretini öder. Malların gemi küpeştesini geçmesinden sonra navlun ücreti hariç tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Satıcı yüklemenin gerçekleştiğini ve yaklaşık varış tarihini alıcıya bildirir.

Alıcının Sorumluluğu:

Anlaşma uyarınca mal bedelini öder. İthalat ile ilgili tüm belgeleri hazırlar ve gümrük işlemlerini tamamlar. Malları, boşaltma limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretini ödeyerek boşaltır. Taşıma sırasında navlun ücreti dışında yapılan tüm masraf ve harcamaları ödemek zorundadır. CFR teslim şeklinde sigorta sorumluluğu alıcıya aittir.

CIF Cost, Insurance and Freight (... named port of destination)

Satıcının / ihracatçının fabrikası	İhracat vesaii/diğer formaliteler	Ön Taşıma	Yükleme yeri /yükleme limanı	Yükleme limanında gemi güvertesinde	ANA TAŞIMA	Varış limanında gemi güvertesinde	Boşaltma yeri /boşaltma limanı	Son Taşıma	İthalat vesaii/diğer formaliteler	Alıcının/ ihracatçının işyeri
TAŞIMA										
RİSK										
MASRAFLAR										

4.6. CIF - Masraflar, Sigorta ve Navlun Ödenmiş Teslim

Şekil 11 : “Masraflar, Sigorta ve Navlun Ödenmiş Teslim” klozunda alıcı ve satıcının yükümlülükleri

Gümrük çıkış işlemleri : Satıcıya ait. Sigorta : Satıcıya ait.
Yükleme : Satıcıya ait. Boşaltma : Alıcıya ait.
Navlun : Satıcıya ait. Gümrük giriş işlemleri : Alıcıya ait.

CIF teslim şeklinde, satıcı CFR satış şeklindeki yükümlülükleri aynen üstlenmekte, ancak buna ek olarak taşıma sırasında malların kayıp ve hasar riskine karşı deniz sigortası sağlama yükümlülüğünü de almaktadır. Burada sigorta sözleşmesini imzalamak ve primini ödemek satıcının sorumluluğundadır.

Bu teslim şekli yalnızca deniz veya nehir/kanal taşımacılığında kullanılabilir. Eğer taşıma işleminde, örneğin ro-ro veya konteyner trafiğinde olduğu gibi “gemi bordosunun” herhangi bir pratik anlamı kalmamışsa, bu durumda CIP teslim şeklinin kullanılması daha uygun olur.

Satıcının Sorumluluğu:

Sözleşmede belirtilen malları temin eder ve ilgili bütün işlemlerini tamamlayarak temin ettiği taşıma aracına yükler. Navlun ücretini öder. Malların yaklaşık varış tarihi alıcıya bildirir. Sigortayı sözleşmede öngörülen şekilde yaptırır ve sigorta poliçesini alıcıya gönderir. Sözleşmede başka bir hüküm yoksa satıcının yükümlülüğü iyi tanınan bir sigorta şirketine ”Institute Cargo Clauses” daki minimum kapsamlı sigortayı yaptırmakla sınırlıdır. Alıcı tarafından talep edildiğinde masrafı ona ait olmak üzere savaş, grev, ayaklanma ve halk hareketi risklerine karşı da sigorta yaptıracaktır. Asgari sigorta meblağı mal bedelinin % 110 ‘u kadar olacaktır. Mallar geminin küpeştesini geçtikten sonra meydana gelebilecek her türlü risk alıcıya aittir.

Alıcının Sorumluluğu:

Sözleşme uyarınca mal bedelini öder. İthalat ile ilgili olarak düzenlemesi gereken belgeleri düzenler. Varış limanında gecikmeksizin boşaltma işlemlerini tamamlar. Boşaltma ve liman masrafları ile gümrük masraflarını öder. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışında meydana gelen tüm masraflar da alıcı tarafından karşılanır.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde incoterms 2010 kapsamında teslim şekillerinden DAP, DDP, FAS, FOB, CFR ve CIF 'i inceledik.

Bölüm Soruları

1. DAP belirlenen yerde teslim klotunda gümrük çıkış işlemleri, yükleme, navlun ve sigorta kime aittir?
a) Alıcıya b) Bankaya c) Taşıma Şirketine d) **Satıcıya** e) Hiçbirine

2. Alıcı açısından en avantajlı teslim şekli aşağıdakilerden hangisidir?
a) CIF b) FOB c) FAS d) EXW e) **DDP**

3. Aşağıdaki teslim şekillerinden hangisi deniz ve iç su yollarında yapılacak taşımacılıkta kullanılamaz?
a) FAS b) FOB c) **FCA** d) CFR e) CIF

4. FAS teslim şeklinde gümrük çıkış işlemleri dışındaki yükleme, navlun, sigorta, boşaltma ve gümrük giriş işlemleri alıcıya aittir.
a) **Doğru** b) Yanlış

5. FAS teslim şekli karayolu, havayolu ve demir yolu taşımacılığında kullanılabilir.
a) Doğru b) **Yanlış**

6. FOB teslim şekli malların varış limanında gemi güvertesinde teslim edileceğini ifade eder.
a) **Doğru** b) Yanlış

7. FOB teslim şekli sadece deniz ve iç su yollarında kullanılan bir teslim şeklidir.
a) **Doğru** b) Yanlış

8. CFR teslim şeklinde gümrük çıkış işlemleri, yükleme ve navlun satıcıya aittir.
a) **Doğru** b) Yanlış

9. CIF teslim şeklinde boşaltma ve gümrük giriş işlemleri alıcıya aittir.
a) **Doğru** b) Yanlış

10. CIF teslim şekli tüm taşıma türlerinde kullanılabilir.
a) Doğru b) **Yanlış**

5. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste Dış Ticaret'te kullanılan belgeleri tanıyacağız. Dış Ticaret'te kullanılan belgeleri 5 grupta inceleyeceğiz. Bu gruplar sırasıyla: Ticari Belgeler, Taşıma Belgeleri, Sigorta Belgeleri, Resmi Belgeler ve Finansman Belgeleri'dir. Ticari Belgeler başlığı altında Proforma Fatura, Ticari Fatura, Tasdikli Fatura (Konsolosluk Faturası), Navlun Faturası, Çeki Listesi, Spesifikasyon Belgesi, Koli/ambalaj Listesi, Gözetim Belgesi, İmalatçı Analiz Belgesi ve Ekspertiz raporu'nu tanıyacağız. Daha sonra, Taşıma Belgelerine giriş yapacağız.

Bu derste taşıma belgelerinden Deniz Konşimentosunu devir ve ciro yönünden ele alacağız. Konşimentonun özelliklerini ve diğer taşıma belgelerini önümüzdeki ders tanımaya devam edeceğiz.

DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER

Dış ticaret işleminde tarafların farklı ũlkelerde ve çoğu zaman da deniz aŐırı mesafede bulunmaları malın varıŐını geciktirmekte ve ũdemelerde problem yaratmaktadır. Diğer bir ifade ile satıcı mal bedelini almadan ũnce malları teslim etmek istememekte, alıcı ise malları gŕrmeden bedeli ũdemek istememektedir. Yapılan ticari muamelelerin gŕvenirlięi ve tartıŐmalara meydan vermeden iŐleyebilmesi için, ilgili belgelerin dŕzenli, birbiri ile irtibatlı ve kurallara uygun olarak tanzim edilmesi gerekiyor.

Bu sorunun çözümünde sevk belgelerinin ve bankaların ũnemi bŕyŕktŕr.

- ✓ Alıcı, satıcıya ũdemeyi sŕzleŐmeye uygun malların kendisine gŕnderildięini kanıtlayan belgeler ũzerinden yapacaktır.
- ✓ Satıcı malları sŕzleŐmeye uygun ũretir ve sŕzleŐmede anlaŐıldıęı ũzere bu malları nakliyat Şirketine teslim eder ve daha sonra bu sevkiyata ait sevk belgelerini (ki bu belgelerin tŕrŕne ve adedine satış sŕzleŐmesinde karar verilmiştir.) dŕzenler.
- ✓ ũdemenin tŕrŕne gŕre daha sonra bu belgeleri bankasına verir. Banka da satıcıya uygun belgeler karşılığında ũdeme yapar.

Özellikle ũdeme işlemlerinde, belgelerin satıcılar, alıcılar ve bankalar tarafından hazırlanması, sunulması ve doğrulanmasında en ũnemli noktalardan biri belgeler arasındaki tutarlılıktır. Bŕtŕn taraflar, dŕzenlilięinden emin olmak için belgeleri kontrol etme yŕkŕmlŕlŕęŕ altındadır.

Ancak dersimiz açısından burada bankaların sorumluluğunun altını bir kez daha çizmekte fayda gŕrŕyorum. Bankacı evraklar ũzerinden inceleme yapar ve neticesinde ũdemeyi gerçekleştirir. Bu nedenle evrakların sŕzleŐme ile uyumluluğunu incelemesi ve hata yapılmaması son derece ũnemlidir.

Exporters Encyclopedia-İhracatçı Ansiklopedisi'ne gŕre, ihracat işlemlerinde kullanılan belge sayısı 50'den fazladır. Buna ek olarak pek çok ũlke farklı spesifik belgeler de kullanmaktadır. Őlkemizde de ıslak imza taşıması gereken dış ticarete kullanılan belge sayısı 200'ŕn ũzerindedir. Bu bŕlŕmde kısıtlı sayıda ve dış ticarete temel olan belgelerin anlaşılması ve birbirleriyle bağlantıları hakkında fikir sahibi olunması amaçlanmıŐtır.

Uluslararası ticarete kullanılan belgeleri 5 grupta inceleyeceğiz;

Ticari Belgeler	Taşıma Belgeleri	Sigorta Belgeleri	Resmi Belgeler	Finansman Bel.
Proforma Fatura	Deniz Konşimentosu	Sigorta Poliçesi	Dolaşım Belgeleri	Poliçe
Ticari Fatura	Havayolu Taşıma Belgesi	Sigorta Sertifikası	Menşe Şahadetnamesi	Bono
Konsolosluk Faturası	Hamule Senedi		Sıhhat Şahadetnamesi	
Navlun Faturası	Nakliyecisi Makbuzu		Helal belgesi	
Çeki Listesi	Karayolu Taşıma Belgesi		Radyasyon belgesi	
Spesifikasyon Belgesi	Karma Nakliyat Belgesi		Boykot / Kara Liste	
Koli/ambalaj Listesi	FIATA Tesellüm Belgeleri		Uygunluk Belgesi	
Gözetim Belgesi	Posta Makbuzu			
İmalatçı Analiz Belgesi	TIR Karnesi			
Ekspertiz raporu				

Tablo 5: Uluslararası Ticarete Kullanılan Belgeler

5.1. Ticari Belgeler (Commercial Documents)

Ticari belgelerin en önemlisi faturadır. Satılan bir malın niteliği, ölçüsü, miktarı, birim fiyatı ve toplam bedelini gösteren ticari belgelere fatura denir. Satıcı tarafından düzenlenmekte ve alıcıya verilmektedir.

5.1.1. Proforma Fatura (Proforma Invoice)

Anlaşma safhasında ihracatçı tarafından malın birim fiyatı, malın özellikleri ve satış şartlarının yer aldığı, teklifin hangi tarihe kadar geçerli olduğu vb. bilgileri verme amacı güden bir teklifname niteliğindedir. Proforma fatura, akreditifli işlemlere başlarken bankalara ibraz edilir. Ancak bu ilişkilendirme bilgilendirme anlamındadır. Zorunluluk değildir. (UCP 600)

5.1.2. Ticari Fatura (Commercial Invoice)

Satış işleminin gerçekleşmesinden sonra düzenlenen faturadır. Orijinal fatura, satış sözleşmesini belgeleyen veya satış sözleşmesinin var olduğuna dair kesin karine oluşturan bir belgedir.

İthalat veya ihracatta gümrük işlemlerinin yapılması ve vergilerin hesaplanması için orijinal fatura gerekmektedir. Orijinal fatura, banka aracılığı ile ithalatçıya gönderilmektedir. Genellikle ticari faturaların İngilizce olarak düzenlenmesi benimsenmiştir. Ancak bazı ülkeler ithalatlarında faturaların kendi dilinde düzenlenmesinde ısrarlı olmaktadır. Türkiye’de genellikle bir İngilizce ve bir Türkçe olmak üzere iki nüsha olarak düzenlenen ticari faturaların nüsha adedi taraflar arasındaki anlaşmaya göre değişebilmektedir. Faturalarda Maliye Bakanlığı’nın kaşesi ve/veya noter tasdiki gerekmektedir. Ticari faturada bulunması gereken hususlar şunlardır:

1. Fatura kelimesi
2. Faturanın düzenlenme yeri, tarihi ve sayısı,
3. İhracatçı ve ithalatçının tam unvan ve adresleri
4. Malın tam tanımı (cinsi ve nev’i) ve miktarı
5. Malın birim fiyatı
6. Teslim şekli (FOB,CFR,CIF gibi)
7. Ödeme şartı (peşin veya vadeli gibi)
8. Satış bedeli,
9. Ambalaj işaretleri
10. Malın teslim ve bedelini ödeme yeri

Ayrıca, akreditifli işlemlerde; akreditif no ve diğer ek bilgiler faturada yer almalıdır.

BETA İTHALAT TİCARET A.Ş.		Ticari Fatura (Commercial Invoice)	
HEAVY METAL PRODUCTS CO. LTD TAIWAN		ORIGINAL INVOICE	
		DATE : 08.11.2008 NR : 20082845	
DESCRIPTION	QUANTITY	UNIT PRICE USD	TOTAL PRICE USD
5,239.950 M/TONS OF STEEL BILLETS 130 X 130 X 12 METERS IN QUALITY HT (S-400) AT USD 228.50 PER M/TON.	M/TONS 5,239.950	PER M/TON 228.50	1,197,328.57
PACKING : STRONGLY AND SAFELY BOUND IN BUNDLES OF 4 BILLETS PER BUNDLE BY WIRE RODS OR BY SIGNODE STRAPS.			1,197,328.57
JUST BILLETS OF THE SAME HEAT STRAPPED IN ONE BUNDLE.			
MARKING : HEAT NUMBER WRITTEN BY A SPECIAL CHALK ON EACH BILLET ON ONE SIDE AND PAINTED AS FOLLOWS :			
YELLOW COLOR ON THE OTHER SIDE OF EACH BILLET.			
EACH BUNDLE LABELED FROM BOTH SIDES BY METALLIC PLATE INDICATING THE NUMBER OF THE ORDER, GRADE OF STEEL AND THE HEAT NUMBER.			
INCOTERMS 2000 : CFR LO ASHDOD PORT			
GOODS OF TURKISH ORIGIN			
L/C NUMBER 109-01-000760W7			
Address: FRANSIZ SK. NO:26/2 SELİMİYE İSTANBUL 12345 TURKEY		İstanbul Tm. Sic. No : 00000000000	
Tel : Fax : 90 0212 000 00 00		Galata V. D. 000000	

Şekil 12 : Ticari Fatura Örneğidir.

UCP 600 Madde 18 kapsamında "Ticari Fatura" ya ilişkin önemli hususları şöyle sıralayabiliriz:

1. Lehtar tarafından düzenlenmiş olmalıdır.
2. Akreditif amiri adına düzenlenmiş olmalıdır.
3. Akreditifin para cinsinden düzenlenmiş olmalıdır.
4. Akreditifte şart koşulmamışsa imzalı olmasına gerek yoktur.
5. Akreditif tutarını geçmemesi gerekir. Ancak amir banka, teyit bankası veya görevi kapsamında hareket eden görevli banka akreditif meblağını aşan bir faturayı kabul edebilir. Akreditif meblağından büyük bir fatura kabul eden ancak akreditifte izin verilen tutarın üzerinde karşılama veya iştirah yapmayan böyle bir bankanın kararı diğer tarafları da bağlar.
6. Faturada yer alan mal, iş veya hizmet tanımının akreditifteki ile uyumlu olması gerekir. Diğer bir deyişle faturada yer alan mal, hizmet veya iş tanımının akreditifteki tanımla aynı olması ve bunu yansıtması gerekir.
7. Akreditifli işlemlerde aksine hüküm yoksa mal miktarı yüzde 5 eksik veya fazla olabilir.
8. Akreditifte yaklaşık, takriben civarında gibi ibareler kullanılmışsa; miktar veya değer yüzde 10 eksik veya fazla olabilir.

5.1.3. Tasdikli Fatura ya da Konsolosluk Faturası (Consulate Invoice)

Bazı ülkelerin ithalat mevzuatı gereği, ithalatçıların konsolosluk faturası gereksinimleri olabilir. Bu takdirde tanzim edilen ticari fatura, ilgili ülke konsolosluğuna tasdik ettirilir ve ticaret odalarımız tarafından da tasdik olunur.

Konsolosluk faturası; konsolosluktan temin edilecek belgelerin (formların) doldurulması şeklinde de olabilir. Konsolosluk faturasının istenmesinin nedeni; ithal edilen malın fiyatının cari fiyatlara uygunluğunun kontrol edilmesi ve gerçek dışı düzenlenmiş faturalara istinaden yurtdışına para kaçırılmasının önlenmesidir. Ayrıca, mal, ithal gümrüğünde gerçek değeri üzerinden vergilendirilmiş olacaktır. Özellikle İsrail ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri (Cezayir, Fas, İran, Mısır, Suriye, Tunus, Ürdün, Lübnan vb.) bu faturayı talep eder.

5.1.4. Navlun Faturası (Freight Invoice)

Navlun, deniz ve/veya iç su yolu ile taşımacılıkta malın taşıma ücretinin ifadesidir. Navlun, peşin navlun ödemesi (advance freight) veya havale navlun ödemesi (freight collect) şeklinde ödenebilir. Peşin Navlun ödemesi, taşıtan tarafından fiili ihracat tarihinde taşıma şirketine yapılır. Havale navlun ödemesi ise, fiili ihracat başlayıp gemi yola çıktıktan sonra yapılır. Havale navlun ödemesinde (Freight Collect), taşıma şirketi navlun tamamen ödenmedikçe malı ithalatçıya teslim etmeme hakkına sahiptir. Navlun dış ticaret maliyeti içindeki önemli bir kalemdir. Navlunu oluşturan maliyet unsurları;

- a. Seyir Maliyetleri (amortisman yani geminin eskime payı, gemi bakım onarım ve yakıt giderleri,
- b. Liman maliyetleri (“gemi ile ilgili maliyetler” gemi rıhtıma yanaştıktan sonra malı tamamen yüklenene kadar geçen süre içinde üstlenilen maliyetleri kapsar. Geminin limanda kalma süresi ne kadar uzarsa ilgili maliyetler de o kadar artar. Liman maliyetleri arasında yer alan “Elleçleme Maliyetleri” malların gemiye yüklenmesi, gemiden boşaltılması, istiflenmesi, bağlanması ile denetim ve gözetim maliyetlerini ifade eder. Liman resimleri ve harçları da bu bileşen içinde değerlendirilmektedir.
- c. Depolama Maliyetleri, malın limana gelmesinden itibaren geminin güvertesine/ambarına yüklenene kadar depolarda bekletilmesi maliyetini ifade eder.
- d. İlave diğer maliyetlerdir.

CFR veya CIF satışta navlun satıcı tarafından ödenmektedir. Mal ile ilgili satış faturasında navlun tutarı, mal bedeli ve navlun tutarı olarak ayrı ayrı gösterilmektedir. Bu durumda konşimento ve diğer sevk belgeleri üzerinde de “navlun ödenmiştir”, “freight prepaid” kaydı bulunmalıdır. Ancak navlun için satış faturasından ayrı olarak bağımsız bir fatura da düzenlenebilir.

5.1.5. Çeki Listesi (Weight List)

Ticari faturada belirtilen malın brüt ve net ağırlığının satıcı ya da tarafsız bir üçüncü kişi /kuruluş tarafından ayrı bir belge olarak beyan edilmesidir. Hangi taşıta ne kadar mal yüklendiğini, her birim, koli, paket, çuval vs. ağırlığı bilgilerini içermektedir. Dolayısıyla çeki listelerinde kayıtlı ağırlıkların, fatura ve konşimentoda yazılı ağırlıklara uygun olması gerekir. Gümrük idarelerince ve hasar halinde sigorta şirketlerince istenebilmektedir. TIR ve vagonla yapılan taşımada otomatik tartı cihazlarından çıkan tartı fişleri (kantar makbuzu) çeki listesi yerine geçer.

5.1.6. Spesifikasyon Belgesi (Specification List)

Çeki listesinde belirtilen bilgilere mal fiyatları ve mal değerleri de dahil edilerek düzenlenirse, elde edilen yeni belge “spesifikasyon belgesi” adını alır. İthalattan sonra malların dağıtımının yapılmasında pratiklik sağlayan bir belgedir.

5.1.7. Koli Ambalaj Listesi (Packing List)

Dökme olmayan ve koliler ile sevk edilen malların her koli içindeki miktar ve ölçüler ile koli sayısını ambalajlar açılmadan gösteren belgedir. Böylece koli listesi, gümrük işlemleri sırasında gümrük idaresine ve taşımacı firmaya sayım, yükleme ve taşıma açısından kolaylık sağlar. Koli listesi paket, kutu, sandık ve balyalar içindeki malların hangi cinsten, hangi ölçü ve renkte olduğunu gösterdiği için, ithalatçı kolileri açmadan dağıtımını yapma olanağını bulur. Ayrıca gümrük yetkililerine de kontrol açısından kolaylık sağlar.

5.1.8. Gözetim Belgesi (Third party Certificate of Inspection)

İhraç edilecek malların, ihracattan önce veya sevk sırasında ithalatçının siparişine uygun olup olmadığını belirten bir belgedir. İthalatçının isteği üzerine düzenlenecek bu belgeyi düzenleyecek gözetim şirketi, ithalatçı tarafından belirlenebilir veya ihracatçının seçimine bırakılabilir. Gözetim Şirketi, bir dış ticaret faaliyeti sırasında satış anlaşmasında belirtilen hususlara tarafların uyup uymadığını, yükleme öncesi ya da malların kabulü sırasında yapacağı denetimler ve tutacağı raporlarla belirleyen kuruluştur. Bir gözetim belgesi üzerindeki yazılı sonucun ithalatçı ve ihracatçı için bağlayıcı olabilmesi için, bunun mutlaka alım satım sözleşmesi ve/veya diğer resmi belgelerde (akreditif mektubu gibi) belirtilmiş olması-gerekir.

Gözetim şirketleri, genellikle çeşitli ülkelerde büroları olan, adları uluslararası çevrelerde kabul görmüş seçkin ve saygın kuruluşlardır.

5.1.9. İmalatçının Analiz Belgesi (Manufacturer's Analysis Certificate)

Boya, çimento, asit vb. kimyasal maddeler gibi analiz gerektiren malların nem oranı, erime derecesi ve bu malların formüllerini oluşturan element ya da bileşiklerin ad ve oranlarını gösteren belgedir. Bu belgenin istenmesinin amacı, yüklenen malların sipariş özelliklerine sahip olup olmadığının, malların ambalajları kapatılmadan önce bağımsız kişi ve kuruluş tarafından kontrol edilerek belirlenmesidir.

Bu belge imalatçı firma tarafından bir beyan şeklinde ya da bağımsız laboratuvar veya ilgili kuruluşlar tarafından düzenlenebilmektedir.

5.1.10. Ekspertiz Raporu

İhraç veya ithal mallarının fiyat, miktar, kalite, bileşim katkı oranı, ticari teamül gibi hususlarda, gümrük idarelerince tereddüde düşülen durumlarda, bu idarelere verilen raporlardır. Gümrük Kanunu ve buna bağlı diğer mevzuatlarda hangi kurum ve kuruluşların vereceği ekspertiz raporuna itibar edileceği belirtilmiştir. Genelde bu tür raporlar ihracatçı birlikleri, ticaret ve sanayi odaları gibi kuruluşlar tarafından verilir.

5.2. Taşıma Belgeleri (Shipping Documents)

Uluslararası ticarete malların bir ülkeden bir başka ülke ya da ülkelere sevk edilmesi söz konusudur. Bu sevkiyatlarda, taşıtan ile taşıyıcının sorumluluk ve yükümlülüklerinin belirlenmesi zorunludur. Bu belirleme, taşıma belgeleri ile yapılır.

Taşıma belgeleri;

- ✓ Malların taşıyıcı tarafından teslim alındığını ve
- ✓ Malların bir yerden başka bir yere taşınacağını gösterir.
- ✓ Taşıma belgelerinin tümü makbuz özelliğinde olmasına karşın bu belgelerin bazıları Sözleşme veya kıymetli evrak niteliği taşımayabilir.

Bu nedenle taşıma belgelerinin belirleyici bazı özelliklere sahip olması gerekir:

- a. Taşıyıcı firma veya acentesi tarafından düzenlemeli ve imzalanmalıdır.
- b. Malların sevk tarihi belirtilmelidir. Bu tarih, tahsil belgelerinin bankaya verilmesi, sigorta süresinin işlemeye başlaması ve malların hasara uğrama veya kaybolma risklerinin satıcıya mı alıcıya mı ait olduğunun belirlenmesi açısından önem taşır.
- c. Taşıma belgeleri temiz olmalıdır. Yani taşıta yüklenen malların ambalajının bozuk, malların akıntılı sızıntılı vb. olduğuna dair bir ifade içermemelidir. Bu tür bir ifade içeren taşıma belgeleri "kirli" olarak ifade ediliyor.
- d. Taşıma belgeleri zamanında alıcının eline ulaşmalıdır.

- e. İhbar kaydını taşımalıdır. Yani, alıcı ya da adına hareket edenler “notify” bölümünde belirtilmelidir.
- f. Bazı taşıma belgeleri birden fazla orijinal set halinde düzenlenir. Bu durumda her orijinal nüsha üzerine kaçınıcı nüsha olduğu belirtilmelidir. (1/3, 2/3, 3/3 gibi)
- g. Navlun’ un ödenip ödenmediği belge üzerinde belirtilmelidir.

5.2.1. Deniz Konşimentosu (Marine / Ocean Bill of Lading)

Bir gemi şirketi veya acentesinin veya yükleme limanında acentesi yok ise gemi kaptanı tarafından düzenlenerek malı yükletene verilen, malın teslim alındığını ve belirlenen şartlar dahilinde taşınarak gönderilene teslim edileceğini gösteren belgelerdir. Malın mülkiyetini temsil ettiğinden, ciro edilerek, malın el değiştirmesini sağlar. Deniz konşimentosu, T.T.K.na göre kıymetli evrak niteliğindedir.

Deniz konşimentoları genelde 3 orijinal ve 3 kopya (non negotiable) olarak düzenlenir. Orijinal nüshaların tamamının alınması esastır. Zira her bir orijinal konşimento ile malın gümrükten çekilmesi talebiyle karşılaşılabılır.

Konşimentolarda, tanzim tarihi altına veya yükleme tarihi farklı ise, o tarihin altında mutlaka “shipped on board” ifadesi ve acente kaşe-imzası aranmalıdır.

Konşimentolar aşağıdaki bilgileri içerir:

- a. Düzenleyen kimsenin imzası (taşıyan veya onun yetkili kıldığı kişi)
- b. Taşıyanın adı-soyadı ve Ticaret unvanı
- c. Taşınan malın cinsi-ölçüsü-markası ve diğer özellikleri
- d. Tanzim tarihi ve yeri
- e. Kaç nüsha olarak düzenlendiği
- f. Yükletenin adı-unvanı
- g. Gönderilenin adı-unvanı
- h. Geminin adı ve uyuğu
- i. Yükleme limanı
- j. Boşaltma limanı
- k. Navlun (navlun ödendi/navlun varış limanında ödenecek gibi)

5.2.1.1. Devir Yönünden Özellikli Konşimentolar

- a. **Nama Yazılı Koşimentolar (Straight b/l):** Alıcı yani adına mal gönderilen, (consignee) adına tanzim edilen koşimentodur. Ciro yoluyla devri mümkün değildir. (Alıcı koşimentoyu ve dolayısıyla koşimentonun temsil ettiği malları ancak yazılı olarak alacağın temlik yolu ile veya teslim ederek devredebilir.) Kredili işlemlerde bankalarca kabul edilmez.
- b. **Emre Yazılı Koşimentolar (to the order of b/l):** Satıcının talebi veya akreditif şartlarına istinaden, koşimento, “ to order” olarak tanzim edilir. Bu durumda koşimento, kimin emrine düzenlenmişse malın mülkiyeti ondadır. Koşimento emrine düzenlenen kişinin cirosu ile devredilebilir. Bu tür koşimento, ihracatçı tarafından bankaya verildiğinde, beyaz ciro (blank endorsed) yapılmalıdır. Banka, koşimentoyu muhabir bankaya gönderirken, aynı şekilde ciro eder.
- c. **Hamiline Yazılı Koşimentolar (negotiable b/l):** Çok az rastlanan bir koşimento türüdür. Koşimento hamiline olduğu için koşimentoyu elinde bulunduran taraf malların sahiplik hakkını da elinde bulunduruyor demektir.
- d. **Ciro Edilemez Koşimento – Non-Negotiable Bill of Lading :**
Bazı durumlarda koşimentolar birkaç el değiştirebilir. Sonuçta koşimento geminin varışında alıcının eline gelmeyebilir. Varış limanında malın teslim işleminin gecikmeli olmaması için bazı denizcilik işletmelerince geliştirilen non-negotiable kullanılır. Bu belge doğrudan malın alıcısı adına düzenlenir. Ciro edilemez. Belgenin temsil ettiği malların alıcıya teslimi sorun yaratmaz

5.2.1.2. Koşimentonun Ciro Edilmesi (Endorsement)

Koşimentonun temsil ettiği mallar aşağıdaki yollarla bir başkasına devredilebilir:

- ✓ Koşimento doğrudan alıcının bankası (muhabir banka) emrine tanzim edilir,
- ✓ Satıcının kendi bankası emrine tanzim edilir ve satıcının bankası koşimentoyu alıcının bankasına ciro ederek gönderir,
- ✓ Koşimento “to order” yani emre tanzim edilir ve yükleyen tarafından beyaz ciro yapılır (blank endorsement). “to order” tanzim şeklinde koşimentoda malların kimin emrinde olduğu ismen yazılı değildir. Ancak yükletenin emrine olduğu kabul edilir. Bu nedenle “ to order” (emre) koşimento bankaya ibraz edildiğinde mutlaka yükletenin cirosu aranmalıdır.

Ciro koşimentonun arka yüzüne yapılır ve iki şekilde olur.

- a. **Tam Ciro:** Tam ciro koşimentonun kime devredildiğinin belirtmek suretiyle yapılan cirodur.

Örneğin;

DELIVER TO THE ORDER OF

(devredilenin adı, soyadı veya unvanı)

(devredenin kaşesi ve imzası)

b. Beyaz Ciro: Beyaz ciro ise yalnızca devredenin imzalayıp kaşelemesi suretiyle yapılan

ciro şeklindedir. Burada konşimentonun kime devredildiği yazılmamıştır.

Emre yazılı konşimentolarda, hamilin malları devralmak üzere orijinal nüshalardan birini taşıyıcıya ibraz etmesi malların taşıyıcıdan devralması için yeterlidir. Eğer hamil banka ise banka konşimentoyu alıcının emrine ciro ve teslim eder; alıcı bu konşimentoyu taşıyıcı firmaya ibraz ederek malların mülkiyetinin kendisine olduğunu belgelendirir ve gerekli evrakları alıp malları gümrükten çeker. Bankalar kendi emrine düzenlenen konşimentoları alıcıya şu şekilde ciro eder.

BANKAMIZIN RÜCU HAKKI OLMASIZIN

Alıcının adı, soyadı veya unvanı

EMRİNE TESLİM EDİNİZ

(Banka kaşesi ve yetkili imzalar)

WITHOUT RECOURSE TO US

DELIVER TO THE ORDER OF

Alıcının adı, soyadı veya unvanı

(Banka kaşesi ve yetkili imzalar)

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde dış ticarete kullanılan belgeleri incelemeye başladık. Ticari belgeleri (Proforma Fatura, Ticari Fatura, Konsolosluk Faturası, Navlun Faturası, Çeki Listesi, Spesifikasyon Belgesi, Koli/Ambalaj Listesi, Gözetim Belgesi, İmalatçı Analiz Belgesi ve Ekspertiz raporu'nu) tanıdık. Taşıma belgelerinin en önemlisi sayılan Konşimentoya giriş yaptık.

Bölüm Soruları

1. Anlaşma safhasında bir teklif name niteliğinde malın özelliklerini, birim fiyatını vb. içeren ve satıcı tarafından alıcıya gönderilen belgeye ne ad verilir?

- a) Teklif Name b) Fatura c) Navlun Faturası d) **Proforma Fatura** e) İrsaliye

2. Ticari fatura malın mülkiyetini temsil eden kıymetli bir evraktır.

- a) Doğru b) **Yanlış**

3. Çeki listesinde belirtilen bilgilere mal fiyatları ve mal değerleri de dahil edilerek düzenlenirse elde edilen yeni belgeye ne ad verilir?

- a) Koli Listesi b) Gözetim Belgesi c) **Spesifikasyon Belgesi**
d) Ekspertiz Raporu e) Hiçbiri

4. İhraç edilecek malların, ihracattan önce veya sevk sırasında ithalatçının siparişine uygun olup olmadığını belirten belgeye ne ad verilir?

- a) Koli Listesi b) **Gözetim Belgesi** c) Spesifikasyon Belgesi
d) Ekspertiz Raporu e) Hiçbiri

5. Ticari faturada belirtilen malın brüt ve net ağırlığının bağımsız bir üçüncü kişi ya da kuruluş tarafından beyan edildiği belgeye ne ad verilir?

- a) Koli Listesi b) **Çeki Listesi** c) Ekspertiz Raporu d) Gözetim Belgesi e) Hiçbiri

6. Deniz konşimentosu malın mülkiyetini temsil ettiğinden ciro edilerek malın el değiştirmesini sağlar.

- a) **Doğru** b) Yanlış

7. Nama yazılı konşimentolar kredili işlemlerde bankalarca kabul edilmez.

- a) **Doğru** b) Yanlış

8. Hamiline yazılı konşimentolar elinde bulunduran tarafa malların sahiplik hakkını verir.

- a) **Doğru** b) Yanlış

9. İhraç veya ithal mallarının fiyat, miktar, kalite, bileşim katkı oranı, ticari teamül gibi hususlarda, gümrük idarelerince tereddüde düşülen durumlarda, bu idarelere verilen raporlara ne ad verilir?

- a) İmalatçının Analiz Belgesi b) Gözetim Belgesi c) **Ekspertiz Raporu**
d) Spesifikasyon Belgesi e) Çeki Listesi

10. Navlun için satış faturasından ayrı olarak bağımsız bir fatura düzenlenebilir.

- a) **Doğru** b) Yanlış

6. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER - DEVAM

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu dersimizde konşimentoyu tanımaya devam edeceğiz. Yükleme ve taşıma açısından konşimentoyu tanıdıktan sonra Bayat Konşimento, Temiz - Kirli Konşimento ve Özellikli Konşimentoları öğrenerek konşimento konusunu bitireceğiz. Daha sonra diğer bazı taşıma belgelerini (Havayolu Taşıma Belgesi, Hamule Senedi) tanıyarak bugünkü dersimizi bitireceğiz.

6.1. Taşıma Belgeleri (Shipping Documents)

5.2. Taşıma Belgeleri konusunun devamı niteliğindedir.

6.1.1. Deniz Konşimentosu (Marine / Ocean Bill of Lading)

5.2. Taşıma Belgeleri >> 5.2.1. Deniz Konşimentosu konusunun devamı niteliğindedir.

6.1.1.1. Yükleme ve Taşıma Açısından Konşimentolar

Konşimentolar, yükleme ve taşıma açısından “Tesellüm” ve “Yükleme” konşimentosu olmak üzere iki şekilde tanzim edilirler:

1. **Tesellüm Konşimentosu (received b/l):** Bu tür konşimentolar, malın taşınmak üzere teslim alındığını gösterirler. Henüz yükleme olayı gerçekleşmediği için, bankalar, bu tür konşimentolara muteber etmezler. Yükleme yapıldığında, yükleme tarihi acente tarafından kaşe ve imza atılarak ve “shipped on board” yazılarak yükleme konşimentosu haline getirilir.
2. **Yükleme Konşimentosu (shipped b/l - on board b/l):** Konşimento, malın doğrudan yüklendiğini gösteriyorsa, “Yükleme Konşimentosu” adını alır. Konşimentonun tanzim tarihi, aynı zamanda yükleme tarihidir.

6.1.1.2. Diğer Bazı Konşimento Terimleri

a. İhbar Adresi (notify address)

Variş limanında malların gelişinin haber verileceği şahsın isim ve adresi. Bu şahıs alıcının temsilcisi, gümrükçüsü veya bizzat alıcının kendisi de olabilir. “Notify” ihbar adresinin kim olacağı akreditiflerde belirtilir.

b. Bayat konşimento:

Konşimentonun, yüklenme tarihi takiben en kısa sürede bankaya ibraz edilmesi gerekir. Aksi takdirde konşimento malların varışından yeterli bir süre önce alıcının eline geçmez. Malların varış limanına gelmiş olmasına rağmen konşimentonun henüz alıcının eline geçmemesi gecikme masraflarına (demurrage) neden olur. Akreditiflerde yüklenme tarihinden itibaren 21 gün içinde bankaya ibraz edilmeyen konşimentolar bayat (stale) konşimento olarak nitelendirir ve rezerv konusu olur. Bayat konşimentonun bankaca kabul edilmesi için ya bu rezervin alıcı tarafından kaldırılması veya bayat konşimentonun kabul edileceğinin akreditifte peşinen belirtilmiş olması gerekir.

c. Koşimento nüshaları/tam takım ifadesi:

Koşimentolar birden fazla nüshalı olarak düzenlenir. Bunun amacı birinin yitirilmesi halinde diğerinin kullanılması imkânına sahip olmaktadır. Yükletenin isteğine göre düzenlenen orijinal ve suret adetleri koşimentoda kayıtlıdır. (3/3, 2/3,2/2 v.s.). Bunların tamamına tam takım (full set) denir. En yaygın düzenleme şekli 3 orijinal / 3 non – negotiable (ciro edilemez/işlem görmez) kopyadır. Bankalar bu takımları 2/2 ve 1/1 şeklinde ikiye bölerek taahhütlü/uçak postasıyla veya kurye ile muhabirlerine gönderirler. Akreditif şartı bütün belgelerin tek partide gönderilmesini şart koşuyorsa buna uyulacağı doğaldır. Orijinal nüshalardan herhangi birinin ilk ibrazında mallar gemi şirketince koşimentonun son cırantasına teslim edilir ve şirket bütün sorumluluğundan kurtulur. Malın asıl sahibi daha sonra ikinci bir orijinal nüsha ile gelip malı talep etse bile taşıma şirketinin sorumluluğu yoktur. Dolayısıyla malın tamamen kendi kontrolü altında olmasını isteyen bir alıcı firma bütün orijinal nüshaları elinde bulundurmaya zorundadır.

6.1.1.3. İçerdikleri Malların Durumu Açısından Koşimentolar

Taşıyıcılar, koşimentoyu imzalamadan önce, dış görünüş itibarıyla malı kontrol ederek, genel durumu koşimento üzerinde belirler.

1. Temiz (clean) Koşimento:

Yüklemesi yapılan malların veya ambalajların kusurlu olduğunu açıkça gösteren bir kaydı taşımayan koşimentolardır. Malların iyi durumda olduğu, "clean on board" ifadesiyle belirtilebileceği gibi, koşimento üzerinde matbu olarak da yer alabilir.

2. Kirli (dirty) Koşimento:

Taşımacının yükleme esnasında tespit ettiği kusurlu mal ya da ambalajları adetleriyle birlikte üzerine not düştüğü koşimentolardır (2 box broken - 2 kutu kırık gibi).

6.1.1.4. Özellikli Koşimentolar

Koşimentolar, taşıma ve düzenlenme şekline göre de sınıflandırılabilir.

1. Kısa Koşimento – Short Form / Blank Back Bill of Lading

Koşimento aynı zamanda bir taşıma sözleşmesidir. Doğal olarak taşıma şirketinin şartlarını içeren bu sözleşmenin tam metni koşimentoların arka yüzünde küçük puntolu harflerle matbu olarak yer alır. Bu sözleşmeler muhtelif uluslararası antlaşmalarla belirlenmiştir. Short form koşimentonun en belirgin özelliği sözleşme metninin belgenin arka yüzünde yer almamasıdır. Arka yüzde yer alması gereken sözleşme metninin kaynağına ön yüzde değinilmekle yetinilmiştir. Bu özelliğinden dolayı bu tür koşimentoya "Blank back" (arkası boş) koşimento denir. Akreditifte aksine bir hüküm yok ise, bankalar, bu tür koşimentoları kabul etmezler.

2. Navlun Sözleşmesine Dayalı Koşimento – Charter Party Bill of Lading

Yükleten, ihraç edilecek mal için geminin bir kısmını veya tamamını bir sefer veya bir süre için kiralayabilir. Taşıyan ile aralarında charter party sözleşmesi yapılır. Koşimento üzerinde charter party sözleşmesi yer almaz, sadece charter party sözleşmesine dayandırıldığı yazılır (subject to the charter party). Herhangi bir

anlaşmazlık durumunda, bu sözleşmenin genel esasların önüne geçmesi nedeniyle, mallarla ilgili 3. taraflar açısından risk oluşturabilir. Bu nedenle, bankalar, kredili işlemlerde bu tür konşimentoları kabul etmek istemezler. Sözleşme belirli bir süre için yapılırsa buna " Time Charter", belirli bir sefer için yapılıyorsa da buna " Trip Charter" sözleşmeleri denir.

3. Tek Konşimento / Baştan Başa Konşimento - Throught Bill of Lading

Deniz taşımasının öncesinde veya sonrasında karayolu taşıması varlığı durumunda düzenlenen konşimentolardır. Konşimento, bu aktarmalı taşımanın tamamını kapsar. Gemi şirketi veya acentası tarafından düzenlenir. Taşıyıcının sorumluluğu yalnız deniz taşımacılığı sırasında meydana gelecek hasar ve kayıplarla sınırlıdır. Kombine nakliyat konşimentosunda ise taşıyıcının sorumluluğu malı aldığı noktadan başlayıp teslim ettiği noktaya kadar devam eder.

4. Konteynır Konşimentosu – Container Bill of Lading

Konteynır, içine mal konularak kapatılan ve gümrükçe mühürlenmiş hafif metalden yapılmış, dünya standartlarında belirlenmiş ölçü ve tipleri olan büyük bir kutudur. Taşıma konteynırlarla yapılıyorsa buna uygun matbu formu bulunan konteynır konşimentosu düzenlenir mallara ilişkin bilgiler " yükletenin bildirimine göre" kaydı ile konşimentoya yazılır ve bu kaydı içeren konşimentolar "clean on board" yani "temiz" konşimento sayılırlar.

5. Kombine Nakliyat Konşimentosu / Birleşik Taşıma Konşimentosu Combined-Transport Bill of Lading

Bu belge, birden fazla (multimodal) taşıma aracı ile gerçekleştirilen ve taşıma sürecinde denizyolu bulunması şart olmayan bir taşımaya ait konşimentodur. Navlun komisyoncuları veya adına "Combined Transport Operator" (taşıma acentaları) denen işletmecilerce düzenlenir.

Taşıma acentası veya ilk taşıyıcı malı teslim aldıktan sonra teslim edene kadar tüm zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Bu konşimento "Kıymetli Evrak" hükmündedir. Malların mülkiyetini temsil eder, ciro ve temsil yoluyla devredilebilir.

6. Düzgün Hat Konşimentosu – Liner Bill of Lading

Tarifeli sefer yapan gemilerle yapılan taşımacılıkta kullanılır. Tarifeli sefer yapan gemilerde kalkış/varış saatleri, uğrayacakları limanlar, yanaşacakları limanlara kadar her ayrıntı belirli ve düzenlidir. Ayrıca genellikle bir antlaşmaya taraf olduklarında bu antlaşmanın ortak hüküm ve kolaylıklarından yararlanırlar. Güvenli taşıma için tercih edilirler. CIF yükleme yapan ihracatçı ve FOB teslim alan ithalatçı tarafından tercih edilir.

Aynı hat üzerinde çalışan gemi şirketleri birlik oluşturarak yükleme, boşaltma, navlun, istif gibi konularda ortak bir ücret belirlerler. Bu işleme "Liner Terms" denir.

7. Tanker Konşimentosu – Tanker Bill of Lading

Ham petrol, sıvı yakıt ve kimyevi maddelerin taşınmasında kullanılan tankerler için düzenlenen konşimentolardır. Dökme / sıvı yükün taşınması nedeniyle, işin gereğine göre özel ibareler ve şartlar taşır.

8. Kaptan Makbuzu – Mate's Receipt

Gemiye yüklenen mallara ait bir makbuzdan ibarettir. Malları temsil etmediği için mallar üzerinde tasarruf yetkisi vermez. Konşimento tanzimine kadar geçici bir belgedir. Yükleten bu belgeyi gemi acentasına ibraz ederek konşimento ile değiştirir. Aktarmasız taşımalarda aynı gruba dâhil şirketler arasındaki alım-satım işlerinde konşimento yerine kullanılabilir.

MARINE BILL OF LADING
(Deniz Konşimentosu)

Örnek 1

CARRIER : (X) SHIPPING LTD - VALLETTA/MALTA

Consignee
ABC BANK A.Ş.
..... **BRACH**
(X) BANK LTD.

Notify Address

(X) METAL PRODUCTS
ISRAEL.

NON-NEGOTIABLE COPY

Shipper

(X) İTİHALAT İHRACAT VE TİCARET A.Ş.
TURKEY

Vessel

M/V FAHD Z

Port of loading

AĞRI BAY TURKISH PORT

Port of discharge

ASHDOD PORT

Shipper's description of packages and contents

5,239.950 M/TONS OF STEEL BILLETS

Gross Weight

5,239.950 M/TONS
826 BUNDLES

INCOTERMS 2000 : CFR LO ASHDOD PORT

L/C NUMBER 406-1-0007002X7

CLEAN ON BOARD
08/10/2002

(of which NON on deck at Shipper's risk; the Carrier not being responsible for loss or damage whatsoever arising)

Freight Payable at				
FREIGHT PREPAID				

SHIPPED at the Port of Loading in apparent good order and Condition on board the Vessel for carriage to the Port of Discharge or so near thereto as the be delivered in the like good order and condition at the aforesaid port of discharge unto consignees or their assigns, they paying freight as per note on the margin plus other expenses incurred in accordance with the provisions contained in this Bill of Lading, whether written or printed, to which provisions the Shippers or Receivers expressly agree in accepting this Bill of Lading. Otherwise subject to the terms and conditions stated overleaf

Weight, measure, quality, quantity, condition, contents and value are Known.

IN WITNESS whereof the Master or Agent of the said Vessel has signed The number of Bills of Lading indicated below all of this tenor and date, Any one of which being accomplished the others shall be void.

Number of Original B/L	Place of issue	Date of issue
3/3	İZMİR	08/10/2002

Signed (for the master) by
NAME OF MASTER :
OLEKSANDR V BEZRODN
AS MASTER

Şekil 13 : Deniz Konşimentosu Örneği

6.1.2. Havayolu Taşıma Belgesi (Airway Bill)

Hava yolu ile yapılan sevkiyatta tanzim edilen bir belge olup, kıymetli evrak niteliğinde değildir. Dolayısıyla ciro edilmez. Malların gümrükten çekilmesi için banka adına tanzim edilmiş ise (vesaik mukabili ve akreditifli işlemlerde) bankanın taşıyıcıya hitaben vereceği yazı aranır.

Mal mukabili işlemlerde alıcı adına tanzim edildiği için herhangi bir yazıya gerek yoktur. 3 orijinal nüsha düzenlenir. 1. orijinal hava yolu şirketine (for carrier); 2. orijinal malla beraber alıcıya (for consignee), 3. orijinal nüsha yükletene (for shipper) verilir. Doğru olmamasına karşın, bu belgelerin cirolandığı görülmektedir.

Bu belgede; uçuş sefer sayısı, uçuş tarihi, alıcı ve satıcı firma ünvanları, navlun bilgisi, mal cinsi-miktarı, havayolu şirketi veya acentesinin kaşe ve imzası yer alır. Havayolu taşıma belgeleri iki türlü tanzim edilir:

1. Master airway bill : Malın yüklendiğini gösterir.
2. House airway bill : Malın yüklenmek üzere teslim alındığını gösterir.

6.1.3. Hamule Senedi (CIM-Rail Consignment Note)

Demiryolu ile yapılan taşımacılıkta tanzim edilen belgedir. Kıymetli evrak niteliğinde değildir ve ciro edilmez. Alıcı ve satıcı ad ve adresleri, mal cinsi-miktarı, hareket ve varış yerleri, navlun bilgisi gibi bilgileri içerir, demiryolu idaresince mühür ve imzalanır. 1. nüsha malla birlikte gider, 2. nüsha yükletene verilir. Nama düzenlenir. Malın mülkiyetini temsil etmez, ciro edilemez. Kredili işlemlerde bankalar, hamule senetlerinin kendi adlarına tanzimini isterler. İthalat işlemlerinde, banka adına gelen malların alıcısına teslimi için demiryolu idaresine bir mektup yazılarak, malların ithalatçıya teslimi sağlanır.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde yükleme ve taşıma açısından konşimentoyu tanıdıktan sonra Bayat Konşimento, Temiz- Kirli Konşimento ve Özellikli Konşimentoları ve arkasından bazı taşıma belgelerini (Havayolu Taşıma Belgesi, Hamule Senedi) öğrendik.

Bölüm Soruları

1. Malın taşınmak üzere teslim alındığını gösteren konşimentoya ne ad verilir?

- a) Yükleme konşimentosu b) Temiz konşimento c) Nama yazılı Konşimento
d) **Tesellüm Konşimentosu** e) Hiçbiri

2. Aşağıdakilerden hangisi konşimentoyu düzenleyebilir?

- a) **Gemi Kaptanı** b) Satıcı c) Banka yetkilisi d) Alıcının temsilcisi e)
Hiçbirisi

3. Taşımacının yükleme esnasında tespit ettiği kusurlu mal yada ambalajları adetleriyle birlikte üzerine not düştüğü konşimentolara ne ad verilir?

- a) **Temiz Konşimento** b) Kirli Konşimento c) Bayat Konşimento
d) Kısa Konşimento e) Tek Konşimento

4. İhraç edilecek mal için geminin bir kısmının veya tamamının bir sefer veya bir süre için kiralanmasına imkan veren konşimentoya ne ad verilir?

- a) Kısa Konşimento b) **Charter Party (Navlun Sözleşmesine Dayalı) Konşimento**
c) Tek Konşimento d) Kombine Nakliyat Konşimentosu e) Konteynır Konşimentosu

5. Deniz taşımasının öncesinde veya sonrasında karayolu taşıması olması durumunda düzenlenen konşimentolara ne ad verilir?

- a) Kısa Konşimento b) Charter Party (Navlun Sözleşmesine Dayalı) Konşimento
c) **Tek Konşimento** d) Kombine Nakliyat Konşimentosu e) Konteynır Konşimentosu

6. Kaptan makbuzu malları temsil etmediği için mallar üzerinde tasarruf yetkisi vermez.

- a) **Doğru** b) Yanlış

7. Havayolu taşıma belgesi kıymetli evrak niteliğinde değildir, ciro edilemez.

- a) **Doğru** b) Yanlış

8. Hamule Senedi kıymetli evrak niteliğinde değildir, ciro edilemez.

- a) **Doğru** b) Yanlış

9. Demiryolu ile yapılan taşımacılıkta tanzim edilen belgeye ne ad verilir?

- a) **Hamule Senedi** b) Posta Makbuzu c) Demiryolu Nakliyat Belgesi
d) Raylı Taşıma Belgesi e) Nakliyecisi Makbuzu

10. Akreditiflerde yüklenme tarihinden itibaren kaç gün içinde bankaya ibraz edilmeyen konşimentolar, Bayat Konşimento olarak nitelendirilir.

- a) 2 b) 5 c) 14 d) **21** e) 30

7. DIŞ TİCARETTE KULLANILAN BELGELER - DEVAM

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste Dış Ticaret'te kullanılan belgeleri tanımaya devam edeceğiz. Nakliyeci Makbuzu, Karayolu Taşıma Belgesi (CMR), Karma Nakliyat Belgesi, FIATA Tesellüm Belgeleri (FIATA FCR-FCT-FBL), Posta Makbuzu ve TIR Karnesi'ni ayrıca Sigorta Belgeleri ve Resmi Belgeleri tanıyarak sürdüreceğimiz bu dersimizde Sigorta Poliçesi ve Tam Ziya, Muafiyet gibi sigorta kavramlarını öğrendikten sonra, Resmi Belgeler grubunda Dolaşım Belgelerini (ATR Dolaşım Belgesi, EUR-1), Menşe Şahadetnamesi, Sıhhat Şahadetnamesi, Helal Belgesi, Radyasyon Belgesi, Boykot/ Kara Liste, Uygunluk Belgesi'ni tanıyacağız. Bu dersimizi dış ticarete kullanılan finansman belgelerini (Poliçe, Bono) tanıyarak tamamlayacağız.

7.1. Taşıma Belgeleri (Shipping Documents)

5.2. Taşıma Belgeleri konusunun devamı niteliğindedir.

7.1.1. Nakliyecı Makbuzu (Forwarder's Receipt)

Demiryolu ve çoğunlukla karayolu ile taşımacılıkta kullanılan bu belge, taşıma komisyoncuları (freight forwarder) tarafından belli bir ücret karşılığında kendi adlarına ve başkaları hesabına mal taşıyan nakliye firmaları tarafından düzenlenen belgedir. Taşıma komisyoncuları, bir Uluslararası taşıma şirketi veya onun bir acentesi olmadıkları için konşimento veya taşıma senedi düzenleyemezler ve Uluslararası taşıma şirketi adına hareket edemezler. Bunlar ancak, ithalatçılara sevk edilmek üzere ihracatçılardan topladıkları malları bir Uluslararası taşıma firmasına taşıtabilirler. Taşıma şirketinden kendi adlarına düzenlenmiş taşıma senedini alırlar. İhracatçılara ise malları sevk etmek üzere teslim aldıklarını gösteren kendi makbuzlarını verirler ki bu makbuza “ Nakliyecı Makbuzu “ adı verilir. Malın mülkiyetini temsil etmediği için ciro edilemezler ve dolayısıyla kıymetli evrak hükmünde de sayılmazlar. Taşıma komisyoncuları, taşıyıcılar ile nihai müşteriler arasında özellikle yük konsolidasyonu oluşturarak, her iki taraf için de verimlilik avantajı sağlayan işletmeler olarak ortaya çıkmışlardır. Taşıma komisyoncuları yük konsolidasyonunu iki şekilde yapmaktadırlar: Birinci olarak özellikle taşıyıcılardan büyük miktarlarda aldıkları senelik yük miktarlarını spot piyasada satmaktadırlar. İkinci olarak ise parsiyel yüklemeleri birleştirerek tam konteynır yüklere çevirmektedirler.

7.1.2. Karayolu Taşıma Belgesi (CMR-International Consignment Note)

Uluslararası nitelikteki CMR (convention marchandise routiers) anlaşmasını kabul eden ülkeler arasındaki karayolu taşımada kullanılan belgedir. Malların şartlara uygun taşınmak üzere teslim alındığını ve taşıma sözleşmesinin yapıldığını gösterir.

Bazı akreditifler, karayolu taşımada CMR taşıma belgesi şartı taşırlar. CMR belgesinin özelliği, taşıyıcı firmanın kendi kusurundan kaynaklanan nedenlerle malların hasara uğramasına karşın sigortalanmış olmasıdır. Nakliye sigortası ile karıştırılmamalıdır.

Taşıma esnasında malın hasar görmesi veya kaybolması durumunda nakliyat sigortası devreye girerek ödemeyi yapar ancak, hasar veya kaybın taşıyıcı firmadan kaynaklandığı tespit edilir ise, nakliye sigortası yapan şirket, ödediği tutarı tahsil etmek için taşıyıcı firmaya başvurur ve CMR sigortasından tahsil eder. CMR sigortası, bir sorumluluk sigortasıdır.

CMR taşıma belgesi, 3 nüsha düzenlenir. 1. yükletene verilir,2. mallarla birlikte gider, 3. taşıyanda kalır. Yükleten; mallar yolda iken taşımayı iptale, alıcı değişikliğine, teslim yeri değişikliğine gidebilir. Bu hak, 2. orijinalin (alıcıya gönderilen orijinal) belgede adı yazılı alıcıya verilmesi üzerine hükümden düşer.

Karayolu ile yapılacak taşımacılıkta CMR (convention merchandise routiers) 25 Avrupa ülkesinin imzaladığı taşımacılık sözleşmesi kapsamında düzenlenen bir taşıma belgesidir.

7.1.3. Karma Nakliyat Belgesi (Multimodal bill of lading)

Malların; karayolu, denizyolu, havayolu, demiryolu gibi ulaşım yollarından en az ikisinin kullanılması halinde karma nakliyat operatörü (CTO) kişi ve kuruluşlar tarafından düzenlenir. Sorumlulukları malları teslim aldıkları yerden başlar, alıcısına teslim kadar sürer.

Karma nakliyat belgesi; malın teslim alındığı yer, ana taşıma aracın yükleme yerini, boşaltma yerini ve teslim yeri bilgilerini içerir. Karma taşıma belgesi, malın mülkiyetini temsil eder, ciro edilebilir nitelikte düzenlenebilir.

7.1.4. FIATA Tesellüm Belgeleri (FCR-FCT-FBL)

FIATA, Uluslararası Nakliye Acentaları Birlikleri Federasyonu'na üye olan Taşıma Acentaları tarafından standart şekle sokularak kullanılan ve taşınmak üzere teslim alınan mallar karşılığında verilen nakliyeciyi makbuzlarıdır. FIATA Lisansı bu federasyona üye olan Taşıma Acentalarına verilir. Düzenlenen bu belgeler taşıma sözleşmesi niteliğindedir. Varış mahallinde bu belgelerin ibrazı üzerine mallar belgede adı yazılı alıcıya teslim edilir. Teslim eden taraf belgeyi düzenleyen nakliye acentasının (freight forwarder) varış mahallindeki şubesi veya muhabiridir.

7.1.4.1. Taşıyıcının Teslim Alındı Belgesi (FCR-Forwarder's Certificate Of Receipt)

Nama düzenlenir. FCR malların kamyon ile taşınması halinde tanzim edilen bir belgedir. Kıymetli evrak niteliğinde olmayıp, ciro edilmez. Malın bir yerden başka bir yere taşınmak üzere alındığını gösteren belgedir. Alıcı, satıcı ad ve adresleri, kimin emrine gönderildiği, mal cinsi-miktarı, navlun bilgilerini içerir.

7.1.4.2. Nakliyeciyi Taşıma Belgesi (FCT-Forwarder's Certificate Of Transport)

FIATA FCT ise emre yazılıdır. Nakliyeciyi Taşıma Belgesi navlun veya gümrük komisyoncuları tarafından takım halinde düzenlenir. Ciro edilebilir. Varış yerinde belgenin orijinal nüshasını ibraz eden alıcıya veya onun ciro ettiği şahsa teslim edilir. Nakliyatçı firmanın sorumluluğu, mallar alıcıya teslim edilinceye kadar devam eder.

7.1.4.3. FIATA Kombine Konşimentosu (FBL- Combine Bill Of Lading)

Üçüncü FIATA belgesi “Combined Transport Bill of Lading”dir. Bu belge konişmento türleri arasında incelediğimiz birleşik taşıma konşimentosunun FIATA tarafından hazırlanmış olanıdır. Deniz konşimentosu ile aynı hukuki niteliğe sahip bir taşıma belgesidir. Şekil ve şartları, Uluslararası Taşıma Acentaları Birlikleri Federasyonu tarafından (FIATA) tespit edilmiş ve Uluslararası Ticaret Odası'nca (ICC) onaylanmış taşıma belgeleridir. FBL emre düzenlenir. Kıymetli evraktır. Birden fazla takım halinde düzenlenebilir. Malların teslimi için bir orjinal nüshanın ibrazı yeterlidir.

7.1.5. Posta Makbuzu (Post Receipt)

Alıcısına posta ile gönderilecek mala ait kolinin doğrudan alıcı veya alıcının bankasına sevk edilmek üzere posta idaresince verilmesi karşılığında alınan posta makbuzudur. Posta ile sevkiyatı daha ziyade posta ile gönderilebilecek normal boyutlarda olan ve bedeli peşin gelmiş veya akreditifte bu tür sevkiyata izin verilmiş mallar için yapılabilir. Belgeler makbuz niteliğinde olup malın mülkiyetini teslim etmezler. Posta paket makbuzları iki çeşittir.

7.1.5.1. Adi Posta Paket Makbuzu (Post parcel receipt)

Adi posta ile gönderilmek üzere teslim alınan paketler için yerel posta idaresi tarafından düzenlenen ve idarenin damgasını ve teslim alındığı tarihi taşıyan makbuzlardır. Mallar varış yeri posta paket gümrük idaresi tarafından gönderilene teslim edilir.

7.1.5.2. Uçak Posta Paket Makbuzu (Airmail parcel receipt)

Uçak postası ile gönderilmek üzere teslim alınan paket içindeki eşya için yerel posta idaresi tarafından düzenlenen bir idarenin damgasını ve teslim alındığı tarihi taşıyan makbuzlardır. Mallar varış yeri posta paket gümrük idaresi tarafından gönderilene teslim edilir.

7.1.6. TIR Karnesi (TIR Carnet)

TIR Karnesi uluslararası kara taşımacılığını dolayısıyla uluslararası ticaretin kolaylaştırılmasını sağlayan bir gümrük transit belgesidir.

Eşya, TIR Karnesi himayesinde hareket noktasındaki gümrük idaresinden, varış noktasındaki gümrük idaresine kadar bir prosedür altında taşınır ve bu prosedüre TIR Sözleşmesi kapsamında "TIR taşıması" denir. Karayolu taşımacılığında kullanılan, üzerinde taşımayı gerçekleştiren TIR aracının plaka numarası, dolu ve boş ağırlığını, bağlı olduğu taşıma firmasına ilişkin bilgiler bulunur.

Türkiye'de bu belge Ticaret ve Sanayi Odaları tarafından dağıtılır. TIR Karnesi, TIR'la Uluslararası Taşımacılık Yapma Yetki Belgesi C2 Belgesini haiz firmalar tarafından kullanılır.

7.2. Sigorta Belgeleri (Insurance Documents)

Sigorta belgeleri, malın iş yerinden alıcının teslim alacağı yere kadar meydana gelebilecek rizikoları karşılamak amacıyla alıcı veya satıcı tarafından yaptırılan, sigorta şirketleri veya bunların acenteleri tarafından düzenlenen belgelerdir. Malların ihraç veya ithalinde dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlardan biridir. Malların sigortalanmasında gecikme olması ve bu arada hasar veya kayıp olması zarara neden olabilir.

7.2.1. Sigorta Poliçesi (Insurance policy)

Malların sevk edildiği yerden teslim alındığı yere kadar ve dahil edilmiş ise, gümrükte beklediği süre içerisinde karşılaşılabileceği rizikolara karşı sigorta edildiğini gösteren belgelere sigorta poliçesi denir. Sigorta poliçeleri emre düzenlendiği takdirde, sigorta kapsamında yer alan haklar, ciro ile başkasına devredilebilir. Bu nedenle sigorta poliçeleri, banka emrine düzenlenir. Mallar CİF/ CIP değerinin % 10 fazlası ile sigortalanır.

Bir sigorta poliçesinde bulunması gereken bilgiler:

- Sigorta ettirenin ve sigortadan faydalananın ticari unvanları ve adresleri,
- Sigorta şirketi veya acentenin imzası,
- Sigortanın kapsamı, konusu (istenen teminat türü),
- Sigortalanan değer ve prim tutarı,
- Tanzim tarihi,
- Yükleme-boşaltma yeri,
- Yükleme tarihi,
- Malın cins ve miktarı,
- Taşıma aracı cinsi (kamyon ise plaka no; gemi ise adı; uçak ise no; tren ise vagon no),
- Hasar durumunda ödeme yeri

Sigortanın ithalatçıya ait olduğu teslim şekillerinde, mal ihracını müteakip, yüklemenin yapıldığının acilen ithalatçıya veya akreditif ve kabul kredili işlemlerde bankasına sigorta yapılmasını teminen bildirilmelidir.

Sigorta poliçeleri genellikle iki aşamada düzenlenmektedir.

7.2.1.1. Flotan Sigorta Poliçesi

Kesin nakliyat sigortasının yapılacağını taahhüt eden bir belgedir. Sigorta poliçesinde belirtilecek hususlardan bir veya birkaçının kesinlik kazanmasından önce sigorta yaptırılmasının gerekli olduğu hallerde ve özellikle bankalar tarafından ithalat akreditifi açıldığında sigorta teminatına ihtiyaç duyulması halinde mevcut bilgilerle düzenlenir.

7.2.1.2. Kesin (Kat'i) Sigorta Poliçesi

Malların nakil aracına yüklenmesinden sonra gerekli bilgilerin sigorta şirketine iletilmesini müteakip düzenlenen bir belgedir. (Flotan Sigortanın Katileştirme İşlemi) Bu poliçeler ile malların yüklendiği yerden varış yerindeki alıcısına teslim edildiği ana kadar muhtemel hasar veya avaryalar sigorta klozları (koşulları) çerçevesinde garanti edilmiş olur.

7.2.2. Sigorta Sertifikası (Insurance Certificate)

Malın ne zaman, ne kadar ve hangi nakil aracı ile taşınacağını belli olmadığı taşımaya ilişkin düzenlenen açık poliçelere bağlı olarak mal yüklemesi gerçekleştirildikçe parti parti açık poliçeden kullanımları gösteren sigorta belgesidir. Sigorta şartlarının üzerinde belirtilmeyip açık poliçede belirtilmesinden dolayı poliçeden farklıdır.

7.2.3. Diğer Bazı Sigorta Kavramları

a. Tam ziya (total loss):

Sigorta edilmiş malların fiilen ve tamamen kaybolması hali olup, kısmi hasar ve kayıpları karşılamaz.

b. Muafiyet (excess, deduction):

Sigortalı bir malda meydana gelecek bir hasar veya kayıp durumunda, sigortanın karşılamayacağı yani sigortalının üstünde kalan tutardır. İki şekilde uygulanır: Hasar tutarının muafiyetin olması durumunda tamamı ödenir. Ya da hasarın sadece muafiyeti aşan kısmı ödenir. Yani % 5 muafiyetle sigortalı olmuş USD 20,000.- bir malda, USD 1,000.- kadar olan hasarlar ödenmez veya USD 1,000.- aşan hasarlarda, USD 1,000 üzeri ödenir. Akreditifli işlemlerde aksi belirtilmedikçe, bankalar, muafiyetli poliçeleri kabul ederler.

7.3. Resmi Belgeler (Official Documents)

7.3.1. Dolaşım Belgeleri (Movement certificate)

Avrupa Birliğine üye ülkeler arasında yapılan ticarete kullanılan, özellikle gümrük vergilerinin hesaplanmasında bazı indirimler sağlayan resmi nitelikli belgelerdir.

Dolaşım Belgeleri yalnızca, Türkiye veya Avrupa topluluğuna üye ülkeler menşeli veya bu ülkelerde serbest dolaşım halinde bulunan üçüncü ülke menşeli mallar için düzenlenebilir. Bu belgeler ihracatçılar tarafından düzenlenerek Ticaret Odaları tarafından tasdik ve Gümrük idaresince vize edilir.

7.3.1.1. ATR Dolaşım Belgesi

A.TR Dolaşım Belgesi: Avrupa Birliği ile Türkiye arasında katma protokol gereğince, ülkemizden birliğe üye ülkelere ihraç edilen ve gerekli gümrük muafiyetlerinden yararlanılması için tanzim edilen belge A.TR Dolaşım Belgesi'dir. Benzer şekilde ticarete konu eşya AB üyesi ülkelere A.TR Dolaşım Belgesi eşliğinde gelmez ise Türkiye Gümrüklerinde ithal edilecek bu eşyaya 3. ülkelere uygulanan vergi oranları uygulanır.

Kısaca bu belge Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri ticaretinde kullanılan, eşyanın Türkiye ve Toplulukta serbest dolaşımında olduğunu gösteren ve o eşyanın tercihli rejimden faydalanmasını sağlayan bir belgedir.

AB ile Türkiye arasında ticarete A.TR.1 ve A.TR.3 olarak kullanılan dolaşım belgeleri, Gümrük Birliği Anlaşması imzalandıktan sonra sadece A.TR olarak kullanılmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatta, Katma Protokol gereğince malların gümrük muafiyetinden faydalanması için gümrük idaresi ya da bu kurum tarafından yetki verilmiş kurumlar (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) tarafından düzenlenerek yine gümrük idarelerince vize edilmesi gereken bir belgedir.

ATR düzenleyen ülkeler şunlardır: Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Yunanistan.

7.3.1.2. EUR-1 Belgesi

EUR.1 Dolaşım Belgesi, Türkiye'nin Türk mallarını teşvik amaçlı olarak

- ✓ Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığı ülkelere yönelik ihracatlarda

- ✓ Avrupa Birliği'ne üye ülkelere Tarım Ürünleri Listesi kapsamına dahil ürünlerin ihracatında
- ✓ Avrupa Birliği'ne üye ülkelere Avrupa Kömür Çelik Topluluğu Ürün Listesi kapsamına dahil ürünlerin ihracatında

malın gümrük indiriminden yararlanması amacıyla Ticaret ve Sanayi Odaları tarafından onaylanan ve Gümrük İdaresince vize edilen belgelerdir.

EUR.1 belgesi eşliğinde ayrıca menşe şahadetnamesi düzenlemesine gerek kalmaz, çünkü menşe ispat belgesi olarak da kullanılır. Bir tanesi asıl olmak üzere toplam beş nüshadan oluşur, bazı istisnai ürünlerde ihracatın gerçekleşmesinin ardından da düzenlenebilir

EUR.1 Dolaşım Sertifikasını hangi ülkelerle olan ticarete kullanabiliriz?

- ✓ EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Birliği) üyeleri yani İsviçre, Norveç, İzlanda, Lihtenştayn,
- ✓ Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmış olan diğer ülkeler (İsrail, Hırvatistan, Makedonya, Bosna Hersek, Fas, Filistin, Tunus, Suriye, Mısır, Arnavutluk, Gürcistan)
- ✓ Türkiye'nin Avrupa Birliği ile demir çelik ürünlerinde imzaladığı anlaşma kapsamı ürünlerin ticaretinde

7.3.2. Menşe Şahadetnamesi (Certificate Of Origin)

Menşe Şahadetnamesi, ihraç konusu eşyanın düzenlendiği ve onaylandığı ülke menşeli olduğunu veya gördüğu değişiklik ve işlemler dolayısıyla o ülke menşeli sayılması gerektiğini bildirir belgedir. Gümrük işlemleri, ülkeler arasında mevcut ticaret anlaşması hükümlerine göre yapılmakta olduğundan, örneğin malın gönderildiği ülkede Tercihli Gümrük Rejiminden yararlanması veya konulan kota sınırlamasının dolup dolmadığının belirlenmesi için gümrüğe gelen malların menşelerinin belirlenmesi gerekir.

İhracatçılar veya kanuni yetkili temsilcileri tarafından düzenlenir; ihracatçı firmanın üyesi bulunduğu Ticaret veya Sanayi Odası ve bazı ülkeler için (genellikle Arap ve Afrika Kıtası ülkeleri) ayrıca ithalatçı ülkenin konsoloslukları tarafından onaylanır (vize edilir).

Bir ülke topraklarından çıkarılan madenler, üretilen tarım ürünleri, o ülkede doğan ve yetişen canlı hayvanlar ile bunlardan elde edilen ürünler, o ülkede tutulan veya avlanan av hayvanları ile balıklar, o ülke bandırasını taşıyan ve oraya kayıtlı veya tescilli gemilerle çıkarılan balık ve diğer ürünler ile bu ürünlerden bu fabrika gemilerde elde edilen eşya, kara suları dışındaki denizlerin dibinden ya da toprak altından, münhasır işletme hakkına sahip olarak o ülke tarafından çıkarılan maddeler, imal işleminden veya kullanım kalıntılarından elde edilen artıklar, yukarıda sayılan eşyadan ya da hangi aşamada olursa olsun bunların türevlerinden elde edilen tüm eşya, anılan ülke menşeli sayılır.

Eşyanın başka bir ülkede gördüğu değişiklikler ve işlem dolayısıyla o ülke menşeli sayılabilmesi için, bu değişiklik ve işlemler sonunda kıymetinin yüzde yüz oranında artmış bulunması veya gümrük tarife pozisyonlarının değişmiş olması veya o ülkede, esaslı değişiklik sayılabilecek önemli bir işçiliğe ve işlemlere tabi tutulması gereklidir. Aradaki özel anlaşmalara istinaden A.TR, EUR.1 ve Form A düzenlenen ülkeler dışında kalan ve aramızda

ticaret ve ödeme anlaşması bulunan ülkelere sevk edilecek eşya için, bu anlaşmalar gereğince Menşe Şahadetnamesi zorunlu olarak aranmaktadır. Ayrıca, kendileri özel birer menşe ispat belgesi olmalarına karşın, A.TR ve EUR.1 Sertifikalarının yanında ithalatçı firmalar tarafından Menşe Şahadetnamesi talep edilebilir.

İhracatçılar veya kanuni yetkili temsilcileri tarafından yukarıda belirtilen şekilde doldurulan ve imza edilen şahadetnameler, Türkçe faturanın kaşelenip imzalanmış bir fotokopisi ve bir dilekçe ile birlikte Odalara verilir. Oda ilgili incelemeleri yaparak belgeyi tasdikler ve ihracatçıya verir.

Uygulamada 2 tip menşe şahadetnamesi ile karşılaşmaktadır.

Özel Menşe Şahadetnamesi (FORM-A), bazı ülkelerin (özellikle sanayileşmiş ülkeler) gelişmekte olan ülkelere sanayi malları ithalatında, bu ülkelerin sanayileşmesine katkı sağlamak amacıyla Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi (GPS) çerçevesinde belirli tavizli gümrük oranlarına konu mallar ile ilgili teşvik sağlayabilmeleri için gerekli olan bir menşe şahadetnamesi türüdür. Gelişmekte olan ülkelere bu anlamda teşvik sağlayan ülkeler şunlardır: ABD, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç, İsviçre, Kanada, Avustralya, Rusya, Polonya, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri.

Türkiye'den ihraç edilen ürünler için gerekli özel menşe şahadetnameleri, firmalar tarafından tanzim edilmekte, ticaret odaları ve Ekonomi Bakanlığı'na bağlı taşra birimleri tarafından onaylanmaktadır. Özel Menşe Şahadetnamelerinin mal sevkiyatının gerçekleşmesinden sonra da düzenlenmesi mümkündür. Onay işlemi yapılmış Özel Menşe Şahadetnamesinin kayıp veya tahrip olduğu durumlarda ise yeni bir belge düzenlenerek onaylanır.

ABC Formu, sadece ticaret odaları tarafından onaylanan ve çeşitli ülkelere her türlü ürünün ihracatında kullanılan menşe şahadetnamesi türüdür. Bu belge A, B ve C olmak üzere üç nüshadan oluşmaktadır.

7.3.3. Sıhhat Şahadetnamesi (Health/ Sanitary Certificate, Phytosanitary Certificate)

Sıhhat Şahadetnamesi (health/sanitary certificate) canlı hayvanların sağlıklı, et ve diğer hayvansal ürünlerin hastalısız ve temiz olduğunu gösteren belgelerdir. Phytosanitary certificate ise bitkilerin ve bitkisel ürünlerin (fındık, antep fıstığı gibi) sağlam, temiz ve sıhhi olduğunu kanıtlayan raporlardır. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ya da üniversitelerin ilgili bölümlerinden alınmaktadır.

7.3.4. Helal Belgesi

İslam ülkelerine yapılan hayvansal ürün ihracatı sırasında, bu ürünlerin İslami kurallara göre kesildiğini gösteren ve ihracatçının bulunduğu şehirdeki Tarım İl Müdürlükleri tarafından düzenlenen belge olup, bu belge alıcı İslam Ülkesi Gümrük Giriş Müdürlüklerine ibraz edilmesi halinde o ülkelere, bu ürünlerin girişine izin verilmektedir.

7.3.5. Radyasyon Belgesi

İhraç edilecek tarım ürünlerinin hiç radyasyon içermediğini veya kabul edilebilir orandan daha fazla radyasyon içermediğini ispatlayan ve ihracatçı ülkenin bu konuda ölçüm yapmaya yetkili bir resmi kuruluşu tarafından düzenlenip ithalatçıya ulaştırılmak üzere ihracatçıya verilen bir belge niteliği taşır. Alıcı, talep ettiği tarım ürünü içinde belirli ağırlıktaki miktarın içerdiği radyasyon derecesini (bekerel) bildirir, fazlasını kabul etmez. İhracatçı bu belge ile sonucu kanıtlamış olur. AB ülkeleri, Türk ihracatçı firmalarından Çernobil nükleer kazası sebebiyle özellikle yaş doğa mantarı için bu belge istenmektedir. Bu belgenin ithalatçı firmalar tarafından talep edilmesi halinde ihracatçı firmalar, Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna bağlı Ankara Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi veya Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezine başvurarak söz konusu belgeyi temin ederler.

7.3.6. Boykot/ Kara Liste Sertifikası

Birbirleriyle ilişkileri bozulmuş yani kara listeye alınmış ülkelerin bir ticari ilişki konusu mal ya da tarafların bu listedeki ülkelerle ilişkisinin bulunmadığına dair istedikleri belge ya da beyanlardır.

Bu bilginin, tarafların, malın, kaptanın, taşıma aracının, bu ülkeyle ilişkisi olmadığını içermesi isteneceği gibi, taşıma aracının aynı ülkenin karasuları ya da sınırlarından geçemeyeceğini kapsaması da istenebilir. Bu beyan, ihracatçı tarafından yapılabileceği gibi, ithalatçının bildireceği bir merci tarafından da belgelenebilir.

İsrail ile ilgili boykot tasdiğı isteyen ülkeler: BAE, Dubai, Irak, Katar, Kuveyt, Libya, Sudan, Suudi Arabistan, Yemen

7.3.7. Uygunluk Belgesi

Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Mevzuatının yürürlüğe girmesiyle, çok sayıda sanayi ürününün Türkiye'ye ithalatında uygunluk denetimi yapılmaya başlanmıştır.

Uygunluk denetimine tabi malları ithal etmek isteyen firmalar, bunların TSE tarafından belirlenen standartlara uygunluğunu belgelemek zorundadırlar. Malların fiilen ithal edilmeden önce numuneleri alınmak ve TSE tarafından teste tabi tutulmak suretiyle uygunluk belgesi alınması gereklidir.

Test ve belgelendirme uygulaması, ithalat konusu malların, insan bitki ve hayvan sağlığı açısından zararlı bir etki taşımadığını, çevreye zarar vermediğini, güvenlik ve asayişle ilgili olumsuz etkilerinin bulunmadığını belgelemek amacını güder.

Ayrıca tüketicinin korunması açısından da bu belgenin gerekliliğine inanılmaktadır. Standartlara uymayan malların ithalatına izin verilmez. Çok sayıda sanayi ürününün ithalinde uygunluk belgesi aranılır.

Bunlar bir liste halinde Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Tebliği'nin eki olarak yayımlanmış olup, ithali “zorunlu standarda tabi mallar” olarak anılır. İmalat Yeterlilik Belgesi sahibi firmaların yapacağı ithalatta uygunluk belgesi aranmaz.

7.4. Finansman Belgeleri (Financial Documents)

7.4.1. Poliçe (Bill Of Exchange / Draft)

Poliçe, belirlenmiş bir sürenin sonunda veya ibrazda, cinsi ve tutarı belirtilmiş bir meblağın belirli bir lehtara veya hamiline ödenmesi için alacaklının borçluya verdiği yazılı ve şartsız bir ödeme-emridir.

Poliçe düzenlemeye keşide etmek /çekmek (to drawn) denir. Buradan hareketle poliçeyi keşide edene “drawer” borçlusuna da keşideli (drawee) denilmektedir.

Poliçenin şekil şartları mevcut olup bu şartlardan birinin eksik olması halinde o belge poliçe niteliğini yitirir.

Poliçede Şekil Şartları Şunlardır:

1. Kayıtsız ve şartsız ödeme ifadesi,
2. Düzenlendiği dilde poliçe sözcüğünü içermesi,
3. Kime veya kimin emrine ödeneceğinin belirtilmesi (keşidecinin kendisi veya bankası)
4. Ödeme yeri,
5. Döviz cinsi ve tutarı,
6. Keşide yeri ve tarihi,
7. Keşidecinin adı/soyadı/unvanı ve imzası
8. Keşidecinin (borçlunun) adı/soyadı/unvanı/adresi,
9. Vade (ödemenin yapılacağı tarih) – (belirtilmeyebilir)
10. Ülke mevzuatına veya akreditif şartlarına göre konması gerekli kayıtlar.

Poliçelerde ödeme vadeleri çeşitli şekillerde belirlenebilir.

1. Görüldüğünde ödemeli,
2. Görüldüğünden belirli bir süre sonra ödemeli,
3. Keşide tarihinden belirli bir süre sonra ödemeli,
4. Konşimento tarihinden belli bir süre sonra ödemeli,
5. Belirli bir tarihte örneğin (on 23.03.2017) ödemeli.

Poliçeler uluslararası ticarete, malın satışını temsil eden vesaik ile birlikte bankalara ibraz edilir. İşlem akreditifli bir işlem ise ilgili şarta göre poliçenin kimin üzerine keşide edileceğine dikkat etmek gerekir. Keşide eden yani alacaklı olan, poliçeyi kendi üzerine (kendisine ödemeli) veya bir banka üzerinden (akreditifi açan bankaya ödemeli) olarak keşide edebilir.

Tahsil vesaiki (documentary collection) işlemlerinde bankalar poliçenin borçlu/ithalatçı tarafından kabulü ve gerekiyorsa bankasının avali karşılığında sevk vesaikini alıcıya teslim eder. Aval deyimi vadeli dışalımlarda keşideli tarafından kabul edilen poliçenin, keşidecinin (borçlunun) bankası tarafından garanti edilmesi anlamına gelir. Alacaklı “ ödeyiniz “ talimatını içeren poliçeyi düzenler ve borçluya gönderir. (Dikkat ediniz burada bono ve diğer borç alacak ilişkisini temsil eden senet vb. kıymetli evraktan farklı olarak borçlu tarafından değil alacaklı tarafından düzenlenip kabul etmesi için borçlunun önüne konuyor.) Borçlu tarafından alındığında borçlu poliçe üzerine kabul tarihini yazıp hangi banka ve şubesine ödemeyi yapacağını yazarak poliçeyi imzalar-kabul eder.

Şayet poliçe için alacaklı olan taraf banka garantisi de istemişse borçlu kabul imzasını attığı poliçeyi bankasına götürür ve onun “avalini” alır. Yani borçlunun bankası poliçenin üzerine kendi imzasını da koyarak müşterisinin borcuna kefil olmuş, garanti vermiş olur.

Poliçeye aval veren banka, borçlunun riskini üstlendiğinden müşteri için kredi limiti tespit etmek zorundadır. Her aval kaydı, aval komisyonuna tabidir. Poliçenin borçlu firmalarca kabulüne “ müşteri kabulü “ bankalarca kabulüne de “ banka kabulü “ denir. Aslında kabul tanım olarak muhatabın poliçe bedelini kayıtsız şartsız ödeyeceğine dair poliçe üzerindeki yazılı taahhüdüdür. Akreditifin teyitli / teyitsiz olmasına göre poliçe ya amir bankaya ya da teyit bankası üzerine keşide edilir. Vesaiki, akreditif şartlarına uygun ise banka poliçeyi kabul ederek keşideciye iade eder. Banka poliçeyi alacaklı adına tahsil etmek üzere vade sonuna kadar portföyünde saklayabilir, poliçeyi alacaklısına teslim edebilir veya iskonto ederek alacaklı müşterisinden satın alabilir.

BILL OF EXCHANGE

AMOUNT : (Tutar-Rakamla)

SERIAL NO. : (Seri No)

PLACE AND DATE OF ISSUE : (Düzenleme Yeri ve Tarihi)

PAY AGAINST THIS BILL OF EXCHANGE ON -----(Vade)----- **TO** ---(Satıcı Firma-Adresi) -

-----**OR ORDER THE SUM OF** -

ONLY----- (Tutar-yazıyla, kelime aralarında boşluk bırakılmadan)-----**AND 00/00** ...//-----

VALUE RECEIVED DRAWN UNDER OUR INVOICE NO. --- (Fatura No./No.ları)---**DATED** - (Fatura

Tarihi/Tarihleri).

TO : (Alıcı Firma Adresi)

Satıcı Firma

(Yetkili İmzalar)

Kaşe

Vergi Dairesi No.

(K A Ş E)

Yetkili İmzalar

(Tarih)

ACCEPTED

FOR AVAL FOR THE DRAWEE, EFFECTIVE

(Aval Veren Banka Kaşesi, Yetkili İmzalar)

PLACE OF PAYMENT : (Ödeme Yeri)

Şekil 14 : POLİÇE (BILL OF EXCHANGE) ÖRNEĞİ

7.4.2. Bono (Promissory Note)

Bono, borçlunun alacaklısına hitaben düzenlediği bir ödeme vaadinden ibaret kambiyo senedir. Vadesinde hamili tarafından genellikle bankalar aracılığı ile borçlusuna ödeme için ibraz edilir. Ciro yoluyla el değiştirilebilir ve ödenmeme halinde protesto yoluyla kanuni işleme konulabilir. Dış ticarete poliçe kadar yaygın kullanımı yoktur. Bono'nun ödenmesi bir banka tarafından garanti edilebilir.

7.4.3. Teslim Emri (Delivey Order)

Banka emrine düzenlenmiş bir konşimento ile gönderilen malın, ithalatçısının veya alıcısının malı gümrükten çekmeye karar vermesi üzerine henüz bankanın emrinde bulunan malın tamamen veya bir kısmının alıcıya teslim edilmesi için bankanın antrepo sorumlusuna hitaben yazdığı teslim talimatına "Teslim Emri" denir. Alıcı bu talimat yazısını bankadan alıp depo yetkilisine ibraz ederek malı alır.

7.4.4. Antrepo Makbuzu (Warehouse Receipt)

Malların bir antrepoya teslim edilmesi üzerine antrepo sorumlusu tarafından düzenlenen bir teslim alındı makbuzudur. Bu belge ciro yoluyla devir edilemez. Antrepo makbuzunun finansman belgesi olarak ele alınmasının nedeni mal rehini karşılığında kredi kullanmak isteyen bir firmanın malları antrepoya teslim ederek banka emrine antrepo makbuzu almasının mümkün olmasından kaynaklanır.

7.4.5. Rehin Senedi (Trust Receipt)

Bir banka kredi açtığı muteber bir müşterisinden malların veya mallar üzerindeki hakkın yada malların satışından elde edilebilecek gelirin kendi kontrolünde olmasını isteyebilir. Bunun için bankanın müşterisinden aldığı "ticarete konu malların" bankaya rehin edilmiş olduğunu, duruma göre, mallar gümrükten çekildikten sonra banka adına depoya konulacağını, mallar işlendikten sonra (tütün gibi ürünlerde) banka emrine depoya teslim edileceğini veya belirtilen bir sürenin sonuna kadar malları satarak bedelini bankaya ödeyeceğini taahhüt eden bir belgedir. Rehin senedi alındığı zaman müşteri iflas etse bile banka alacağını diğer alacaklılar ile bölüşmez. Belge konusu alacak, sadece bu bankaya ait olur. Ancak, "Rehin Senedi" bir taahhütnameden ibaret olduğu için müşterinin taahhüdünü yerine getirmemesi veya dürüst davranmaması halinde banka yönünden tam bir hukuki güvencesi yoktur. Bu nedenle sadece muteber müşterilerden kabul edilerek karşılığında kredi tahsis edilebilen bir belgedir.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu derste Dış Ticaret'te kullanılan belgeleri öğrenmeye devam ettik, Nakliyeciyi Makbuzu, Karayolu Taşıma Belgesi (CMR), Karma Nakliyat Belgesi, FIATA Tesellüm Belgeleri (FIATA FCR-FCT-FBL), Posta Makbuzu ve TIR Karnesi'ni ve Sigorta belgeleri (Sigorta Poliçesi ve Tam Ziya, Muafiyet) , Resmi belgeleri Dolaşım Belgelerini, Menşe Şahadetnamesi, Sıhhat Şahadetnamesi, Helal Belgesi, Radyasyon Belgesi, Boykot/ Kara Liste, Uygunluk Belgesi) ve dış ticarete kullanılan finansman belgelerini (Poliçe, Bono) inceledik.

Bölüm Soruları

1. Nakliyecinin Makbuzu kıymetli evrak niteliğinde değildir, ciro edilemez.

- a) **Doğru** b) Yanlış

2. Taşıyıcının teslim alındı belgesi (FCR) kıymetli evrak niteliğinde olan ve malın mülkiyetini temsil eden bir belgedir.

- a) Doğru b) **Yanlış**

3. Aşağıdaki taşıma belgelerinden hangisi malın mülkiyetini temsil eder?

- a) Hamule senedi b) Posta makbuzu c) Konşimento
d) Havayolu Taşıma Belgesi e) **Karma Nakliyat Belgesi**

4. Sigorta edilmiş malların tamamen kaybolması halinde zararın karşılandığı, kısmi hasar ve kayıp durumunda zararın telafi edilmediği sigorta kavramına ne ad verilir?

- a) Muafiyet b) **Tam Ziya** c) Eksik Sigorta d) Flotan Sigorta Poliçesi
e) Sigorta Sertifikası

5. Dış ticarete mallar CIF/CIP değerinin 50% fazlasıyla sigortalanır, böylece bir hasar anında sigortadan mal bedelinin daha fazlası tazmin edilebilir.

- a) Doğru b) **Yanlış**

6. ATR dolaşım belgesi Türkiye ile Ortadoğu ülkeleri arasında, gümrük muafiyetlerinden yararlanmak amacı ile düzenlenen bir belgedir.

- a) Doğru b) **Yanlış**

7. İhraç konusu eşyanın hangi ülke kaynaklı olduğunu gösteren belgeye ne ad verilir?

- a) Sıhhat Şahadetnamesi b) Helal Belgesi c) **Menşei Şahadetnamesi**
d) Uygunluk Belgesi e) Hiçbiri

8. Borçlunun alacaklısına hitaben düzenlediği ödeme vaadinden ibaret kambiyo senedine ne ad verilir?

- a) Senet b) Poliçe c) **Bono** d) Çek e) Ciranta

9. Teslim emri banka emrindeki bir malın kısmen ya da tamamen alıcıya teslim edilmesi için antrepo sorumlusuna hitaben yazılan teslim talimatıdır.

- a) **Doğru** b) Yanlış

10. Antrepo makbuzu ciro yoluyla devredilebilir.

- a) Doğru b) **Yanlış**

8. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste Dış Ticarete kullanılan uluslararası ödeme şekillerini tanıyıp, avantaj ve dezavantajlarını değerlendireceğiz. Peşin Ödeme, Mal Mukabili ve Vesaik Mukabilini tanıyacağız.

8. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ

Uluslararası ödemelerin en büyük bölümünü, Uluslararası emtia ticareti teşkil etmektedir. Ödemelerin Uluslararası işlem yapan bankalar tarafından yapıldığı, satılan malların bedellerinin konvertibl dövizlerle ödendiğı dış ticarete, çeşitli ödeme şekilleri vardır.

Ödeme şekillerinin bazıları alıcının, bazıları ise satıcının yararına olduğundan, mal bedelinin hangi ödeme şekli ile ödeneceğı, taraflar arasında yapılacak anlaşmalarla belli olur.

Genellikle, mal bedelinin sevkiyattan sonra yapılması tercih edilir. Ancak, sipariş edilen malın üretilmesi için gerekli olan finansmanın oluşturulabilmesi sözleşmede yer alıyor ise, mal bedelinin bir kısmı veya tamamı satıcıya peşin ödenir. Bu durumda, satıcının garanti sağlaması gerekir.

Satıcının mallar sevk edilir edilmez ödemenin yapılacağından emin olmak istemesine karşın, alıcı da, satış sözleşmesinde kararlaştırılan nitelikteki malın, belirlenen yerden süresi içinde sevk edilmesi ve malın gümrüklerden çekilebilmesi için gerekli vesaiğin verilen süre içerisinde ibraz edilmesi halinde satıcıya ödemenin yapılmasını arzular.

Benzer şekilde satıcı, satış konusu mala ait ödemenin, sevkiyat yapıldıktan veya malın varışından sonra ibraz edeceği sevk vesaiği mukabilinde yapılmasına veya vadeli bir poliçenin kabulü karşılığında ödemenin belli bir süre sonra yapılmasına rıza gösterebilir.

Uluslararası uygulamada kullanılan çeşitli ödeme sistemleri, bu farklı isteklerin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Mal bedelinin hangi dövizle ve hangi ödeme şekline göre ödeneceğı, tarafların aralarında yaptıkları satış sözleşmesinde kararlaştırılır.

Dış ticarete ödeme, aşağıdaki şekillerde yapılmaktadır:

- Peşin ödeme
- Mal mukabili ödeme
- Vesaik mukabili ödeme
- Akreditif
- Kabul kredili ödeme

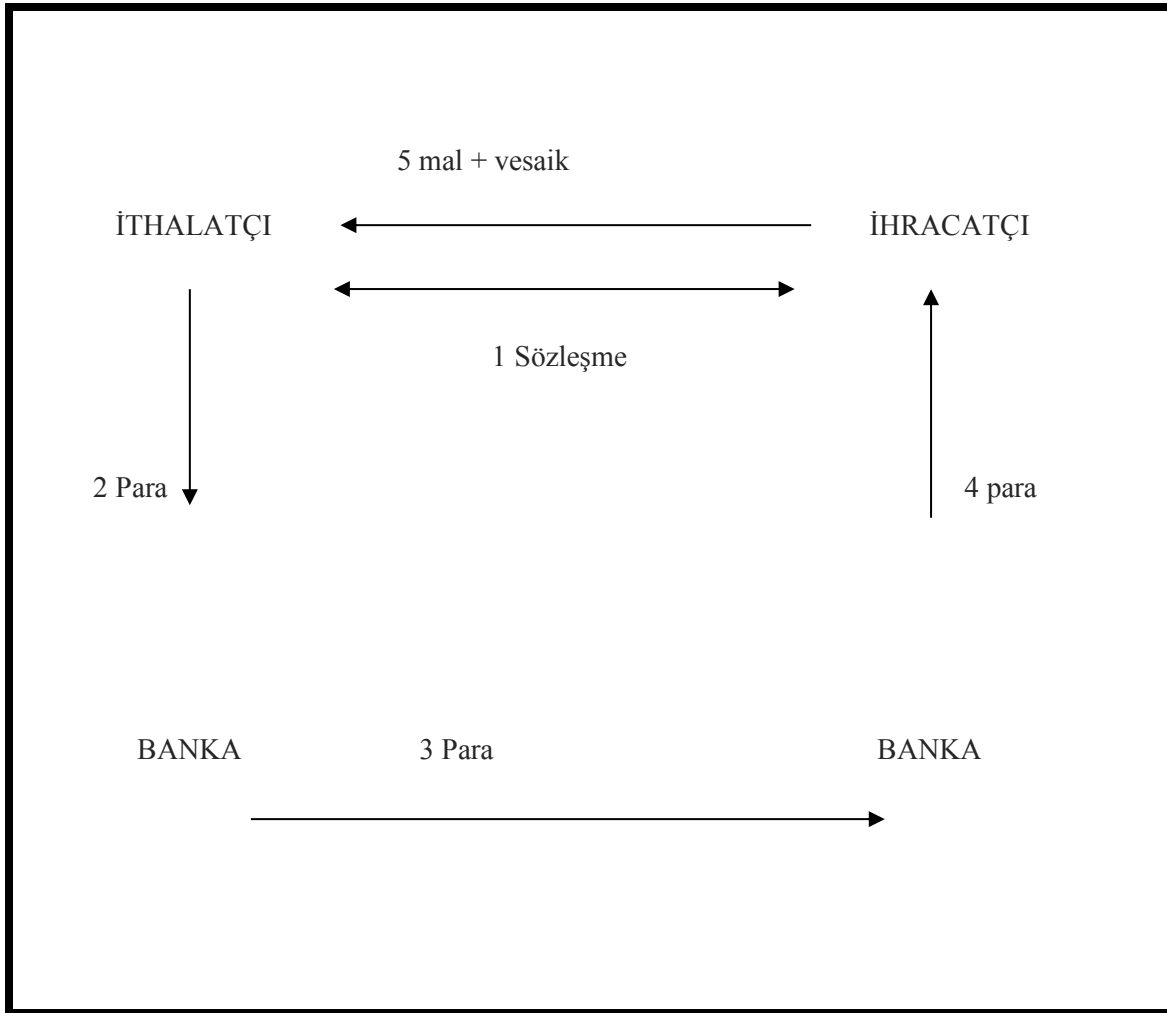
8.1. Peşin Ödeme (Advanced Payment)

İthalatçının, malların sevkinden önce bedelini bankası aracılığı ile ihracatçıya ödediği ödeme şeklidir. İhracatçı, bedelini tahsil ettiği malları satış sözleşmesinde belirtilen kurallara uygun olarak daha sonra ithalatçıya gönderir.

Peşin ödemede, ithalatçı, ihracatçıyı finanse etmektedir. İhracatçı açısından peşin ödeme en ideal ödeme şeklidir.

Zira ihraç edeceği malların tedariki ve yapılması için gereken finansmanı sağlamış olmaktadır. Ayrıca, ihraç edeceği malların bedelini tahsil edememe gibi bir riski yoktur.

İthalatçı açısından, peşin ödeme en riskli ödeme şeklidir. Zira zamanında istediği kalitede malı alamayabilir veya çeşitli nedenlerle sevkiyat yapılmayabilir. Bu nedenle, peşin ödemede güven unsuru çok önemlidir. İhracatçı müteakip vesaik alıcı adına bedelsiz (free of payment) gönderilir.

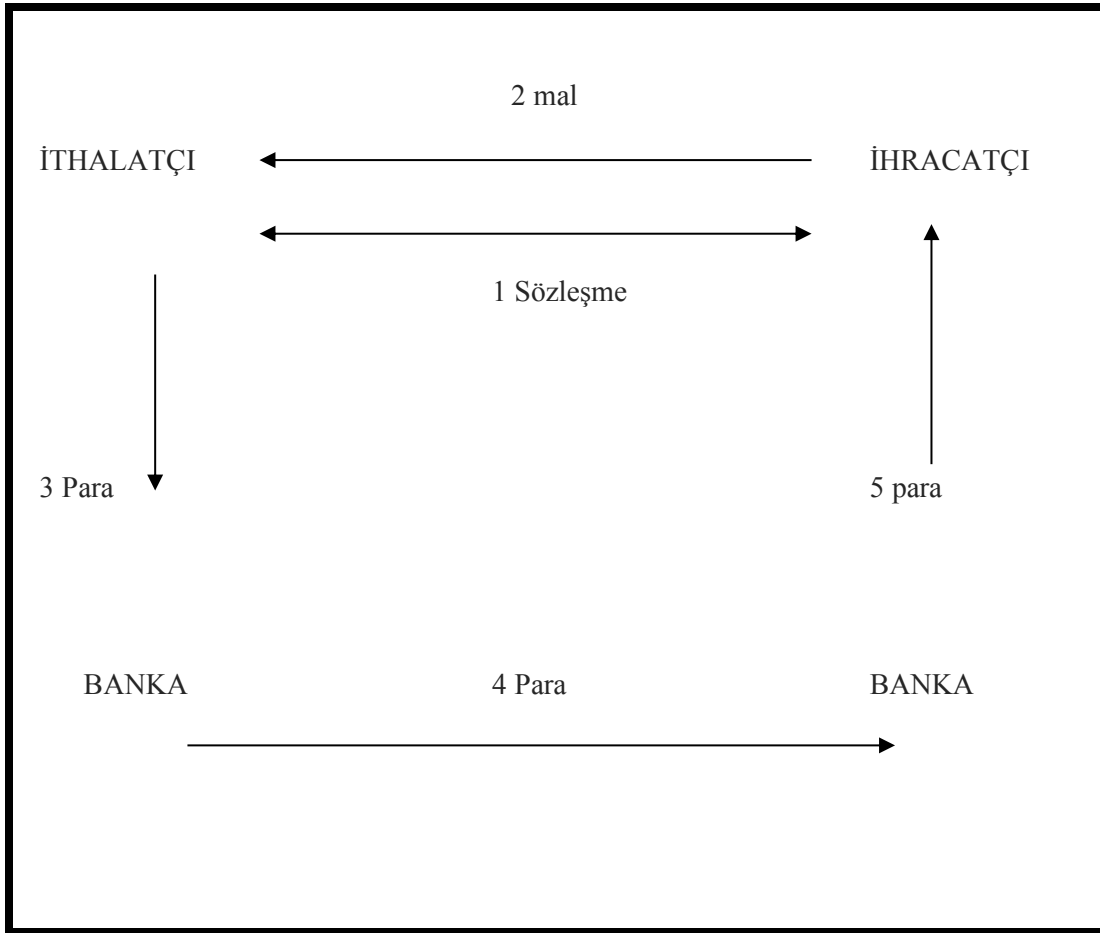
Şekil 15 : PEŞİN ÖDEME İŞLEM AKIŞI

8.2. Mal Mukabili Ödeme (Cash Against Goods / Open Account)

İhracatçının, malları, malların bedelini tahsil etmeden ithalatçıya göndermesine Mal Mukabili Ödeme denir. İthalatçı ve ihracatçı arasında yapılan sözleşmeye istinaden ihracatçı mal ve vesaike ithalatçı adına bedelsiz (free of payment) gönderir. Burada ihracatçı, ithalatçıyı kredilendirmektedir.

İhracatçı açısından en riskli ödeme şeklidir. Çünkü mal bedelini alamama veya zamanında alamama, mallarda olabilecek kusur nedeniyle eksik tahsilat gibi risklerle karşılaşabilir.

İthalatçı açısından en cazip ödeme şeklidir. Malları piyasada sattıktan sonra bedelini ödeyebilecektir. İhracatçının ithalatçıya sağladığı bir finansman türüdür. Mal mukabili ihracat işleminde kredi ilişkisine girilmez

Şekil 16 : MAL MUKABİLİ ÖDEMEDE İŞLEM AKIŞI

8.3. Vesaik Mukabili Ödeme (Cash Against Documents)

İhracatçının malları yükledikten sonra yükleme ile ilgili vesaike (taşıma belgesi, ticari fatura) bankası aracılığı ile ithalatçının bankasına tahsili mukabili teslim edilmek üzere göndermesi işlemine Vesaik Mukabili Ödeme denir.

Bu tür ödeme şeklinde, ithalatçı mal bedelini ödemedi bankasına gelen vesaiki teslim alamaz. Bankanın görevi, bedelini tahsil ettikten sonra vesaiki teslim etmektir. Vesaik üzerinde herhangi bir kontrol yapamazlar, taahhütte bulunamazlar, aracılık ederler.

Vesaik mukabili işlemlerde M.T.O. tarafından yayımlanan “URC 522” nolu Tahsiller için Yeknesak Kuralları belirleyen broşürdeki şartlar çerçevesinde işlem yapılır.

Buna göre,

- ✓ İhracatçının Bankası: Gönderi Bankası (remitting bank)
- ✓ İthalatçının Bankası: İbraz Bankası (presenting bank) işlevini yürütür.

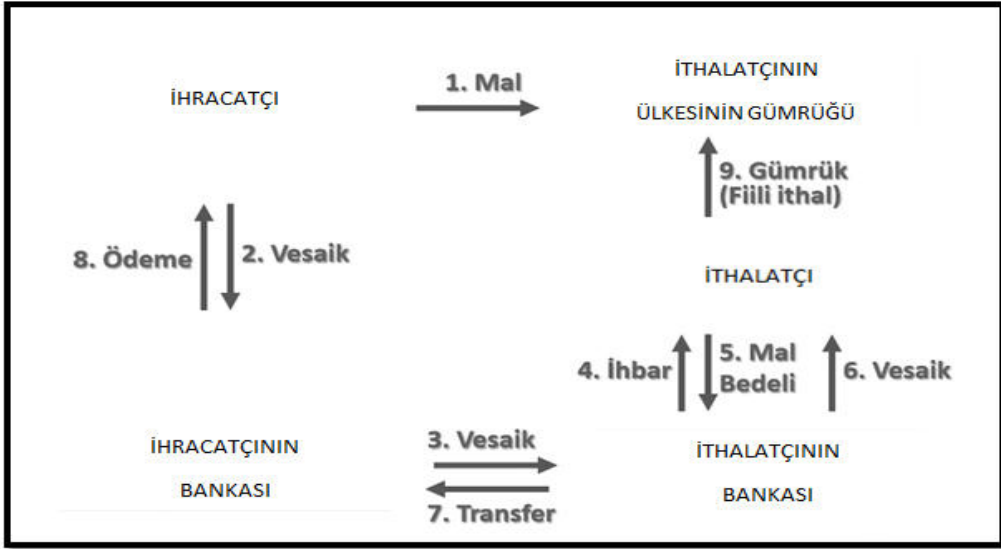
İbraz bankası, vesaikin akıbetiyle ilgili vesaiki kendisine gönderen tarafın talimatına uymak durumundadır. İthalatçının vesaiki teslim almak için başvurmaması halinde, nedenlerini araştırarak gönderi bankasına bildirmesi gerekir. Bildirimden 60 gün içinde gönderi bankasından yapılacak işlemle ilgili bir talimat almaz ise, vesaik hiçbir sorumluluk almaksızın iade edilebilir.

İhracatçı açısından, mal mukabili ödeme şekline göre daha güvencelidir. Çünkü bedeli ödenmeden malları gümrükten çekilemeyecektir. Mal güvence altındadır.

Ancak, ithalatçı, malları uzun süre çekemeyebilir veya reddedebilir. Bu durumda, malların geri getirilmesi, sigortası gibi masrafları da üstlenmek zorunda kalacaktır veya yeni bir alıcı bulma zorunluluğu ile karşılaşacaktır.

İthalatçı açısından güvenli bir ödeme şeklidir. Talep ettiği mallar gelmiş, bedelini ödeyecektir. Ancak, gelen malların kalitesini ve uygunluğunu bilmemektedir. Bunu bir gözetim şirketi tarafından düzenlenecek rapor ile tespit edebilir. Vesaik bedelinin bankasına öder, vesaiki alıp gümrükten malları çeker. Bankalar, ihracat vesaiki karşılığında (mallar ithalatçının bankasının emrine gittiği ve bedeli ödenmeden teslim edilmeyeceği için) kredi kullanabilirler.

Şekil 17 : VESAİK MUKABİLİ ÖDEMEDE İŞLEM AKIŞI

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu derste dış ticarete ödeme şekillerine giriş yaptık. Peşin ödeme, mal mukabili ve vesaik mukabili ödeme şekillerini öğrendik.

Bölüm Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi tamamiyle güvene dayanan bir ödeme şeklidir?
 - a. Mal mukabili ödeme
 - b. Vesaik mukabili ödeme**
 - c. Peşin ödeme
 - d. Akreditifli ödeme
 - e. Kabul kredili ödeme

2. Aşağıdaki ödeme yöntemlerinden hangisinde, malın sevk edilmesinden teslim alınmasına kadar geçen süre içinde satıcı, alıcıya faizsiz kredi vermiş durumdadır?
 - a. Peşin ödeme
 - b. Mal mukabili ödeme**
 - c. Kabul kredili akreditif
 - d. Kabili rücu akreditif
 - e. Gayri kabili rücu akreditif

3. Aşağıdakilerden hangisi vesaik mukabili ödemenin taraflarından biri değildir?
 - a. Satıcı
 - b. Yetkili banka
 - c. Muhabir banka
 - d. Alıcı
 - e. Aval bankası**

4. Aşağıdakilerden hangisi ithalatta ödeme şekillerinden biri değildir?
 - a. Peşin ödeme
 - b. Mal mukabili ödeme
 - c. Kabul kredili akreditif
 - d. Kabili rücu akreditif
 - e. Gayri kabili rücu akreditif

- a. Mal Mukabili ödeme
b. **Taksitle ödeme**
c. Peşin ödeme
d. Akreditifli ödeme
e. Vesaik Mukabili ödeme
5. Peşin ödeme şekli için aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a. İthalatçının, malların sevkinden önce bedelini bankası aracılığı ile ihracatçıya ödediği ödeme şeklidir.
b. Peşin ödemede, ithalatçı, ihracatçıyı finanse etmektedir.
c. **İthalatçı açısından peşin ödeme en ideal ödeme şeklidir.**
d. İhracatı müteakip vesaik alıcı adına bedelsiz (free of payment) gönderilir.
e. İhracatçının, ihraç edeceği malların bedelini tahsil edememe gibi bir riski yoktur.
6. Mal mukabili ödeme şekli için aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- a. İhracatçının, malları, malların bedelini tahsil etmeden ithalatçıya göndermesidir.
b. İhracatçı mal ve vesaiki ithalatçı adına bedelsiz (free of payment) gönderir.
c. **Burada ithalatçı ihracatçıyı kredilendirmektedir.**
d. İhracatçı açısından en riskli ödeme şeklidir.
e. İthalatçı açısından en cazip ödeme şeklidir.
7. Aşağıdakilerden hangisi ithalatçı açısından en cazip ödeme şeklidir?
- a. **Mal Mukabili ödeme**
b. Kabul kredili ödeme
c. Peşin ödeme
d. Akreditifli ödeme
e. Vesaik Mukabili ödeme
8. Vesaik mukabili ödeme şeklinde bankanın görevi bedelini tahsil ettikten sonra vesaiki ithalatçıya teslim etmektir.
- a. **Doğru**
b. Yanlış
9. İthalatçının vesaiki teslim almak için başvurmaması halinde, ithalatçının bankası durumu ihracatçının bankasına bildirir. İhracatçının bankasından konuya ilişkin bir talimat alınamaz ise vesaik sorumluluk almaksızın ihracatçının bankasına iade edilir. Vesaiklerin iade edilebilmesi için ihracatçının bankasından cevap / talimat bekleme süresi kaç gündür?
- a. 14

- b. 21
- c. 30
- d. **60**
- e. 90

10. Aşağıdaki ödeme şekillerinden hangisinde evraklar alıcı adına bedelsiz gönderilebilir?

- a. Vesaik Mukabili ve Mal Mukabili ödeme şekillerinde
- b. Peşin Ödeme ve Vesaik Mukabili ödeme şekillerinde
- c. Vesaik Mukabili ödeme şeklinde
- d. **Mal Mukabili ödeme şekillerinde**
- e. Hiçbirinde

**9. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ -
DEVAM**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu derste Dış Ticarete kullanılan uluslararası ödeme şekillerini tanımaya, avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmeye devam edeceğiz. Bu hafta akreditifin taraflarını tanıyacağız ve açılışından başlayarak kullanımına yakından bir göz atacağız. Gayrıkabilirücu ve kabilirücu akreditif, Teyitli ve Teyitsiz akreditif, Rotatif ve Devredilebilir akreditif öğrenerek bu haftaki dersimizi tamamlayacağız.

9.1. Akreditif (Letter Of Credit)

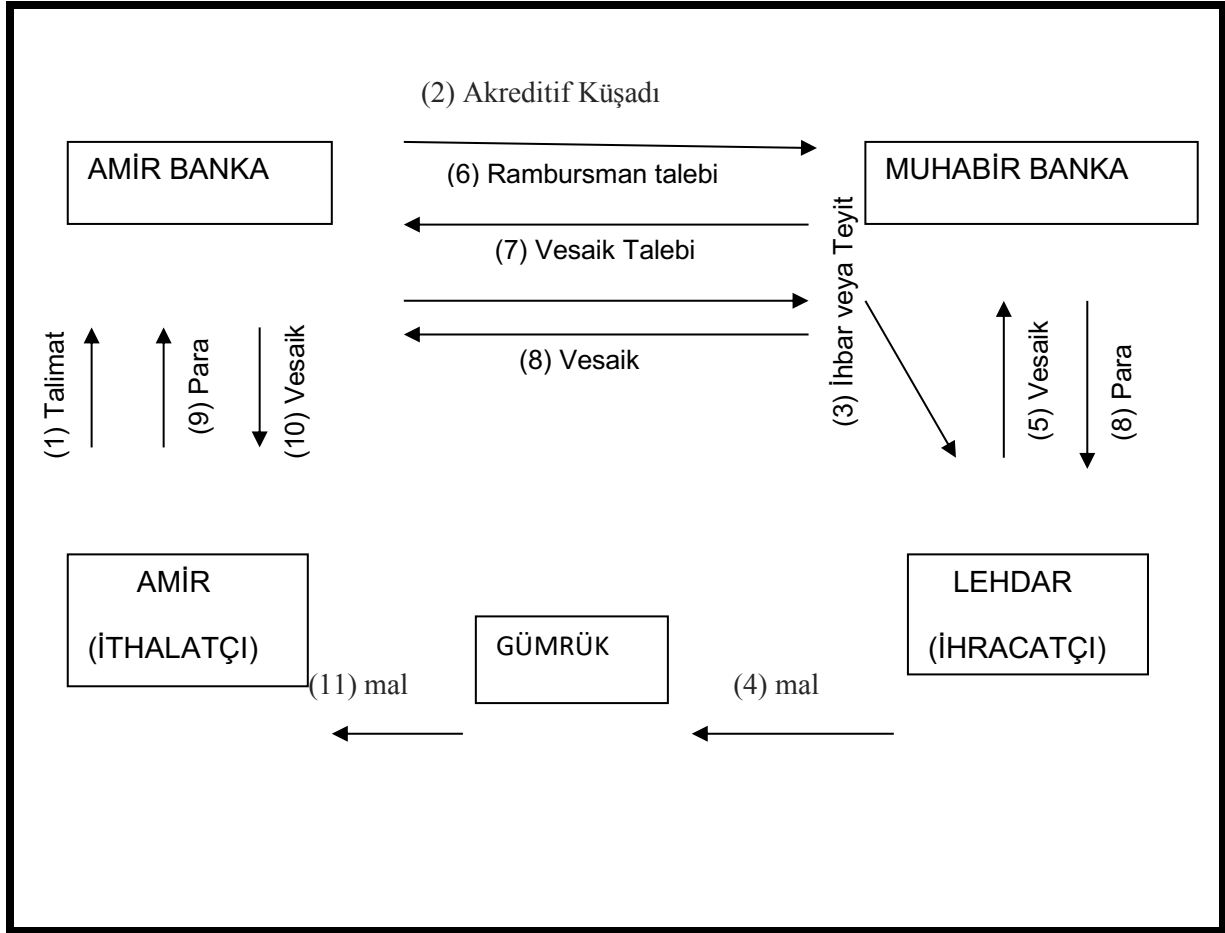
Uluslararası bankacılıkta Vesaikli Krediler (Documentary Credits/Letter of Credit) olarak anılan akreditif, “bir bankanın şarta bağlı ödeme garantisi” olarak tarif edilebilir. Belli bir vadede, belli bir döviz cinsinden vesaikin tam ve uygunluğu halinde ödemenin kayıtsız şartsız yapılacağı garantisini verir.

Akreditif, bankanın ödeme taahhüdü ile satış bedelinin teminat altına alınması nedeniyle, en fazla ihracatçı açısından güvenilir bir ödeme şeklidir. Alıcı ile satıcı arasında çıkma olasılığı olan anlaşmazlıkları en aza indirmesi dolayısıyla Uluslararası ticarete yaygın olarak kullanılmaktadır.

Akreditif, hem ihracatçıyı, hem de ithalatçıyı koruyan bir işlemdir.

Akreditif, alıcının bankasına verdiği talimata dayanarak, o bankanın yabancı ülkedeki muhabiri aracılığı ile lehtara; belirlenen vesaikin saptanan süre içinde ibrazı karşılığında belirlenen şekilde ödeme yapılacağına dair verdiği yazılı taahhüttür.

Akreditifte ödeme mala değil, sadece ibraz olunan vesaike istinaden yapılmaktadır. Dolayısıyla, malda kusur bulunması bankaları ilgilendirmemektedir. Ancak, bu durumda ithalatçının yasal yollara başvurma hakkı saklıdır.

Şekil 18 AKREDİTİFLİ ÖDEMEDE İŞLEM AKIŞI

9.1.1. Akreditifte Taraflar

- a. Amir (İthalatçı firma-applicant)
- b. Amir banka (akreditifi açan banka-issuing bank)
- c. Lehtar (ihracatçı-beneficiary)
- d. Lehtar banka (akreditifi ihbar/teyit eden banka-advising/confirming bank)
- e. Rambursman Bankası (Reimbursement bank)

a. Amir (İthalatçı-Applicant)

Bankasına talimat vererek akreditif işlemini başlatan taraftır. İhracatçı firma ile yapılan sözleşmeye istinaden ve aldığı proforma fatura ile akreditifin cinsi, şartları ve aranacak belgelerin detaylarını bankasına bildirir. Akreditife ilişkin tüm değişiklikler amir firma talimatı doğrultusunda yapılır.

b. Amir Banka (Issuing Bank)

İthalatçı firmadan aldığı talimat üzerine, belirtilen şartlar doğrultusunda akreditif metnini

(Küşadını) hazırlayarak “Swift” / Telex / Mektup ile ihracatçının bankasına gönderen ve uygun vesaikin ibrazı halinde lehtara (ihracatçıya) ödemeyi yapmayı taahhüt eden bankadır. Amir banka ileride nakde dönüşebilecek gayri nakdi bir kredi ilişkisine girmektedir. Dolayısıyla ithalatçı firması lehine gayri nakdi bir kredi tahsis ettirmesi gerekmektedir.

c. Lehtar (Beneficiary)

Akreditif konusu malı satan firma olup, mal ihracını takiben şartlarına uygun vesaiki bankasına ibraz eden taraftır. Lehtarın sorumluluğu, ihraç ettiği malın bedelini tahsil etmek için akreditif şartlarına uygun vesaiki bankasına ibraz etmektir. Ancak, bunun karşılığında, mal bedelinin ödeneceğinden emin olur.

d. Lehtar Bank (Advising Bank/Confirming Bank)

Amir banka tarafından açılan akreditifi ihracatsına ihbar ve / veya teyit eder. İhracatı takiben ibraz edilen vesaikin akreditif şartlarına uygunluğunu çok titiz bir şekilde kontrol etmelidir. Amir bankaya ve lehtara karşı sorumludur.

e. Rambursman Bankası (Reimbursement Bank)

Akreditif işlemlerinde taraf olan bankaların birbirleri ile hesap ilişkisi bulunmadığı durumlarda devreye giren bankadır. Mal bedelini ödeyecek banka olması nedeniyle, akreditif açılırken, amir bankanın, rambursman bankasına bu işle ilgili ödeme yetkisi vermesi gerekmektedir.

Rambursman bankalarının yetki ve sorumlulukları, MTO nun “URR 725” sayılı broşürü ile belirlenmiştir.

9.1.2. Akreditifin Açılışı

1. İthalatçı, ihracatçı ile yaptığı sözleşmeye istinaden akreditif açma teklif mektubu ile bankasına müracaat eder.
2. Amir banka, ithalatçının kredi durumunu ve teminatlarını gözden geçirir. Akreditifi açacağı muhabir banka nezdindeki limitlerini kontrol eder, açılacak akreditifin şartlarına, prensiplerine ve mevzuata uygunluğuna bakar.
3. Akreditif metnini hazırlar, ithalatçının talep ettiği ve kendisinin uygun bulduğu lehtar bankaya akreditif küşadını “Swift” / Telex / Mektup ile gönderir. Bankalar arası en çok kullanılan iletişim yöntemi “Swift” sistemidir.
4. Metnin bir nüshasını ithalatçıya gönderir.
5. Akreditif küşadını alan lehtar banka, akreditifin geçerliliğini ve teyit verecek ise amir bankanın ve ülkesinin kredi değerliliğini ve akreditifin içeriğini inceler.
6. Akreditif içeriği uygunsa ve amir bankanın kredibilitesi var ise, akreditife teyidini ekleyerek lehtara ihbar eder, akreditif içeriği ve amir banka kredibilitesi uygun değilse, teyit etmeden ihbar eder; ancak amir bankaya durumu bildirir.
7. İhracatçı, akreditif ihbarını alınca; akreditif şartlarının sözleşmeye uygunluğunu kontrol eder ve yerine getiremeyeceği şartlar var ise değişiklik talep eder.
8. Her değişiklik talebi taraflarca yeniden incelenir.

9.1.3. Akreditifin Kullanımı

Akreditif şartlarının yerine getirilmesinde herhangi bir sakınca görülmediğinde, ihracatçı yüklemeyi yapar ve talep edilen vesaiki hazırlayarak bankasına teslim eder.

1. Lehtar banka, ibraz eden vesaikin akreditif şartlarına uygunluğunu kontrol eder ve uygun bulunduğu takdirde vesaiki amir bankaya gönderir.
2. Akreditif şartlarına göre aşağıdaki 3 maddeden uygun olan seçilir:
 - a. Lehtar banka, amir banka hesabını borçlandırarak mal bedelini ihracatçıya öder veya rambursman banka aracılığı ile amir bankadan talep eder.
 - b. Tespit edilen vadede ödeme taahhüdüne girer.
 - c. Poliçeyi kabul eder.

3. Lehtar banka vesaikin akreditif şartlarına uygun bulunmaması durumunda ise ihracatçıya dönerek düzeltilebilecek farklılıkların 5 iş günü içinde düzeltilmesini ister (bkz.2.3) Eğer düzeltilemeyecek farklılıklar var ise, ihracatçıdan vesaikin rezervli gönderilmesi konusunda talimat alır, durumu amir bankaya bildirip vesaikin bu şekilde kabul edilip edilmeyeceğini sorar veya farklılıkları römiz mektubunda belirterek ve rezerv koyarak vesaiki amir bankaya gönderir.
4. Amir banka, aldığı vesaiki inceler, akreditif şartlarına uygun bulması durumunda vesaiki amire teslim eder ve akreditif şartlarına göre:
 - a. Ödemeyi yapar.
 - b. Vadede ödeme yapmak üzere vadeyi yazılı olarak amire ve lehtar bankaya bildirir.
 - c. Üzerine çekilmiş poliçeyi kabul eder, muhabire teyit eder.
5. Vesaikin uygun bulunmaması durumunda, vesaikin alınmasından itibaren 5 iş günü içinde vesaike rezerv koyduğunu ve emre amade tuttuğunu muhabire bildirmesi gerekir. Aksi halde vesaiki reddetme hakkı kalmaz ve bu durumda vesaik bedelini ödemek zorunda kalır. Konu hakkında ithalatçıya bilgi verir. İthalatçının rezervli vesaiki yazılı olarak kabul ettiğini bildirmesi halinde, ödeme yükümlülüklerini yukarıda açıklandığı gibi yerine getirir.
6. Vesaiki alan ithalatçı, malı gümrükten çeker.

9.1.4. Başlıca Akreditif Çeşitleri

9.1.4.1. Kabilirücu /Dönülebilir Akreditif- Revocable L/C

Amir banka tarafından lehtara önceden haber vermeden iptal edilebilen veya değiştirilebilen akreditiftir(iptal veya değiştirme süresi vesaikin ibrazına kadar geçen süre olmalıdır). Eğer akreditif vesaiki işira, teyit veya görevli bankaya ibraz edilmiş ve herhangi bir ödeme yapılmışsa, amir banka ödeme yapan bankanın yükümlülüğünü karşılar. Lehtar açısından güvenceli değildir. Bu tür akreditifte, teyit bankası yoktur, çünkü teyit eklemek çok risklidir. Uluslararası ticarete genellikle kullanılmayan bir akreditif türüdür. UCP 600 tahtında uygulamadan kaldırılmıştır.

9.1.4.2. Gayrikabilirücu /Dönülemez Akreditif –Irrevocable L/C

Tarafların ortak rızası olmaksızın iptal edilemeyen veya şartları değiştirilemeyen akreditif türüdür. Akreditif şartlarına uygun olarak gerekli belgeler bankaya ibraz edildiğinden amir banka ödeme taahhüdü altına girerek, belirlenen şekilde ödemeyi yapar.

9.1.4.3. Teyitsiz Akreditif- Unconfirmed L/C

Amir banka dışında bir bankanın ödeme yükümlülüğüne girmeyerek, sadece ihracatçıya açılan akreditifi ihbar etmesidir. Bu tip akreditiflerde lehtar banka sadece ihbar bankasıdır.

İhbar bankasının akreditifin gerçekliğini ve doğruluğunu kontrol etmek dışında herhangi bir riski ve sorumluluğu yoktur. Teyitli akreditif ibaresi bulunmayan akreditifler, teyitsiz akreditif olarak kabul edilirler.

9.1.4.4. Teyitli Akreditif-Confirmed L/C

Amir bankanın talebi üzerine, ihbar bankasının akreditife teyidini eklemesi yani amir banka dışında bir bankanın akreditif ile ilgili ödeme yükümlülüğüne girmesine teyitli akreditif denir.

Bir bankanın akreditife teyit eklemesi, amir bankanın taşıdığı sorumluluğu taşıması demektir. Teyit bankası, amir bankası gibi, akreditif şartlarına uygun olarak ibraz edilen belgeler karşılığında ödemesi gereken miktarı öder.

9.1.4.5. Rotatif / Döner Akreditifler- Revolving L/C

Alıcı ve satıcı arasında sürekli bir ticari ilişkinin yani mal ve nakit akışının süreklilik arz ettiği durumlarda her bir mal sevkiyatı ve nakit akışı için ayrı bir akreditif metni düzenlemek yerine rotatif akreditif türü kullanılır. Böylece taraflar her defasında aynı formalitelerle uğraşmaktan kurtulmakta hem de masraf ve zamandan tasarruf etmektedir. Tek bir akreditif metni ile şartlarda değişiklik yapılmadan ihracatçı tarafından mal sevki yapılmakta, ihracatçı tarafından da bedelin ödenmesi gerçekleştirilmektedir.

Rotatif akreditif belirli bir süre için ya da malın azami kıymeti ile de sınırlandırılarak

yapılmaktadır. Aksi takdirde, amiri ve amir bankasını büyük bir sorumluluk altında bırakır.

- a. **Süre Açısından Sınırlı Rotatif Akreditifler:** Belirli devreler itibariyle lehtar tarafından akreditifin kullanılması halinde akreditif yenilenmektedir. Ör: 6 ay içinde ve her ay belli bir miktarda yükleme yapılarak. Bu akreditifler, birikimli ve birikimsiz olarak açılabilir.
 - **Birikimli Rotatif Akreditif;** belirlenen bir dönem içerisinde kullanılmayan akreditif tutarının takip eden dönemdeki akreditif tutarına ilave edilerek kullanılmasıdır.
 - **Birikimsiz Rotatif Akreditif ise;** belirlenen dönem içerisinde kullanılmayan akreditif tutarı iptal edilerek, kullanılmayan dönem tutarları kadar eksik olarak kullanılan akreditiflerdir.
- b. **Meblağ açısından Sınırlı Rotatif Akreditif:** Akreditif tutarında ve akreditif vadesi içerisinde yapılacak her yükleme ile akreditifte ödenecek tutar, lehtarın emrine hazır tutularak, akreditif kullanılacak azami tutar belirlenir.

9.1.4.6. Devredilebilir Akreditif-Transferable Letter of Credit

Bu tür akreditifler ihracatçının aynı zamanda üretici olmayıp alım satım işlemine aracılık eden aracı konumunda (trader) olarak çalıştığı durumlarda kullanılır. Bu tür ihracat işlemlerine aracılık eden kuruluşlar düşük kar marjları üzerinden işlem yaparlar, komisyon bazlı olarak çalışırlar ve genellikle yapılmakta olan dış ticaret işlemlerine yetecek miktarda sermayeye sahip değillerdir. Transfer edilebilir veya diğer ismi ile devredilebilir akreditifler, aracı ihracatçıların (birinci lehtar) kendi lehlerine açılmış olan akreditifleri, malları temin edecekleri kuruluş veya kuruluşlara (ikinci lehtar) devretmelerine olanak sağlamaktadırlar.

Transfer edilebilir akreditifler, UCP 600 'ün 38. maddesinde düzenlenmiştir.

Bankalar açıkça onaylamadıkları kapsam ve yol dışında bir akreditifi devretmek zorunda değildirler.

Bir akreditifin "Devredilebilir" olabilmesi için özellikle bunu taşıyan bir ibare taşıması gerekmektedir.

("transferable")

Akreditifin devir masrafları aksine hüküm yoksa ilk lehtar tarafından karşılanmak zorundadır.

Kısmi yüklemeye izin veren akreditifler birden fazla ikinci lehtara devredilebilir.

Devredilmiş olan bir akreditif, (aksine bir hüküm akreditif metninde yoksa) tekrar devredilemez.

UCP 600'de yer alan hükümler dışında, akreditif orijinalinde belirtilen şartlarda devredilebilir, tutarı ve malların birim fiyatları azaltılabilir, yer alan vade tarihleri kısaltılabilir, sigorta oranları arttırılabilir. İlk lehtar, ikinci lehtarın kendisine devreden akreditif tahtında bankaya sunduğu vesaik içerisindeki faturayı akreditif şartları çerçevesinde kendi faturası ve poliçesi ile değiştirebilir. Konuyla ilgili olarak ilk lehtarın fatura ve poliçesinin uygun bir süre içerisinde bankaya ulaşmaması durumunda, bankanın ikinci lehtarın ibraz ettiği vesaiki amir bankaya gönderme hakkı bulunmaktadır.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Dış ticaretteki en önemli ödeme şekli “akreditif” işlemini öğrenmeye başladık. Başlıca akreditif şekillerini Gayrıkabilirücu ve kabilirücu akreditif, Teyitli ve Teyitsiz akreditif, Rotatif ve Devredilebilir akreditifi öğrendik.

Bölüm Soruları

1. Aşağıdaki ödeme yöntemlerinden hangisi hem satıcıya hem de alıcıya yüksek düzeyde güvence sağlar?
 - a. Peşin ödeme
 - b. **Akreditifli ödeme**
 - c. Kabul kredili ödeme
 - d. Konsinye satış
 - e. Vesaik mukabili ödeme

2. Akreditifli ödeme işlemlerinde aşağıdakilerden hangisi akreditif amiri konumundadır?
 - a. **Aldığı talimata istinaden akreditif açan banka**
 - b. Akreditifi açtıran alıcı
 - c. Lehine akreditif açılan satıcı
 - d. Teyid edici konumundaki lehdar banka
 - e. İhbar edici konumundaki muhabir banka

3. Aşağıdakilerden hangisi akreditifteki taraflardan birisi değildir?
 - a. Rambursman bankası
 - b. Amir-İthalatçı firma
 - c. Lehdar-ihracatçı
 - d. Amirin bankası-akreditifi açan banka
 - e. **İthalat ülkesi gümrüğü**

4. Rambursman bankalarının yetki ve sorumlulukları Milletlerarası Ticaret Odasının hangi broşürü ile belirlenmiştir?
 - a. UCP 600
 - b. URC 522
 - c. ICC 325
 - d. **URR 725**
 - e. URDG 758

5. Akreditif açan bankanın kesin taahhüdü olup, bu taahhüdün bütün tarafların onayı olmadan tadil ve iptal edilemediği akreditif türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Teyitsiz akreditif
b. Rotatif akreditif
c. Kabili rücu akreditif
d. **Gayri kabili rücu akreditif**
e. Devredilebilir akreditif
6. Akreditif işlemlerde en çok tercih edilen akreditif türü aşağıdakilerden hangisidir?
- a. Rotatif akreditif
b. **Dönülemez akreditif**
c. Teyitli akreditif
d. Devredilebilir akreditif
e. Karşılıklı akreditif
7. Alıcı ve satıcı arasında sürekli bir ticari ilişkinin yani mal ve nakit akışının süreklilik arz ettiği durumlarda her bir mal sevkiyatı ve nakit akışı için ayrı bir akreditif metni düzenlemek yerine aşağıdaki akreditiflerden hangisi kullanılır?
- a. Devredilebilir akreditif
b. Karşılıklı akreditif
c. **Rotatif akreditif**
d. Garantili akreditif
e. Kırmızı şartlı akreditif
8. UCP 600 sayılı broşüre göre, bankaların vesaiki incelemek için ibraz tarihinden itibaren KAÇ iş günü süreleri vardır?
- a. 3 iş günü
b. **5 iş günü**
c. 7 iş günü
d. 1 iş günü
e. 10 iş günü
9. Akreditif işlemlerinde taraf olan bankaların birbirleriyle hesap ilişkisi bulunmadığı durumlarda ödemenin gerçekleştirilmesi için devreye giren bankaya ne ad verilir?
- a. Amir Banka
b. Teyit Bankası
c. **Rambursman Bankası**
d. Lehtar Banka
e. Merkez Bankası
10. Belirlenen bir dönem içerisinde kullanılmayan akreditif tutarının takip eden dönemdeki akreditif tutarına ilave edilerek kullanılmasına ne ad verilir?
- a. **Birikimli rotatif akreditif**
b. Süre açısından sınırlı rotatif akreditif

- c. Meblağ açısından sınırlı rotatif akreditif
- d. Birikimsiz rotatif akreditif
- e. Devredilebilir akreditif.

**10. DIŞ TİCARETE AİT ULUSLARARASI ÖDEME ŞEKİLLERİ -
DEVAM**

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu dersimizde akreditif konusuna devam edeceğiz. Ödeme şekillerine göre akreditifleri (Peşin Ödemeli Akreditif, Green Clause Akreditif, Karşılıklı Akreditif, Vesaik İbrazında Ödemeli Akreditif, vadeli Akreditif, Kabul Kredili Akreditif, Karışık Ödemeli Akreditif, Teminat Akreditifi) öğreneceğiz. Akreditif metninde bulunması gereken bilgilerin üzerinde çalıştıktan sonra Kabul Kredili Ödemeyi (Kabul Kredili Akretifli, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili) inceleyeceğiz.

10.1. Akreditif (Letter of Credit)

9.1. Akreditif (Letter of Credit) konusunun devamı niteliğindedir.

10.1.1. Ödeme Şekillerine Göre Akreditif Çeşitleri

10.1.1.1. Peşin Ödemeli Akreditif- Red Clause Credit

Akreditif tutarının bir kısmının veya tamamının malların sevkiyatından önce avans şeklinde satıcıya ödenmesine imkan veren akreditif türüdür. Böyle bir akreditif türünde amir banka, lehtar bankaya avans ödemesi için yetki vermektedir. Akreditif metninde; "peşin ödenecek kısım için banka garantisi veya teminat mektubu düzenlenmesi kaydıyla ödeme yapılması" veya "taahhütname alınarak ödeme yapılması" gibi ibareler yer alabilir.

Red Clause akreditif tahtında, ibraz edilen vesaik karşılığında ihracatçıya peşin ödeme yapılan kısım mahsup edilmek suretiyle ödeme yapılır ve ibrazı yapılmış olan vesaik, muhabir bankaya gönderilir (Akreditifin tamamı peşin olarak ödenmiş ise herhangi bir ödeme yapılmaksızın vesaik akreditif amirine gönderilir). İhracatçı firmaya peşin olarak ödenen tutar; ihracatçının akreditif ile talep edilen ihracatı ve yüklemeyi yerine getirmemesi halinde faizi ile birlikte geri ödeneceği tabiidir. Bu durumda faiz oranı akreditif metninde belirtilmelidir.

10.1.1.2. Green Clause Akreditif

Akreditifi açan banka lehine, akreditifin kullanıcısı tarafından bir teminat mektubu verilmemişse, red clause akreditifi açtıran firmalar büyük risklere girerler. Green clause akreditifte, ihracatçının malları sevk etmesinden önce, akreditiften tahsilat yapmasına olanak tanınır. Ancak, bu peşin ödemeler, malların mülkiyetini bankaya devreden Ambar teslim Makbuzları ile garanti altına alınmaktadır. Ambar teslim makbuzları, ambar firması tarafından düzenlenir ve depolanan malların değerini belirtir. Bu makbuzların ibrazı ile (aracı bankaya genelde akreditifin açıldığı banka olabilmektedir) akreditiften kullanım yapabilirler.

10.1.1.3. Karşılıklı (Back To Back) Akreditif

Karşılıklı akreditif, ihracatçının lehine açılan akreditifin devredilebilir olmadığı zaman kullanılır. İhracatçı, ihraç ettiği malları kendisi üretmiyor ise ve yurtdışındaki bir üreticiden ödeme karşılığında satın almak durumunda ise, karşılıklı kredi gündeme gelir. Bu durumda, ihracatçı, yabancı üretici lehine bir akreditifin açılması için bankasına talimat verir. Bankasına teminat olarak ta ithalatçının kendi lehine açtığı akreditifi gösterir. Ülkemizde re-export ve transit yoluyla yapılan ihracatta ve mahsup yoluyla yapılan transit ticarete karşılıklı akreditif kullanılmaktadır.

10.1.1.4. Vesaik İbrazında Ödemeli Akreditif – Sight L/C

Yüklemeyi müteakip, lehtarın akreditif şartlarına uygun vesaiki akreditif vadesi içinde ibrazı ve vesaikin incelenmesini takiben ödemenin yapıldığı akreditif türüdür. UCP 600 sayılı broşüre göre, bankaların vesaiki incelemek için ibraz tarihinden itibaren 5 iş günü süreleri vardır.

Akreditif vesaiki, akreditif şartlarına uygun bulunduğu takdirde; akreditif şartlarında yer alan valör gününe göre bedeli muhabir bankadan veya rambursman bankasından swift mesajı ile talep edilir ve vesaik muhabir bankaya postalanır.

Bu tür akreditiflerde, ithalatçı malı almadan bedelini ödemiş olur. Yükleme vesaikinin genelde amir banka üzerine düzenlenmesi şart koşulduğundan, amir banka açısından malın teminat oluşturma avantajı söz konusu olabilir. Ancak, bazı durumlarda, nadiren de olsa, banka yazısı olmadan malların gümrükten çekilebildiği (yabancı gümrüklerde veya ülkemizde) durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu tür durumlarda taşıyıcı firma sorumluluk altına girer.

10.1.1.5. Vadeli Akreditif – Deferred Payment L/C

Satıcı firmanın, mal bedelinin ödenmesi için alıcı firmaya bir vade tanıdığı akreditif şeklidir. İbrazda ödemeli akreditiften farkı; yükleme tarihi veya ibraz tarihinden itibaren (genelde yükleme tarihinden itibaren) bir vade tanınmasıdır. Bu durumda, gelen vesaik ithalatçıya teslim edilir. Ödeme, akreditif şartlarına göre tespit edilmiş vadede yapılır.

Teyitsiz akreditifte sadece amir banka, teyitli akreditifte ise hem amir banka, hem de lehtar banka vadeli ödeme taahhüdüne girmektedir.

10.1.1.6. Kabul Kredili Akreditif – Acceptance L/C

Vadeli akreditifin poliçeye bağlanmış türüdür.

10.1.1.7. Karışık Ödemeli Akreditif –L/C Available by Mixed Payment

Peşin ödemeli, vesaik ibrazında ödemeli, vadeli veya poliçeli ödeme şekillerinden an az ikisini içeren akreditif türüdür. Akreditif metninde “available by mixed payment” şeklinde belirtilip, detayları açıklanmalıdır. Örneğin:

Bir akreditifin % 5 lik kısmı peşin ödemeli, % 40 ı vesaik ibrazında ödemeli, % 55 lik kısmı da yüklemekten itibaren 2 ay vadeli ödenecek olabilir.

Bu tür açılacak akreditif, karışık ödemeli akreditiftir.

10.1.1.8. Teminat Akreditifi – Standby L/C

Bu tip akreditifler bir ödeme aracından çok bir garanti gösterme aracıdır. Mal alım-satımı dışındaki işlemlerde de kullanılmaktadır. Taraflar arasında yapılan sözleşmelerde (genellikle müteahhitlik sözleşmeleri), taraflardan birisinin (müteahhit firma) yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumuna karşın, diğer tarafın (işveren) garanti olarak bir teminat istemesi sonucu teminat gösterimi için bankalarca müteahhit taraf adına açılan kredilerdir.

Bu tür akreditiflerde, ithalat / ihracat söz konusu olduğunda, amir banka, malın bedelini, ödeme yükümlülüğünü amirin yerine getireceğini, aksi halde tarafından ödeneceğini ihracatçıya garanti eder. Dolayısıyla, standby L/C bir garantidir.

Mal ile ilgili vesaikin ithalatçıya ihracatçı tarafından gönderilmesi, akreditif dışında gelişir. İthalatçı mal bedelini öder, işlem tamamlanır ve L/C kullanılması sona erer.

Standby L/C de mal bedelinin ithalatçı tarafından ödenmemesi halinde, ihracatçının bunu belirten yazısı ve akreditifte istenen belgeler amir bankaya iletilir ve mal bedeli tahsil edilir. Bu durumda, standby L/C kullanılmış olur.

10.1.2. Akreditif Metninde Bulunması Gereken Bilgiler;

1. Referans (reference number, documentary credit number): Bankaların her işlem için verdiği özel numaralardır. İşlemin takibi açısından gereklidir.
2. Amir ve lehtar banka adı (issuing bank, beneficiary bank)
3. Akreditifin şekli (Revocable-irrevocable)
4. Akreditifin teyitli olup olmadığı (confirmed-unconfirmed)
5. Akreditifin devredilebilir olup olmadığı (transferrable): Akreditifin devredilebilir olduğu belirtilmemişse devir edilemez.
6. Amirin ismi ve adresi (applicant)
7. Lehtarın ismi ve adresi (Beneficiary)
8. Akreditif tutarı (currency, amount)
9. Akreditifin ödeme şekli (available with/by, by sight payment, deferred payment, acceptance, negotiation, mixed payment)
10. Malın cinsi, miktarı (description of goods): malın ticari faturadaki tanımını akreditifte belirtilen tanımın aynı olmalıdır.
11. Teslim Şekli (delivery term): teslim şekli (CIF; FOB; EXW) gibi akreditif şartlarına uymalıdır ve fatura üzerinde gösterilmelidir.
12. Yükleme ve boşaltma yeri (place of shipment, loading/unloading)
13. Yükleme vadesi (latest shipment date): Malın en son yükleneceği tarihtir. Tatil gününe rastlar ise, tatilden önceki iş günü yüklemenin yapılması gerekir. Akreditifte son yükleme

tarihi belirtilmemiş ise, bankalar akreditif vadesinden sonraki tarihli bir yükleme belgesini kabul etmezler.

14. Akreditif vadesi ve yeri (expiry date, place): akreditif ile ilgili vesaikin ibraz edileceği tarih ve yerdir. Yer, Türkiye'deki banka veya amir bankanın bulunduğu yerdir (at your counters, at our counters). Bir ihracat işleminde akreditif vadesi muhabir banka nezdinde sona eriyor ise, ihracatçının posta süresini ve vesaik inceleme süresini göz önüne alarak vesaiki teslim etmesi gerekir.
15. Banka masraf ve komisyonlarının hangi tarafa ait olduğu (İthalat ve ihracat işlemleri dolayısıyla bankaların tahsil edeceği komisyonların kimin tarafından ödeneceğinin belirtilmesi gereklidir.)
16. Aktarmaya müsaade edilip edilmediği: Aktarma, deniz taşımacılığında, yükleme limanından varış yerine kadar bir gemiden boşaltılıp diğer bir gemiye; hava taşımacılığında bir uçaktan başka bir uçağa; kara taşımacılığında bir araçtan başka bir araca boşaltılıp yüklenmesidir. Müsaade edilmeyecek ise akreditifte bunun açıkça belirtilmesi gereklidir.
17. Kısmi sevkiyata müsaade edilip edilmediği: Akreditifte, aksi belirtilmedikçe, kısmi sevkiyata müsaade edilir. Müsaade edilmeyecek ise akreditifte bunun açıkça belirtilmesi gereklidir.
18. İstenen vesaik (document required): Akreditifin en önemli bölümlerinden biridir. Çünkü bankalar, ibraz edilen vesaiki inceleyerek, akreditif şartlarına uygunluğunu tespit ederek ödeme yaparlar. Uygun değil ise rezerv koyup, vesaiki ödeme yapmaksızın rezerv tahtında gönderirler. Bankalar, ihracatçıların mal bedelini tahsil edememesi durumunu ortadan kaldırmak için, vesaiki çok iyi incelemelidirler.

- **Fatura:** Faturanın proforma faturaya uygunluğunun istenmesi halinde, amir banka, proformadaki detayları akreditife geçmeli (malın cinsi, miktarı, birim fiyat) veya proforma faturayı lehtar bankaya göndermelidir. Aksi halde, sadece proforma faturaya uygun olduğu beyan edilen faturalar kabul edilir. Malın ticari faturadaki tanımı, akreditifteki tanıma uygun olmalıdır.
- **Sigorta Poliçesi:** Akreditif işlemlerinde nakliye sigortasının kapsamı malın CİF/CIP değerinin % 10 fazlasıdır. Akreditifte aksi belirtilmedikçe, sigorta poliçesinin akreditif ile aynı para cinsi üzerinden düzenlenmiş olması gerekir.

19. Sevk Aracı (means of transport): Malların ne tür araçla sevk edileceğinin belirtilmesi gerekir.
20. Ödeme Talimatı (Reimbursement): Akreditifle ilgili vesaik ibrazında ödemenin nasıl yapılacağıının belirtilmesi gerekir. (nezdinizdeki hesabınızdan, talimatınıza istinaden istediğiniz bankaya veya rambursman bankasına gibi)
21. Vesaik ibraz süresi (presentation period): malların yüklenmesinden sonra, vesaikin bankaya ibraz edilmesi için verilen en son tarihi ifade eder. İhracatçı, vesaiki en son bu tarihe kadar bankaya ibraz etmelidir. Şayet akreditifte ibraz tarihi yok ise, bankaları yükleme tarihinden itibaren 21 gün içinde ibraz edilen ve akreditif vadesi içinde kalan vesaiki kabul ederler. Her durumda, vesaik, akreditif vadesi içinde ibraz edilmelidir.21 günden sonra ibraz edilen vesaik, bayat vesaik (**stale documents**) olarak kabul edilir. Bu şekilde ibraz edilen konşimentoya da **bayat konşimento**-geçkin konşimento denir.
22. Akreditifin UCP 600 kapsamında olduğu: Swift'e üye bankalarca, swift iletişim sistemi kullanılarak açılan akreditiflerin UCP 600 kapsamında olduğu peşinen kabul edildiğinden, Swift ile açılan akreditif metinlerinde ayrıca UCP 600'e tabi olduğu yazılmaz. Swift dışında bir iletişim aracı kullanıldığında akreditifin UCP 600'e tabi olduğu mutlaka belirtilmelidir.

10.2. Kabul Kredili Ödeme (By Acceptance)

Mal bedelinin, malın tesliminden sonraki tarihli bir poliçeye bağlanarak poliçe vadesinde satıcıya ödenmesini garanti altına alan bir ödeme şeklidir. İhracatçı, vesaik ile birlikte teslim ettiği poliçeyi ithalatçının bankasına veya ithalatçıya gönderir. Sadece ithalatçının veya ithalatçı bankanın kabulünü isteyebilir. Poliçe, “draft veya bill of exchange” kambiyo senedi olup, kayıtsız şartsız ödeme emrini içerir.

İstanbul 1.10.2010	\$100,000
At 30.12.2010 pay against this bill of Exchange to the order of bank.....the sum of only one hundred thousand.	
Value which place to account as advised .	
BMC Frankfurt	XYZ şirketi
(Adres)	(kaşe imza)

Poliçe hakkında bölüm 4.5.1. de verdiğimiz genel bilgilendirmeyi konunun önemi ve ilgisi nedeniyle burada bir kez daha tekrarlamakta fayda görüyorum.

Poliçede 3 taraf vardır:

- ❖ **Keşideci (drawer)** : poliçeyi düzenleyen (alacaklı)
- ❖ **Muhatap (drawee)** : poliçenin borçlusu (ödeyecek)
- ❖ **Lehtar (beneficiary)** : keşidecinin alacaklı olarak gösterdiği taraf (keşidecinin kendisi de olabilir)

İhracatçı tarafından keşide edilen poliçenin, ithalatçı tarafından veya banka tarafından kabul edilmesi ile ödeme garanti altına girmiş olup, kabul ve aval işlemi poliçenin ön yüzüne yapılır.

Accepted dd .1.10.2010 kaşe - imza	Guaranteed on behalf of A.Ş. Date: 1.10.2010 Bank	Per aval forA.Ş. Date 1.10.2010
--	---	--

Muhatap tarafından kabul edildiği ve tarihi yazılarak yetkililerce imzalanır.

Poliçede bulunması gerekli şartlar:

- Poliçe kelimesi (yabancı dilde draft / bill of exchange)
- Bir bedelin ödenmesi için kayıtsız şartsız bir ödeme emri
- Ödeyecek muhatap
- Vade
- Ödeme yeri (belirtilmemiş ise muhatabın bulunduğu yer)
- Lehtar (kime veya kimin emrine ödenecek)
- Tanzim tarihi ve yeri (keşide tarihi ve yeri)
- Keşideci imzası
- Meblağ

Uluslararası ticarete poliçe, ihracatçı tarafından keşide edilip, ithalatçı tarafından veya bankalar tarafından kabul edilir veya bankalar tarafından ithalatçıya kefil olmak (aval) suretiyle kabul kredili işleme dahil olurlar.

Poliçelerin kabulü aşağıdaki şekillerde olabilir:

➤ **Müşteri Kabullü Poliçe:**

İhracatçı tarafından ithalatçı üzerine keşide edilmiş ve ithalatçı tarafından kabul işlemli yapılmış poliçe olup, sadece ithalatçının ödeme taahhüdünü içerir.

➤ **Banka Kabullü Poliçe:**

İhracatçı tarafından banka üzerine keşide edilmiş ve banka tarafından kabul edilmiş poliçe, bankanın ödeme taahhüdüne girdiği, borçlu olduğu poliçedir.

➤ **Avalli Poliçe:**

Müşteri kabullü bir poliçede, banka da ödemeyi vadede gerçekleştireceğine dair aval verebilir. Poliçenin ön yüzüne garanti ettiği ve tarihin yazılarak yetkililerce imzalanması ile gerçekleşir.

Kabul kredisinde, poliçeye müşteri adına garanti verilmesi veya aval verilmesi, bir kredi işlemidir. Böyle bir durumda, müşteri bedeli ödemez ise, bankalar poliçe bedelini ödemek durumundadır. Dolayısıyla, bankalar, kabul kredili işlemlerde önce müşteri adına “kabul kredisi” tahsis etmek durumundadırlar.

Poliçeler, ödeme zamanı itibari ile;

- **Görüldüğünde ödemeli (at sight draft / bill of Exchange):** vadesiz poliçelerdir. Muhataba ödeme, ibrazında yapılır (sight akreditiflerde veya vesaik mukabilinde kullanılır).

- **Görüldüğünden belli bir süre sonra ödemeli poliçe (at... days sight):** Poliçenin kabul tarihi, görüldüğü tarih kabul edilir ve vade buna göre hesaplanır. Kabul tarihi 1.10.2017 olan poliçe, 30 gün sonra ödemeli ise, örneğin “at 30 days sight” notu olan poliçede kabul tarihi 1.10.2017 ise, vade 31.10.2017 olarak tespit edilir ve poliçenin üzerine “maturity date 31.10.2017” olarak yazılır.
- **Tanzim tarihinden belli bir süre sonra ödemeli poliçe (at days date):** Poliçenin tanzim tarihi esas alınarak vade hesaplanır ve poliçenin üzerine yazılır.
- **Belli bir tarihte ödemeli poliçe (on .../.../...):** Mal/vesaik bedeli önceden kararlaştırılıp ödeneceği tarihi belirtilerek düzenlenen poliçelerdir.

İthalatçı ve ihracatçı mutabık kalarak, akreditif dışı işlemlerde poliçe yerine bono (promissory note) kullanabilir. Promissory note’un poliçeden farkı, borçlu tarafından düzenlenmesi ve düzenlendiği tarihte ithalatçının ödeme taahhüdüdür. Bankalarca aval verilebilir.

10.2.1. Kabul Kredili Akreditif

Akreditifte istenilen belgelerin ibraz edilmesi ve bu belgelerin amir banka tarafından uygun bulunması halinde, akreditif bedelinin akreditif metninde belirtilen poliçenin vadesinde ödendiği akreditifler Kabul Kredili Akreditifler olarak adlandırılır.

Söz konusu akreditif;

- Teyitsiz bir akreditif ise poliçenin ödenmesinden amir banka sorumludur.
- Teyitli akreditiflerde ise amir bankanın yanı sıra teyit bankası da üzerine çekilen poliçelerin ödenmesinden sorumludur.

Kabul edilen bu poliçe, ihracatçının kendi bankasında ya da başka bir bankada kırdırılabilir (forfaiting işlemi).

Akreditiflerde poliçenin kimin üzerine düzenleneceği, kimin tarafından kabul edileceği belirtilir. Kabul kredili teyitli akreditiflerde, poliçeler, teyit bankası üzerine keşide edilir ve bu bankalar tarafından kabul edilir. Teyitsiz akreditiflerde ise poliçeler amir banka üzerine keşide edilir.

Bankalara açılan kabul kredili akreditif işlemlerinde poliçe, amir üzerine düzenlenmemelidir. Zira bankanın kabul veya avalı önemlidir. Bu şekilde açılmış bir akreditif söz konusu olduğunda, değişiklik talep edilmelidir. Ülkemizden açılacak akreditiflerde muhakkak bankamızın kabul veya avalı talep edilmektedir.

10.2.2. Kabul Kredili Vesaik Mukabili

İhracatçı ve ithalatçının yaptıkları sözleşmeye istinaden, ihracatçının malları gönderip, mal bedelinin belli bir vadede ödenmesi için vesaik ile birlikte düzenlediği poliçenin ithalatçı ve veya bankası tarafından kabulü ve veya aval verdiği, vesaiki ithalatçıya teslim ettiği ve daha sonra poliçe vadesinde mal bedelinin ihracatçıya ödendiği ödeme şeklidir. Poliçede muhabir bankanın kabul veya avali önemlidir. Aksi takdirde, sadece alıcının kabul ettiği poliçe ödenmeyebilir veya protestolu gönderilmiş ise, banka sadece poliçeyi protesto ettirir. Ödeme ile ilgili bir garanti söz konusu değildir.

10.2.3. Kabul Kredili Mal Mukabili

“Kabul kredili mal mukabili” işlemde ithalatçı önce malı çeker, poliçeyi kabul ederek, o tarihte bedelini ödeyeceğini taahhüt eder ve belirlenen sürede de mal bedelini öder.

Bu işlemde süre açısından ithalatçıya ikinci bir finansman kolaylığı yaratılmaktadır. Dolayısı ile ithalatçıya tanınan bir kredi şeklidir.

Mal mukabili ve kabul kredili mal mukabili (banka garantisi olmaksızın) işlemlerde, bankalar, ihracatçılar ile kredi işlemlerine girmemeye özen gösterirler, daha doğrusu girmezler. Bu tip işlemlerde ödeme yetkisi ithalatçıda olduğundan ve banka garantisi taşımadıklarından müşteri kabullü bir işlem olarak nitelendirilirler.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde akreditif konusuna devam ettik, ödeme şekillerine göre akreditifleri (Peşin Ödemeli Akreditif, Green Clause Akreditif, Karşılıklı Akreditif, Vesaik İbrazında Ödemeli Akreditif, vadeli Akreditif, Kabul Kredili Akreditif, Karışık Ödemeli Akreditif, Teminat Akreditifi) işledik. Akreditif metninde bulunması gereken bilgileri ve Kabul Kredili Ödemeyi (Kabul Kredili Akreditifli, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili) inceledik.

Bölüm Soruları

1. Belirli bir edimin yerine getirilmediğini ispat eden evrakın bankaya ibrazı ile ödeme yapılan akreditif türü aşağıdakilerden hangisidir?
 - a. **Teminat Akreditifi**
 - b. Karşılıklı Akreditif
 - c. Peşin Akreditif
 - d. Devredilebilir Akreditif
 - e. Dönülmez Akreditif

2. Malların gönderilmesinden önce lehdara, ihraç edeceği malların satın alınmasında, işlenmesinde, ambalajlanmasında, depolanmasında, sevk yerine gönderilmesinde kullanılmak üzere avans verilmesini veya peşin ödeme yapılmasını mümkün kılan akreditif türü aşağıdakilerden hangisidir?
 - a. Rotatif akreditif,
 - b. Kırmızı şartlı akreditif,
 - c. Garantili akreditif,
 - d. **Karşılıklı akreditif,**
 - e. Teyitli akreditif,

3. İhracatçının malları sevk etmesinden önce, akreditiften tahsilat yapmasına olanak sağlayan akreditif türüne ne ad verilir?
 - a. Devredilebilir akreditif
 - b. **Green clause akreditif**
 - c. Rotatif akreditif
 - d. Garantili akreditif
 - e. Kırmızı şartlı akreditif

4. İhracatçının lehine açılan akreditifin devredilebilir olmadığı zaman kullanılan akreditif hangisidir?
 - a. Devredilebilir akreditif
 - b. **Karşılıklı akreditif**
 - c. Rotatif akreditif
 - d. Garantili akreditif
 - e. Kırmızı şartlı akreditif

5. Yükleme müteakip, lehtarın akreditif şartlarına uygun vesaiki akreditif vadesi içinde ibrazı ve vesaikin incelenmesini takiben ödemenin yapıldığı akreditif türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Devredilebilir akreditif
b. Karşılıklı akreditif
c. Rotatif akreditif
d. Garantili akreditif
e. **Vesaik ibrazında ödemeli akreditif**
6. Bir akreditifin % 5 lik kısmı peşin ödemeli, % 40 ı vesaik ibrazında ödemeli, % 55 lik kısmı da yüklemekten itibaren 2 ay vadeli ödemeli ise bu akreditife ne ad verilir?
- a. **Karışık ödemeli akreditif**
b. Karşılıklı akreditif
c. Rotatif akreditif
d. Birikimli rotatif akreditif
e. Vesaik ibrazında ödemeli akreditif
7. Satıcı ile alıcı arasında yapılacak bir anlaşma ile ithal edilecek mal bedelinin ödenmesinin, malın gönderilmesinden belli bir süre sonra bırakılması biçiminde gerçekleşen ödeme şekli aşağıdakilerden hangisidir?
- a. Peşin ödeme
b. Vesaik mukabili ödeme
c. **Mal mukabili ödeme**
d. Kabul kredili ödeme
e. Akreditifli ödeme
8. Aşağıdakilerden hangisi bir akreditif metninde bulunması gereken bilgilerdendir?
- a. Yükleme ve boşaltma yeri
b. Lehtarın ismi ve adresi (Beneficiary)
c. Akreditif tutarı (currency, amount)
d. Malın cinsi, miktarı (description of goods)
e. **Hepsi**
9. Kaç günden sonra bankalara ibraz edilen vesaik, bayat vesaik (**stale documents**) olarak kabul edilir?
- a. 5 gün
b. 7 gün
c. 15 gün
d. **21 gün**

e. 30 gün

10. Kabul kredili teyitli bir akreditifte ödemeden aağdakilerden hangisi sorumludur?

- a. **Amir ve teyit bankası birlikte sorumludur.**
- b. Rambursman bankası sorumludur.
- c. Sadece amir banka sorumludur.
- d. Merkez bankası sorumludur.
- e. Sadece teyit bankası sorumludur.

11. İTHALAT-İHRACAT İŞLEMLERİNDE DÜZENLENMESİ ZORUNLU BELGELER VE İTHALAT

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu dersimizde ithalat ve ihracat işlemlerinde düzenlenmesi zorunlu belgeleri (TPTB, DAP, DSB) tanıyacağız. Sonrasında bir banka bünyesini modelleyerek ithalat işlemlerine daha yakından bakacağız ve işleyişini öğrendiğimiz Akreditifli Ödeme, Vadeli Akreditifli Ödeme, Kabul Kredili Akreditifli Ödeme, Vesaik Mukabili Ödeme, Mal Mukabili Ödeme ve Peşin Ödemeyi ithalatçı açısından ayrıntılı inceleyeceğiz. İthalat konusu kapsamında Transit Ticaret, İthalat Bedellerinin İhracat Bedellerinden Mahsuben Ödemesi, İthalat bedelinin İhracatçının Türkiye'deki DTH veya TL Mevduat Hesabına Yatırılarak Ödenmesini öğreneceğiz.

11.1. İthalat-İhracat İşlemlerinde Düzenlenmesi Zorunlu Belgeler

11.1.1. Türk Parası Transfer Belgesi

Gerek Türkiye’de, gerekse yurt dışında yerleşik kişiler, bankalar ya da özel finans kuruluşları aracılığı ile yurtdışına serbestçe Türk parası gönderebilirler. Bankalar ve özel finans kurumları, ithalat, ihracat ve görünmeyen işlemler dışındaki yurtdışına yapılan USD 50,000.- karşılığını aşan TL transferlerine ilişkin bilgileri, transfer tarihinden itibaren 30 gün içinde bakanlıkça belirlenecek mercilere bildirirler. (TCMB)

Yurt dışına transfer edilen Türk Lirası için, banka ve özel finans kurumları tebliğde belirlenen zorunlu bilgileri kapsayacak şekilde “Türk Parası Transfer Belgesini” düzenlemek zorundadırlar ve bu belgeyi kendileri bastırırlar/elektronik ortamda üretirler. En az 2 nüsha düzenlenmek zorundadır:

1. Nüsha: Orijinal olan 1. Nüsha müşteri nüshasıdır.
2. Nüsha: Suret niteliğinde olup, banka nüshasıdır. Üzerinden işlem yapılmaz. İşlemi yapan şubelerde birbirini izleyen numaralar halinde 5 yıl süre ile saklanır.

Belgede; matbu seri no’su, sıra no, istatistik no, tarih, banka şube kodu, transfer edenin adı-soyadı ve ünvanı-adres, tutarı, \$ karşılığı gibi bilgiler vardır.

11.1.2. Döviz Alım Belgeleri

Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar ve özel finans kurumları, efektif ve döviz alım işlemlerinde döviz alım belgesi düzenlemek zorundadırlar. Bankalar, tebliğde belirtilen zorunlu bilgileri karşılayacak şekilde ihracat işlemleri ve diğer işlemler için ayrı ayrı döviz alım belgesi bastırırlar. Bu belgeler 2 nüsha olarak düzenlenir.

1. nüsha asıldır, müşteriye verilir.
2. nüsha banka nüshası olup, suret niteliğindedir ve üzerinde işlem yapılmaz. Birbirini izleyen sıra no’ları halinde 5 yıl süre ile saklanır.

Döviz alım belgelerinin düzenlenmesinden sonra belgedeki bilgiler üzerinde değişiklik yapılması gerektiğinde, yeni DAB düzenlenir, yeni DAB’ın açıklama kısmına düzenleme nedeni belirtilir ve eski DAB’a rücu edilir. Eski DAB, yeni düzenlenen DAB nin arkasına iliştilir. Düzenlenmiş DAB nin üzerinde hiçbir düzeltme yapılamaz.

Yurda getirilmesi zorunlu dövizler dışında satın alınan efektif ve dövizlerle ilgili tanzim edilen DAB ma, ilgilinin isim vermek istememesi veya geliş nedenini bildirmek istememesi durumunda, ilgilinin beyanı ile yetinilecektir.

11.1.3. Döviz Satım Belgeleri

Türkiye’de faaliyet gösteren banka ve özel finans kurumları, efektif ve döviz satışlarında döviz satım belgesi düzenlemek zorundadırlar. Banka ve özel finans kurumları, zorunlu bilgileri kapsayacak şekilde en az iki nüsha olmak üzere döviz satım belgesi bastırırlar.

1. Nüsha asıdır, müşteriye verilir.
2. Nüsha, banka nüshasıdır. Suret niteliğinde olup, birbirini izleyen numaralar halinde şubelerde 5 yıl süre ile saklanır.

11.1.4. Ortak Hususlar

Türk parası transfer belgesi, döviz alım belgesi ve döviz satım belgeleri birçok bankada bankacılık sistemleri tarafından seri no içerecek şekilde üretilir.

Sistem tarafından üretilmeyen ve manuel olarak basılanlar ise şubelere zimmetle verilir. Bu belgelerin kontrolü yapılmalıdır. (Mükerrer no, no basılmamış, eksik nüsha gibi) herhangi bir aksaklık var ise, tutanak düzenlenmelidir.

Bu belgeler, seri no ve sıra no takip ederek düzenlenmeli ve bir blok bitmeden diğer blok kullanılmamalıdır. Bu belgelere her yıl 1 den başlamak üzere sıra no’su verilmelidir. Bu belgelerdeki İstatistik kodu, belgenin düzenlenme amacını gösterir.

Ülkenin dış ticaret rakamlarının hangi işlemlerden oluştuğunun belirlenmesi nedeniyle, titizlikle kodlanmalıdır. (İhracat bedeli, peşin ihracat bedeli, turistik gelirler, diğer gibi).

Belgelerin herhangi bir şekilde iptali söz konusu olduğunda, tüm nüshalar üzerine iptal nedeni yazılıp imzalanır ve sıra no’sunda saklanır.

Belgelerin düzenlendikten sonra müşteri nezdinde yitilmesi halinde yeni belge düzenlenmeyecek, DAB nin bilgilerini içeren bir yazı verilecektir.

İhracat ile ilgili DAB nin kaybolması halinde, ilgili kambiyo müdürlüğüne hitaben düzenlenecek taahhütnamenin (DAB ile ilgili herhangi bir taahhüt hesabının kapatılmadığı ve bulunduğu takdirde ibraz edileceği) ibrazı ile yeni DAB düzenlenebilir.

DAB nin aslının bulunması halinde, asıl iptal edilerek, işlemler suret üzerinden yapılır.

Belge, banka şubelerinde zayı edilmiş ise, tutanak tanzim edilir ve seri no’suna göre klase edilir.

Belgeler 5 yıl süre ile muhafaza edilmek zorundadırlar.

11.2. İthalat

Bir ülkenin ihtiyaçları ölçüsünde, diğer bir ülkeden kendi mevzuatı çerçevesinde mal alımı, ithalat işlemidir.

Ülkemizde ithalat işlemleri; ithalat rejimi kararları, ithalat tebliğ ve yönetmelikleri, TCMB genelge ve talimatları, çok taraflı veya iki taraflı anlaşmalar çerçevesinde yürütülür.

11.2.1. İthalat Terimleri

Gümrük Beyannamesi:

Gümrük kanunu hükümleri çerçevesinde gümrük idarelerince düzenlenen belgedir.

Vergi Numarası:

Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişilere verilen numara.

Tacir:

Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca ticaretle uğraşan gerçek veya tüzel kişidir.

Fiili İthal:

Gümrüğe gelen malların gümrük vergi, resim ve harçlarının ödenerek gümrükten çekilmesidir.

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP):

İthal edilecek malın isim ve niteliğini belirleyen 12 karakterli simgelerdir. İlk 2 karakter fasıl numarasını, ikinci 2 karakter tarifeyi, 3. iki karakter istatistik numarasını, diğer karakterler malın pozisyonunu gösterir.

Ordino:

Mallar gümrükten taşıma belgeleri ile çekilmez. Nakliyeciler firmalar, taşıma belgelerine istinaden malların gümrükten çekilebilmesi için, malın isim ve niteliğini gösteren bir belge düzenlerler. Bu belgeye ordino denir. Malların kime ait olduğunu gösterir.

Vesaik: Yüklenen mal ile ilgili düzenlenen belgelerin tümüdür.

Özel Anlaşmalara Dayanan İthalat:

Resmi talimatlara göre gümrük idarelerince sonuçlandırılır. (NATO ithalatı, NATO ortak alt yapı projeleri gibi)

Kesin İthalat:

Mali mükellefiyetleri teminata bağlanarak, geçici olarak yurda giren malların kesin ithalinin talep edildiği tarihte bedelleri ödenmek suretiyle, kesin ithaline gümrüklerce müsaade edilir.

İthal Şahadetnamesi:

Kritik malzeme (kimyevi maddeler gibi) ithalatında, ihracatçı ülke tarafından istenen malzemenin 3. ülkelere satılmayacağına dair ithal şahadetnamesi için gerekli belgelerin ibrazı ile Bakanlığa yapılır.

Gümrükçe tasdikli fatura:

İthal edilen mala ait ve gümrük idarelerince onaylanıp tasdik edilen faturalardır. İthalat hesabının kapatılmasında kullanılır. Tasdikli fatura şu bilgileri içerir:

1. Gümrük
2. Mal Cinsi
3. Malın Menşei
4. G.T.İ.P.
5. Tutarı
6. Gümrük beyannamesi tarih, no
7. Fiili İthal Tarihi

11.2.2. İthalat Bedellerinin Ödenmesi

İthalat bedelleri

İthalat bedelleri, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, bu Karar'a ilişkin 2008/32-34 Sayılı Tebliğ ve Hazine Müsteşarlık tarafından bunlara ek olarak yapılacak düzenlemeler çerçevesinde ithalatçı ile ihracatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık Teamüllerine göre bankalar aracılığıyla döviz veya TL olarak ödenir.

Ödeme şekilleri

İthalat işlemleri uluslararası kurallar ve bankacılık teamülleri çerçevesinde;

1. "Akreditifli Ödeme".
2. "Vadeli Akreditifli Ödeme",
3. "Vesaik Mukabili Ödeme",
4. "Mal Mukabili Ödeme",
5. "Kabul Kredili Akreditifli Ödeme",
6. "Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme",
7. "Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme" ve
8. "Peşin Ödeme"

Şekillerine göre gerçekleştirilir.

11.2.3. İthalatta Ödeme Şekilleri

11.2.3.1. Akreditifli Ödeme

Bankalarda sight akreditif (görüldüğünde ödemeli) veya deferred payment L/C (vadeli akreditif) açtırmak isteyen müşterilerimiz adına “Akreditif Kredisi / Vadeli Akreditif Kredisi” akorde ettirilmiş olması gerekir.

İthalat akreditifi açtırmak isteyen ithalatçı, Akreditif Açma Talep Mektubu ve Proforma fatura ile Bankasına başvurur.

Şube Satış Yönetimi, firmanın kredi limiti (İthalat Akreditif Kredisi) ve kredi kullanım koşullarına (açık kredi, kefalet karşılığı kredi, çek, senet) uygunluğunu saptayarak ve fiyatlama yaparak işlemi operasyon yönetimine teslim eder. Operasyon Yönetimi, aynı kontrolleri yapar ve iç ve dış mevzuata uygunluğunu tespit ederek başvuruyu işleme alır. Akreditif açılışı ile gerekli teminatlar kredi şartlarına göre yerine getirilip, talep formu ve proforma fatura Dış İşlemler Merkezi (DIM)’ne gönderilir.

DİM, akreditif açma talep mektubu ve proforma faturaya istinaden uluslararası bankacılık kurallarına uygun olarak ithalat akreditif küşadını Swift sisteminde hazırlar ve onaylandıktan sonra muhabir bankaya gönderir.

Örneğin Kredi Tebliğ şartı nakit karşılıklı ise akreditif açılması talebi üzerine mal bedelleri nakden veya hesaben tahsil edildiği takdirde bloke hesaba alınır. Ödemenin yapılması gereken tarihte yurt dışına transfer edilir (kur, taraflarca belirlenir).

Vadeli ve bazı sight akreditiflerde vesaik, lehtara ödeme yapılmadan gelir. Muhabirden gelen vesaikin DİM’de akreditif şartlarına uygunluğu kontrol edilir ve vesaik girişi yapılır. Eğer gelen vesaikte akreditif şartlarına uygun olmayan bir durum tespit edilir ise, bunlar “rezerv” olarak not edilir. Vesaikin bankamız kayıtlarına giriş tarihinden itibaren en geç 5 iş günü içinde muhabir bankaya eksiklikler belirtilerek “evrakın rezerv tahtında teslim alındığı” mesajı çekilir. Eğer ithalatçı rezervi kabul ederse, “doğmuş veya doğacak olan tüm rezervleri kabul ettiğimizi beyan ve taahhüt ederiz” şeklinde bir taahhütname vermelidir.

Sight akreditiflerde, genelde akreditif açılırken verdiğimiz yetkiye istinaden, vesaik bankamıza ulaşmadan bedeli lehtara ödenmiş olur. Bedeli ödenmiş vesaik bankamıza gelir. Bu durumda da, vesaikin akreditif şartlarına uygunluğu kontrol edilecek, rezerv var ise, ithalatçı ile görüşülerek gereği yapılacaktır.

Gelen vesaik ile ilgili römiz pikürü hazırlanır ve pikürün üst kısmı muhabir bankaya; alt kısmı ile römiz pikürünün ekindeki ihbarname ve vesaik müşteriye gönderilmek üzere şubeye iletilir. Müşteriye ihbarname çıkartılır. Müşterinin şubemize müracaatında vesaik teslim edilir ve römiz pikürünün ihbarname kısmı müşteriye imzalatılır. Vesaik müşteriye teslim edilmeden her evraktan bir fotokopi alınıp dosyasına konulur. Taşıma belgesi (konşimento) bankamız emrine düzenlenmiş ise ciro edilir. Diğer taşıma araçları ile gelmiş ise acentaya hitaben malların çekilmesini teminen yazı yazılır.

Transfer işlemleri:

Teyitli, sight akreditiflerde, koşul gereği borç kaydı valör tarihinden 3 iş günü önce muhabir banka tarafından tarafımıza bildirilir. Bu bildirim alan şubemizin, şube satış ekibi aracılığı ile müşteriye bilgi vermesi gerekir. Böylece, sight akreditifte, valör tarihinde; vadeli akreditifte daha önce bildirilmiş olan vadede müşteriden tahsilat yapılarak transfer gerçekleştirilir. Döviz satış belgesi tanzim edilir. Eğer, transfer ilgilinin DTH’ndan gerçekleştirilir ise, herhangi bir belge düzenlenmesine gerek yoktur.

İşlem kredili ise; açılışta yapılan risk kaydı, transferin yapılması ile risk çıkışı yapılır. İthal ile ilgili kredi limiti kullanılabilir hale gelir.

Akreditiflerde Değişiklik İşlemleri:

Akreditiflerde değişiklik talebi, ithalatçı tarafından yazılı olarak yapılmalı, istenen değişiklik net olarak ifade edilmelidir. İstenen değişikliğin iç ve dış mevzuata uygunluğunun kontrolü yapılmalı bundan sonra muhabire mesaj geçilmelidir. Değişiklik mesajının muhabire gitmiş olması, akreditifin değiştiği anlamına gelmez. Gayrikabili rücu akreditiflerde sonradan yapılan değişikliklerin yürürlüğe girmesi için, akreditif lehtarları olan ihracatçı tarafından kabul edilmesi gerekir. Değişikliğin ihracatçı tarafından reddedilmesi halinde, akreditif önceki haliyle geçerli olur.

11.2.3.2. Vesaik Mukabili Ödeme (Cash Against Documents)

Tahsil vesaiki, bankalara 3 yoldan gelebilir:

1. Muhabir bankadan,
2. İhracatçıdan veya ihracatçının temsilcisinden
3. İthalatçı tarafından

Tahsil vesaiki, her üç şekilde de incelenerek uygun bulunması halinde işleme alınır. Bu inceleme, “URC 522” sayılı broşür kapsamında ve iç mevzuata uygunluk konusunda yapılır. İthalatla ilgili transfere temel teşkil edecek vesaikin, transfer konusu malın Türkiye’ye gelmek üzere yola çıkarıldığı veya yurda gelmiş olduğunun belgelenmesi gerekir. Bunun için, taşıma belgesine bakılır. Vesaik, ithalatçı firma tarafından bankaya ibraz ediliyor ise, fatura üzerinde “cash against documents” ifadesi yer almalıdır.

Transferin yapılabilmesi için, taşıma belgesi ve faturanın ibrazı zorunludur. Uygulamada, transferin yapılabilmesi için asgaride müşterinin talimatı, faturası ve taşıma belgesinin bankalara ibrazı gerekmektedir. Bu belgelere istinaden vesaik mukabili ithalat işlemi için transfer yapılır.

Muhabir bankadan römiz mektubu ekinde gelen vesaik ile ilgili muhabir römiz mektubunda; tarafların tam açık isim ve adres bilgilerinden başka, tahsil edilecek tutar, ekli vesaik dökümü, ödeme veya kabule ilişkin şartları ihtiva eder. Ayrıca, tahsil vesaiki römiz mektubunda “URC 522” ye tabi olduğunu belirten ifade de vardır. Banka masraf ve komisyonlarının kime ait olacağı belirtilmelidir.

Tahsile gelen vesaik, römiz mektubu ekinde ithalatçıya ihbar edilmek üzere ilgili şubeye gönderilir ve vesaik girişi yapılır. Vesaikin alındığına dair Swift mesajı hazırlanarak ya da Swift’i olmayan bir bankadan ibraz geldi ise alındı mektubu hazırlanarak muhabir bankaya gönderilir. Gelen vesaikten birer kopya alınarak dosya açılır. İthalatçı tarafından yapılan müracaatlarda vesaik girişi yapılmasına gerek yoktur.

İthalatçının vesaiki almak için şubeye müracaatında mal bedeli ve komisyonlar tahsil edilip vesaiki teslim aldığına dair bir ibraname müşteriye imzalatılır, vesaik çıkışı yapılır. Firma transfer talimatına istinaden DTH ya da TL hesabından transfer yapılır ve TL hesaptan transfer yapıldı ise DSB (Döviz satış belgesi) düzenlenir. Transferin yapılması amacıyla swift ile muhabir bankaya ödeme talimatı geçilir.

Vesaik mukabili transferlerde ithalatçının kaynak kullanım destekleme fonu kesintisine tabi olmaması için, 2 iş gününü geçmeyecek valör kullanılması gerekmektedir.

11.2.3.3. Mal Mukabili Ödeme (Cash Against Goods)

Mal mukabili ithalatta firmaların mal bedelinin transferine ilişkin talepleri firmanın yazılı olarak beyan edeceği gümrük beyannamesi tarih ve numarasına istinaden bankalarca yerine getirilir.

Bedeli yurtdışında doğrudan ihracatçıya ödenen veya Türkiye'deki banka veya finans kurumlarınca ithalat adı altında ödenmeyen malların ithalatı, gümrüklerce mal mukabili ithalat esaslarına göre değerlendirilir.

Firma transfer talimatına istinaden DTH ya da TL hesabından transfer yapılır ve TL hesaptan transfer yapıldı ise DSB (Döviz satış belgesi) düzenlenir. Transferin yapılması amacıyla swift ile muhabir bankaya ödeme talimatı geçilir.

11.2.3.4. Kabul Kredili Ödeme

Kabul Kredili Ödeme yöntemleri 3'e ayrılır;

1. Kabul Kredili Akreditifli Ödeme,
2. Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme,
3. Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme,

Kabul Kredili Akreditifli Ödeme işlemi, aynı akreditifli ödemede olduğu gibidir. Sadece ödeme talimatı farklıdır. Kabul kredili akreditif işleminde, ithalatçı, ihracatçı ile anlaşmasına göre, bankaya verdiği akreditif açtırma teklifnamesinde ödeme şeklini kabul kredili olarak ve poliçe vadesini (vesaik ibrazından .. gün sonra veya yüklemenden... gün sonra gibi) belirtmiş olmalıdır. Böyle bir talebe istinaden hazırlanan akreditife, istenen belge ve bu bilgiler kapsamında düzenlenecek poliçe de ilave edilir. Akreditifli, vesaik ve mal mukabili olmak üzere yapılabilecek kabul kredili ödeme şeklinde, düzenlenecek poliçelerin vadeleri herhangi bir süreyle sınırlı olmaksızın serbestçe belirlenir.

Açılan teyitli akreditiflerde, poliçenin muhabir banka (teyit bankası) üzerine keşide edilmesi istenir. Hiçbir durumda poliçenin ithalatçı üzerine keşide edilmesi istenmez. Teyitli akreditiflerde, kabul edilen poliçe, (muhabir banka üzerine keşide edildiğinden) muhabir bankada kalır, tarafımıza gönderilmez. Teyitsiz akreditiflerde bankamız üzerine keşide edilen poliçe, vesaikin uygun bulunmasından sonra kabul edilmek üzere akreditif vesaiki ile birlikte ulaşır. Ancak, genelde teyitli

akreditif kullanılmaktadır. Akreditifle ilgili vesaik muhabir bankaya ibraz edildiğinde kabul işlemi yapılır ve vesaik bankaya gönderilir. Belirlenen vadede ödeme yapılacağı muhabir bankaya bildirilir.

Kabul Kredili Vesaik Mukabili ödemede, muhabirden ihracatçı veya temsilcisinden veya ithalatçıdan gelen vesaik içinde genelde ithalatçı üzerine keşide edilmiş poliçe yer alır. Muhabir ve ihracatçı ya da temsilcisinden gelen vesaikin kabulü karşılığında teslim edilme şartının yer alması gerekir. Bazen, poliçe gönderilmeyip, yazılı bir taahhütname (written undertaking) karşılığında veya bono (promisory note) karşılığında vesaikin teslim edilmesi istenir. Bu durumda da, vesaik, kabul kredili işlem görür.

Sadece ithalatçının kabulü karşılığında teslim şartı ile gelen vesaik, poliçenin müşteri tarafından kabul edilmesinden sonra teslim edilir. Poliçe giriş işlemleri yapılarak vade takip edilir, ödemenin yapılmaması durumunda, muhabir bankaya haber verilir. Burada takip edilmesi gereken önemli konu, poliçenin gönderildiği römiz mektubunda poliçenin protesto edilmesinin istenip istenmediğidir. Bu talimat titizlikle takip edilmeli ve vadede ödeme yapılamıyor ise, talimata uygun hareket edilmelidir.

İthalatçı ve ihracatçı, poliçeye bir bankanın aval vermesi konusunda anlaşmışlar ise, bankaya bu taleple gelindiğinde, müşteri adına kabul kredisi akorde ettirilmiş olması kaydıyla üzerinden işlem yapılır. Bu durumda poliçeye aval verilerek risk girişi yapılır. Masraf ve komisyonlar tahsil edilir.

Kabul kredili vesaik ve mal mukabilinde, aval verilen poliçeler, bazen iskonto ettirilmek için ihracatçı tarafından talep edilebilir. Bu veya başka bir nedenle, alacaklıya (ihracatçıya) gönderilen poliçenin vadesinde ödenebilmesi için, lehtar bankaya tahsile gönderilmesi gerekir. Tahsile gelmeyen poliçelerin transferi yapılmaz.

Kabul kredili işlemlerde, poliçe vadesi geldiğinde, varsa, faiz poliçesi ile birlikte transferi gerçekleştirilir. Firma transfer talimatına istinaden DTH ya da TL hesabından transfer yapılır ve TL hesaptan transfer yapıldı ise DSB (Döviz satış belgesi) düzenlenir. Transferin yapılması amacıyla swift ile muhabir bankaya ödeme talimatı geçilir.

Poliçe lehtar bankanın elinde değil ise (kabulün muhabir tarafından yapıldığı kabul kredili işlemler hariç), poliçenin muhabirden veya ihracatçıdan bankaya ibraz edilmesine kadar transfer işlemi durdurulur (bedel hesaptan alınır fakat yurt dışına transfer bekletilir).

11.2.3.5. Peşin Ödeme

Peşin ödemeye ilişkin transfer talepleri müşterinin bankaya başvuru talebini takiben firma DTH ya da TL hesabından tahsil edilerek transfer yapılır ve TL hesaptan transfer yapıldı ise DSB (Döviz satış belgesi) düzenlenir.

Transferin yapılması amacıyla swift ile muhabir bankaya ödeme talimatı geçilir.

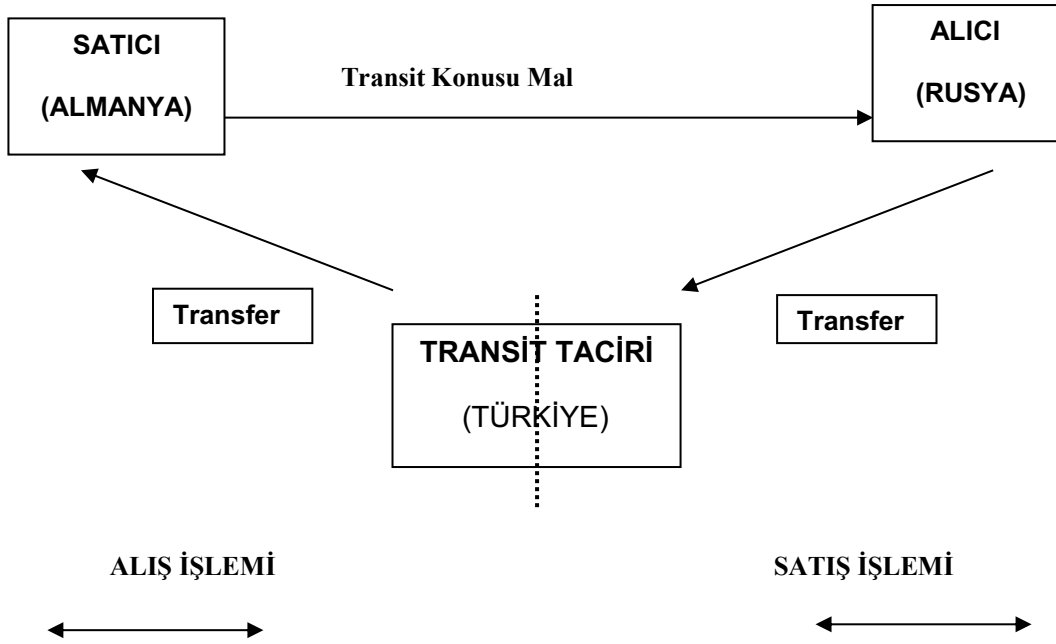
11.2.4. İhracat Bedellerine Mahsuben Ödeme

İhracatçının, ithalat bedelleri, sermaye ödemeleri, görünmeyen işlemlerine ilişkin giderleri ve transit ticaretin alış bedeli ile yurt dışından sağladıkları döviz kredilerinin (faizi dahil) kısmen veya tamamen mal ve/veya hizmet ihracı bedeli dövizlerle mahsuben ödenmesi (ihracat bedelinin TL'ye çevrilmeden) herhangi bir süre kısıtlaması olmadan bankalarca gerçekleştirilebilir.

11.2.5. Transit Ticaret

Alış ve satış bedelleri arasında lehte fark esas olmak üzere (aleyhte fark kabul edilebilir) gerçek ve tüzel kişi transit tacirince satın alınan yabancı menşeli veya Türk menşeli olup da yurtdışına satılmış (serbest bölgelere yapılan satışlar dahil) malların transit olarak veya doğrudan doğruya, başka veya aynı ülkeye (serbest bölgeler dahil) satılmasını ifade eder.

Transit Ticaret Şeması

Türkiye’de yerleşik herhangi bir firma tarafından ithal edilmek amacıyla yurda getirilerek, gümrük antrepolarına alınan bir malın aynı firma ya da malları gümrük antreposunda devir alan başka bir firma tarafından başka bir ülkeye (ya da malın getirildiği ülkedeki başka bir firmaya) satılması da transit ticaret işlemidir.

- Transit ticaret ödeme şekli değil, bir ticaret şeklidir.
- Gerçekte bir ithalat ve ihracat işlemi olmadığından dolayı, gümrük beyannamesi düzenlenmez.
- Transit ticaret işlemlerinde Vergi, Resim, Harç İstisnası uygulanır.
- Tüm ödeme şekillerine göre transit ticaret yapılabilir.

Transit Taciri: Transit ticaret faaliyetinde bulunan, vergi numarası sahibi Türkiye’de yerleşik gerçek veya tüzel kişi tacirler, esnaf ve sanatkâr odalarına kayıtlı olup üretim faaliyetiyle iştigal eden esnaf ve sanatkârlar ve joint-venture ile konsorsiyumlardır.

08.02.2008 tarih, 26781 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2008/13186 sayılı karar ile transit ticarete taahhüt takibi kaldırılmış, başka bir anlatımla transit ticarete satış bedellerinin tasarrufu serbest bırakılmıştır.

Yapılan bu değişiklik sonrasında Transit Ticaret Formu (TTF) düzenlenmesi ve düzenlenen TTF’lerin bankalarca onaylanması şeklindeki uygulamaya son verilmiştir.

Alış Bedeli: Transit tacirinin malı temin ettiği asıl satıcıya yaptığı mal bedeli ödemesidir.

Alış bedelleri;

- Transit Tacirinin DTH’sından,
- Bankaların döviz kaynaklarından,
- Alışı yapılmamış ihracat ve transit ticaret satış bedellerinden,
- 50.000 USD veya eşiti dövize kadar olmak kaydıyla kredi kartından,
- Satış bedellerinin tahsil edilmemiş olması şartıyla yurt içinden veya yurt dışından Transit Ticaretin finansmanı amacıyla sağlanan döviz kredilerinden karşılanmak suretiyle döviz ya da TL olarak ödenebilir. Alış bedeli transferi esnasında firmalardan yazılı talimat ve alış faturası alınır.

Satış Bedeli: Transit tacirinin, malın nihai alıcısından tahsil ettiği mal bedelidir.

Satış bedelleri, dövizlerin yurt dışı kaynaklı olduğunun tespit edilmesi şartıyla;

- Havale
- Efektif (DBT ile birlikte)
- Dövizli çek
- Yurt dışı bankalarca verilmiş kredi kartı ile döviz veya TL olarak tahsil edilebilir. Satış bedellerinin alışının yapılması talep edildiği takdirde firmalardan yazılı talimat ve satış faturası alınır.

11.2.6. İthalat Bedelinin ihracatçının Türkiye'deki DTH veya TL Mevduat Hesabına Yatırılarak Ödenmesi

İthalat bedeli, ihracatçının veya bankasının talimatına istinaden Türkiye'de bu ihracatçı adına açılan DTH'ye veya TL mevduat hesabına yatırılmak suretiyle ödenebilir.

İthalat bedelleri;

- Banka kaynaklarından,
- İthalatçıya ait DTH'den,
- Kredi kartından,
- İthalatçı tarafından ihracat bedeli olduğu beyan edilen alış yapılmamış ihracat bedelinden,
- Sermaye hareketlerine ilişkin hükümler çerçevesinde sağlanan kredilerden

Karşılanmak suretiyle ödenebilir.

Bankalarca ithalat bedelinin ödenmesini teminen çek düzenlenemez.

Bedeli kredi kartı ile ödenen ithalat işlemleri Sermaye Hareketleri Genelgesi hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde ithalat ve ihracat işlemlerinde düzenlenmesi zorunlu belgeleri (TPTB, DAB, DSB) öğrendik. Bir banka bünyesini modelleyerek ithalat işlemlerine daha yakından baktık ve işleyişini inceledik. Akreditifli Ödeme, Vadeli Akreditifli Ödeme, Kabul Kredili Akreditifli Ödeme, Vesaik Mukabili Ödeme, Mal Mukabili Ödeme ve Peşin Ödemeyi ithalatçı açısından ayrıntılı inceledik. İthalat konusu kapsamında Transit Ticaret, İthalat Bedellerinin İhracat Bedellerinden Mahsuben Ödenmesi, İthalat bedelinin İhracatçının Türkiye'deki DTH veya TL Mevduat Hesabına Yatırılarak Ödenmesini öğrendik.

Bölüm Soruları

1. Döviz alım belgeleri (DAB) ve Döviz satım Belgeleri (DSB) nin ilgili nüshaları bankalar nezdinde kaç yıl süre ile saklanır?
 - a. 1 yıl
 - b. 2 yıl
 - c. 3 yıl
 - d. 4 yıl
 - e. **5 yıl**

2. Döviz alım belgeleri (DAB) kaç nüsha olarak düzenlenir?
 - a. 1 nüsha
 - b. **2 nüsha**
 - c. 3 nüsha
 - d. 4 nüsha
 - e. 5 nüsha

3. Aşağıdakilerden hangisi ithalat-ihracat işlemlerinde bankalar tarafından düzenlenmesi gereken belgelerden biridir?
 - a. **DAB-DSB**
 - b. Menşei şahadetnamesi
 - c. Poliçe
 - d. Sigorta poliçesi
 - e. Fatura

4. Ülkemizde ithalat işlemlerinin yürütülmesinde aşağıdakilerden hangisi uyulması zorunlu yasal çerçeve kapsamında değildir?
 - a. İthalat rejimi kararları
 - b. **Gümrük mevzuatı**
 - c. İthalat tebliğ ve yönetmelikleri
 - d. Çok taraflı veya iki taraflı anlaşmalar
 - e. TCMB genelge ve talimatları

5. Gümrüğe gelen malların gümrük vergi, resim ve harçlarının ödenerek, gümrükten çekilmesine ne denir?
 - a. İthalat
 - b. İhracat
 - c. **Fiili İthalat**
 - d. Fiili İhracat
 - e. Hayali İhracat

6. Nakliyeciler firmalar taşıma belgelerine istinaden malların gümrükten çekilebilmesi için malın isim ve niteliğini gösteren bir belge düzenlerler. Malların kime ait olduğunu gösteren bu belgeye ne denir?

- a. Vesaik
- b. Konşimento
- c. **Ordino**
- d. Hamule senedi
- e. Tapu

7. Aşağıdakilerden hangisi gümrükçe tasdikli faturada bulunması gereken bilgilerden birisi değildir?

- a. Tasdik eden gümrüğün adı
- b. Gümrük beyannamesi tarih ve numarası
- c. Fiili ithal tarihi
- d. **İthalatçının imzası**
- e. Malın cinsi

8. İthalat bedelleri bankalar aracılığıyla döviz veya TL olarak ödenir.

- a. **Doğru**
- b. Yanlış

9. Mal bedelleri için transfer yapılarak veya yapılmaksızın, satın alınan yabancı menşeli veya Türk menşeli olup da yurt dışına satılmış malların transit olarak veya doğrudan doğruya, ithalat ve ihracat rejimi hükümlerine tabi olmaksızın başka bir ülkeye satılmasına ne denir?

- a. İthalat
- b. İhracat
- c. Re-export
- d. **Transit Ticaret**
- e. Komisyonculuk

10. İthalat bedelleri aşağıdaki kaynaklardan hangisi ile ödenemez?

- a. İthalatçıya ait DTH'dan
- b. Banka kaynaklarından
- c. Kredi kartından
- d. İlgili hükümler çerçevesinde sağlanan kredilerden
- e. **Bankalarca ithalat bedelinin ödenmesini teminen düzenlenen çek ile**

12. İTHALAT – DEVAM VE İHRACAT

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu dersimizde geçen hafta başladığımız ithalat işlemlerinin uygulama pratiğini tamamlayacağız. Bu kapsamda ithalatta fon uygulaması (KKDF), Mücbir sebep halleri ve Tevsik Şekilleri ile bazı özel uygulamaları (Üçüncü ülkelerdeki bankalar nezdinde akreditif açılması, faktoring istemi vb.) öğrenerek ithalat konusunu bitireceğiz. Ardından hemen ihracat konusuna giriş yaparak ihracat bedellerinin tahsilinin nasıl yapılacağını öğreneceğiz ve ihracatta akreditifli ödemeye yine bir banka modellemesi çerçevesinde daha yakından bakacağız.

12.1. İthalat

11.2. İthalat konusunun devamı niteliğindedir.

12.1.1. İthalatta Fon Uygulaması

12.1.1.1. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu

İthalatın kabul kredili, mal mukabili veya vadeli akreditif ödeme şekillerine göre yapılması halinde, yani fiili ithalin transferden önce yapılması halinde, mevzuatta belirtilen oranda fon kesintisi yapılması gerekmektedir.

Fon tutarı, ithal edilecek malın toplam tutarının, tahsilât tarihindeki TCMB döviz alış kuru üzerinden %6 olarak hesaplanır ve bankalara yatırılır. KKDF'nin yatırılıp yatırılmadığının takibi gümrüklerce yapılır.

Bankalar sadece KKDF'nin yatırılmasına aracılık eder. Bununla birlikte, esasına uymayan uygulamalar nedeniyle, KKDF doğuran aşağıdaki işlemleri bankalar gümrüğe bildirmekle yükümlüdür:

Vesaik mukabili işlemlerde, uluslararası kurallara göre, ödeme emrinin valörünün, DSB tarihinden veya DTH'tan paranın alındığı tarihten itibaren 2 iş günü olduğu, ödeme emrinin 2 iş gününden daha uzun valörle verildiği vesaik mukabili işlemler, mal mukabili olarak değerlendirilmektedir.

Mal mukabili ödeme, Kabul kredili (akreditif, vesaik mukabili, mal mukabili) ödeme ile vadeli akreditifli ödeme şekline göre yapılan ithalat %6 Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu'na (KKDF) tabidir.

KKDF hesaplamasında işlem tarihindeki TCMB döviz alış kuru esas alınır.

Matrahı fatura üzerinde yazılı olan tutardır. Örneğin fatura CIF düzenlenmiş ise KKDF, CIF değer üzerinden tahsil edilir.

KKDF'nin ithalden önce bankalara yatırılarak ilgili dekontun GB'ye eklenmesi gerekir.

Bankalarca tahsil edilen KKDF vergi dairesine yatırılır.

Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) kapsamında yapılan ithalatta KKDF ödenmez istisna edilir. DİİB'nin ihracat taahhüdünün kapatılmasına bağlı olarak terkin veya tahsil edilir.

Yatırım Teşvik Belgesi (YTB) kapsamında yapılan ithalatta KKDF tahsil edilmez. YTB kapsamında yapılan ithalat işlemleri KKDF'den muaftır. İthalat sırasında gümrük idarelerince teminata bağlanmaz.

Vadeli akreditif olarak açılan akreditiflerde, mal bedeline ilişkin ödeme ithalatçı firma tarafından ithalattan önce bankasına yapılırsa ve bu durum banka yazısı ile gümrük idarelerine

belgelenirse KKDF ödenmez.

KKDF, takip eden ayın 15'ine kadar TCMB Ankara şubesine devredilmek zorundadır.

12.1.2. Mücbir Sebep Halleri Ve Tevsik Şekilleri

12.1.2.1. Mücbir Sebep Halleri

1. İthalatçı veya ihracatçı firmanın iflası veya faaliyetlerini daimi olarak tatil etmesi, şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü
2. Grev, lokavt ve avarya hali
3. Resmi makam veya yetkili mercilerimiz veya ihracatçı memleket resmi makamlarının karar ve işlemleri ya da muhabir bankaların muameleleri dolayısıyla ithalatın imkansız hale gelmesi
4. Tabii afet, harp ve abluka hali
5. Malların kaybı ve hasara uğraması veya imha edilmesi
6. İhtilaf nedeniyle dava açılması

12.1.2.2. Tevsik Şekilleri

Mücbir sebep hallerinden:

1. “1” ve “6” halinin yetkili mercilerden
2. “2” ve “4” halinin ihracatçının bulunduğu memleketin resmi makamlarından veya mahalli odaca tasdik edilmiş olmak kaydıyla, satıcı veya ihracatçı firmadan (harp ve abluka hali hariç)
3. “3” halinin resmi makamlardan veya muhabir bankalardan
4. “5” halinin ise sigorta şirketinden, uluslararası gözetim şirketinden veya ilgili ülke resmi makamlarından alınmış belgelerle, tevsik edilmesi gerekir.

12.1.3. Üçüncü Ülkelerdeki Bankalar Nezdinde Akreditif Açılması

Bankalarca, Türkiye dışındaki bir ülkeden diğer bir üçüncü ülkeye mal ithalatı yapacak yurt içinde veya dışındaki firmalar lehine bankacılık teamüllerine göre bedelleri kendi kaynaklarından veya firmaların DTH'lerinden karşılanmak üzere üçüncü ülkelerdeki (serbest bölgeler dahil) bankalar nezdinde akreditif açılabilir ve uluslararası kurallara göre mal bedeli için transfer yapılabilir.

12.1.4. Faktoring İstemleri

Türkiye'de yerleşik faktoring kuruluşu ile ihracatçı firma arasında imzalanan faktoring sözleşmesi kapsamında faktoring kuruluşu tarafından ithalden önce ithalatçı firma adına yurt dışına transferi gerçekleştirilen tutarlar, ithalat ve ihracat faktoring sözleşmelerinin transferi gerçekleştiren bankaya ibrazı kaydıyla peşin ödeme olarak dikkate alınır.

12.2. İhracat

Dış Satım olarak da ifade edilen ihracat, bir malın yürürlükteki ilgili mevzuata uygun şekilde vergi numarasına sahip, ihracatçı birliklerine üye gerçek veya tüzel kişi tarafından yurt dışına fiilen satılması ve bedelinin yurda getirilmesidir.

Ülkemizde ihracat işlemleri, İhracat Rejimi Kararları ve bu kararlara dayanılarak yayınlanan İhracat Yönetmelikleri ve Tebliği, TCMB genelgeleri, ilgili kuruluşlarca verilen talimatlar, çok taraflı veya iki taraflı anlaşmalar hükümleri çerçevesinde yürütülür.

Bu kararın amacı, ihracatın ülke ekonomisi yararına düzenlenmesini, desteklenmesini ve geliştirilmesini sağlamak için ihracatta yetkili mercii ve uygulanacak esasları belirlemektir.

Kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış mallar dışında kalan bütün malların ihracı, bu karar çerçevesinde serbesttir.

12.2.1. İhracat Terimleri

İhracatçı : İhraç edeceği mala göre ihracatçı birliğine üye olan, tek vergi numarası sahibi gerçek ve tüzel kişi.

Gümrük Beyannamesi: Gümrük mevzuatı uyarınca doldurularak, ilgili ihracatçı birliği tarafından onaylanmasını müteakip gümrük idaresine tevdi edilen belge.

Fiili İhraç Tarihi : Gümrük beyannamesinin arka yüzünde kayıtlı; malların yurt dışı edildiğine dair tarih, fiili ihraç tarihi olarak esas alınır.

Fiili İhracat : İhraç eşyasının Türkiye gümrük bölgesini terk etmesidir.

12.2.2. İhracat Bedellerinin Tahsili

İhracat bedelleri, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar, bu Karara ilişkin 2008/32-34 sayılı Tebliğ ve Hazine Müsteşarlığı tarafından buna ek olarak yapılacak düzenlemeler çerçevesinde (Hazine Müsteşarlığı, Banka ve Kambiyo Müdürlüğü'nün 23 Temmuz 2009 tarihli 2009-1 Sayılı Genelgesi ile düzenlendi.) ihracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ile bankacılık teamüllerine göre firmaların yazılı beyanına istinaden döviz veya Türk Lirası olarak tahsil edilir. Anılan genelge ile ihracata ilişkin yapılan düzenlemeler aşağıda özetlenmiştir.

12.2.3. Ödeme şekilleri

İhracat bedelleri, satış sözleşmesinde belirlenen kurallar ve uluslararası ticari uygulamalar çerçevesinde "Akreditifli Ödeme", "Vesaik Mukabili Ödeme", "Mal Mukabili Ödeme", "Kabul Kredili Akreditifli Ödeme", "Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme", "Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme" ve "Peşin Ödeme" şekillerine göre tahsil edilir.

12.2.3.1. Akreditifli Ödeme

Bu ödeme şeklinde, uluslararası kurallar ile bankacılık teamülleri kullanılır.

Akreditif, swift, teleks veya mektup ile gelebilir. Mektupla gelmiş ise, imza kontrolü yapılır. Ayrıca, akreditif açan bankanın muhabir banka olup olmadığı tespit edilir.

Açılan tüm akreditifler alınır alınmaz tüm maddeleri iç mevzuat ve UCP 600 sayılı broşür kurallarına uygun ve uygulanabilirlik açısından incelenir. Teyitsiz akreditifler, sorumluluk alınmaksızın ihbar edildiğinden, akreditif şartlarının ihracatçı tarafından kabul edilmesi yeterlidir.

Teyitli akreditifler, bankaları amir banka gibi taahhüt altına soktuğundan, teyit vermek için, bu akreditif kurallarının lehtar banka tarafından da uygun bulunup kabul edilmesi gerekir. Bu açıdan bakıldığında, teyitli bir akreditif, uygun vesaik ibraz edildiğinde, başka bilgiye ve izne ihtiyaç duymadan, duruma göre ödeme yapma, poliçe kabul etme ve vadeyi tespit edebilme imkanı vermektedir.

Bir akreditife teyit verilemeyeceğinin anlaşılması durumunda, bunun amir bankaya gecikmeksizin bildirilmesi gerekir (UCP 600). Bu durumda, akreditif, ihracatçıya, teyidimizi eklediğimiz belirtilerek, sorumluluk almaksızın ihbar edilir.

Dış İşlemler Merkezi açılan akreditife istinaden, akreditif açılış pikürü tanzim ederek şubeye (akreditif metni ile) açılış bildirir. Bir nüsha dosyada saklanır. İlgili şube de, akreditifi müşterisine ihbar eder. Ayrıca muhabir bankaya MT730 Swift mesajı (alındı mesajı) ile referans bilgisi verilir.

Akreditif şartlarına göre masraflar ihracatçıya ait ise, pikürün üstüne “*akreditif şartları gereğince, banka masraf ve komisyonları tarafınıza aittir. Bu şarta itirazınızın olup olmadığını en geç 10 gün içinde tarafımıza bildirmenizi rica ederiz. Aksi takdirde bu şart, tarafınızca kabul edilmiş sayılacaktır.*” yazılır.

Akreditif teyitli ise, genel Müdürlüğün Kredi Tahsis makamından amir banka için teyit kredisi talebinde bulunulur. GM’ün ilgili birimi, şubeye amir banka için limit tahsis eder.

Amir banka ve müşterimize, akreditife teyit ilave ettiğimiz bildirilir. Akreditif açılış ihbarını ve küşadını alan müşteri, malını sevk ettikten sonra, akreditif şartlarında belirtilen sayıda ve nitelikte vesaik düzenleyerek bankaya teslim eder.

Verilen vesaikin akreditif şartlarına uygunluğunun incelenmesi ve kabulü, akreditif işlemlerinde en önemli safhayı oluşturur. Vesaikin kontrolünde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

1. Verilen vesaikin akreditifle ilgili olup olmadığı
2. Vesaikin kendi aralarında uygun olup olmadığı
3. Vesaikin akreditif şartlarına uygun olup olmadığı
4. Vesaikin vesikalı krediler için Yeknesak Teamüller Ve Uygulamalar Broşürüne ve kambiyo Mevzuatına uygun olup olmadığı
5. Yüklemenin yükleme vadesi içinde yapılp yapılmadığı
6. Vesaikin akreditif vadesi içinde bankaya ibraz edilip edilmediği
7. İstenilen adetlerde düzenlenmiş olup olmadığına ve miktar, mal tarifi ve tutarının akreditif metnine uygun olup olmadığı incelenir.

Vesaikte Şekil Şartları ve diğer bütün Şartlar uygun bulunduğu taktirde, vesaik giriş işlemi yapılır ve vesaik römiz mektubu ekinde muhabir bankaya gönderilir.

Eğer, akreditif vesaiki akreditif Şartlarına uygun değil ise, ihracatçıdan eksikliklerin giderilmesi istenir. Eksiklikler giderilemediği takdirde, rezerv, amir bankanın dikkatini çekecek Şekilde römiz mektubu üzerinde belirtilir. Muhabirden rezervin kaldırılarak vesaik bedelinin alacak kaydı talep edilir veya muhabire mesaj çekilerek, konu hakkında bilgi verilip rezervin kaldırılması talep edilir, vesaik bilahare gönderilir.

Amir bankadan; uygun vesaik karşılığında ödemenin yapılacağı tarih, valörü ile bildirilip, dövizlerin alacak kaydı istenir.

Eğer akreditif, ihbar, teyit, komisyon ve masrafları muhabirden talep edilecek ise, römiz mektubunda belirtilmelidir.

Vesaik, muhabire gönderildikten sonra;

- ✓ Teyitli gayrikabilirücü akreditiflerde römiz tarihinde
- ✓ Teyitsiz akreditiflerde muhabir banka veya rambursman bankasından alacak kaydı geldikten sonra;

Vesaik çıkışı yapılır, firma terciğine göre ihracat bedeli hesabına geçilir ya da ihracat bedelinin alışı yapılarak DAB düzenlenir. Firmanın kredi riski var ise, riskten düşülebilir.

İhracat alış esnasında Gümrük beyannamesi ibrazı zorunlu değildir. Beyan edilmesi yeterlidir.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde geçen hafta başladığımız ithalat işlemlerinin uygulama pratiğini tamamladık. İthalatta fon uygulaması (KKDF), Mücbir sebep halleri ve Tevsik Şekilleri ile bazı özel uygulamaları (Üçüncü ülkelerdeki bankalar nezdinde akreditif açılması, faktoring istemi vb.) öğrendik. İhracat bedellerinin tahsilinin nasıl yapılacağını öğrendik ve ihracatta akreditifli ödemeye banka modellemesi çerçevesinde daha yakından baktık.

Bölüm Soruları

1. Vesaik mukabili transferlerde ithalatçının “Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu” kesintisine tabi olmaması için kaç iş gününü geçmeyecek valör kullanılması gerekmektedir?
 - a) 1 işgünü
 - b) 2 işgünü**
 - c) 3 işgünü
 - d) 4 işgünü
 - e) 5 işgünü
2. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu tutarı ithal edilecek malın toplam tutarının % kaçındır?
 - a) %3
 - b) %5
 - c) %6**
 - d) %10
 - e) %25
3. Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu aşağıdaki ödeme şekillerinden hangisinde kesilir?
 - a) Peşin ödeme
 - b) Mal mukabili**
 - c) Vesaik mukabili
 - d) Sight akreditif (görüldüğünde ödemeli akreditif)
 - e) Bedelsiz ithalat
4. Ülkemizde ihracat işlemlerinin yürütülmesinde aşağıdakilerden hangisi uyulması zorunlu yasal çerçeve kapsamında değildir?
 - a) İhracat rejimi kararları
 - b) İhracatçı Birlikleri sirküleri ve duyuruları**
 - c) İhracat tebliğ ve yönetmelikleri
 - d) Çok taraflı veya iki taraflı anlaşmalar
 - e) TCMB genelge ve talimatları
5. Gümrüğe getirilen ihracat eşyasının Türkiye Gümrük bölgesini terk etmesine ne denir?
 - a) İthalat
 - b) İhracat
 - c) Fiili İthalat
 - d) Fiili İhracat**
 - e) Hayali İhracat

6. Gümrük mevzuatı uyarınca doldurularak, ilgili ihracatçı birliği tarafından onaylanmasını müteakip gümrük idaresine tevdi edilen belgeye ne ad verilir?
- a) Vesaik
 - b) Konşimento
 - c) Ordino
 - d) Hamule senedi
 - e) **Gümrük beyannamesi**
7. İhracat bedelleri ihracatçı ile ithalatçı arasındaki sözleşmeye ve uluslararası kurallar ve bankacılık teamüllerine göre firmaların yazılı beyanına istinaden döviz veya TL olarak tahsil edilebilir.
- a) **Doğru**
 - b) Yanlış
8. İhracat bedellerinin alışı esnasında gümrük beyannamesi ibrazı zorunludur.
- a) Doğru
 - b) **Yanlış**
9. İhracat bedellerinin tahsilinde aşağıdaki kaynaklardan hangisi kullanılamaz?
- a) **İhracatçıya ait mevduat hesabı**
 - b) Bankalar aracılığı ile havale şeklinde gelmiş dövizler
 - c) Kredi kartından
 - d) İthalatçı veya ihracatçı tarafından usulünce getirilen efektiflerle
 - e) İthalatçı veya ihracatçı tarafından usulünce getirilen çek ile
10. Yatırım Teşvik Belgesi (YTB) kapsamında yapılan ithalat, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF)‘dan muaftır.
- a) **Doğru**
 - b) Yanlış

13. İHRACAT – DEVAM

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu dersimizde geçen hafta başladığımız bir banka modellemesi kapsamında ihracat işlemlerine daha yakından bakma yolculuğumuza Vesaik, Mal, Kabul Kredili ve Peşin Ödemeyi dâhil ederek devam edeceğiz. İhracat bedellerinin tasarrufunu, tahsilini, iskonto edilmesini öğreneceğiz. Yine ithalat işlemlerinde olduğu gibi ihracatın gecikmesi ya da hiç yapılmaması ile ilgili mücbir sebep halleri ve tevsik şekillerini öğrenerek bu bölümü tamamlayacağız.

13.1. Ödeme Şekilleri

12.2. İhracat >> 12.2.3. Ödeme Şekilleri konusunun devamı niteliğindedir.

13.1.1. Vesaik Mukabili Ödeme

İhracatçı, ithalatçıyla yaptığı anlaşma gereğince, malını yükledikten sonra vesaiki bankasına getirir. Banka için vesaiki inceleme zorunluluğu yoktur. Vesaik mukabili işlemler “Tahsiller için yeknesak kurallar” (URC 522) broşürü çerçevesinde gerçekleştirilir. Vesaik mukabili ihracat işlemlerinde müşteri

talimatı esas alındığından, evraklarda yapılan genel incelemelerde saptanan herhangi bir eksiklik bulunup düzeltilmese bile, vesaik, müşterinin talebine istinaden ibraz edildiği şekilde işleme alınır. Mallar, banka emrine gönderilmiş olup, taşıma belgesi de banka emrine düzenlenmiştir.

İlgili vesaik tahsili mukabili teslim edilmek üzere muhabire; römiz mektubu ekinde gönderilir. Vesaikten birer fotokopi alınarak dosya açılır.

Vesaik, muhabir tarafından tahsili mukabili teslim edilir ve bedeli amir bankaya transfer edilir.

Firma tercihinine göre ihracat bedeli hesabına geçilir ya da ihracat bedelinin alışı yapılarak DAB düzenlenir. Firmanın kredi riski var ise, riskten düşülebilir.

İhracat alış esnasında Gümrük beyannamesi ibrazı zorunlu değildir. Beyan edilmesi yeterlidir.

13.1.2. Mal Mukabili Ödeme

Bu ödeme şeklinde, uluslararası kurallar ile bankacılık teamülleri uygulanır.

Mal mukabili ihracat işleminde, bankalarca yurtdışına evrak gönderilmesi söz konusu değildir.

İhracat bedeli bankamıza ulaştığı takdirde ihracatçının beyanı ve isteği üzerine ihracat alış işlemi gerçekleştirilir.

13.1.3. Kabul Kredili Ödeme

Bu ödeme şekline göre gerçekleştirilecek ihracat için düzenlenecek poliçeler, akreditifli, vesaik mukabili ve mal mukabili ödeme şekilleriyle ilgili usullere göre işleme tabi tutulur. Bu ödeme şeklinde, satıcı firma, sevk ettiği malların bedeli için alıcı firma veya banka üzerine bir poliçe düzenler

ve poliçeyi sevk belgeleriyle birlikte kabul veya avalize edilmek üzere alıcının bankasına veya ithalatçının kendisine gönderir.

Poliçeler konvertibl bir döviz cinsi veya TL üzerinden düzenlenmiş olabilir. Bu şekilde düzenlenmiş poliçeler, yurt içindeki veya yurt dışındaki bankalara iskonto ettirilebilir.

Poliçelerin keşideciye rücu edilemeyeceği (without recourse) şartını taşıması halinde, döviz alım belgeleri poliçenin Türkiye'deki bankalarca iskonto edilmeleri halinde, iskonto tarihinde poliçe bedelinin tamamı üzerinden düzenlenir ve üzerine iskonto tutarı ile ilgili not konulur. İskonto edilen poliçe bedelleri, vadesinde muhabir hesaplarına alacak geçtiğinde ayrıca DAB düzenlenmez. İskonto hesabı, poliçelerin tahsilini takiben bankalarca kapatılır.

Yurt dışında iskonto ettirilmesi halinde, poliçe bedeli net tutarının muhabirler nezdindeki hesaplara alacak verildiğinin öğrenilmesinden itibaren ihracatçının hesabına alacak geçilir.

Rücu edilebilir (with recourse) poliçelerin Türkiye'deki bankalarca iskonto edilmesi halinde DAB'leri iskonto tarihinde değil, poliçe bedellerinin vadesinde muhabir hesaplarımıza alacak verilmesinden sonra poliçe bedelinin tamamı üzerinden düzenlenir. Ancak, yurt dışındaki muteber bir bankanın ödeme garantisini taşıyan poliçeler de DAB iskonto tarihinde de düzenlenebilir.

13.1.4. Peşin Ödeme

Peşin döviz olarak gelen ve alış yapılmayarak döviz hesabına alınan bedeller, ihracatın gerçekleştiğinin gümrük beyannamesi ile tevsiki ve gelen peşin bedelin kullanılmadığının (ilgili hesaptan çıkışının yapılmadığının) tespiti kaydıyla mahsuben ödemede kullanılabilir.

Peşin bedele alış yapılmak istenmesi halinde;

Tahsil edilen bu paraların, peşin ihracat bedeli olarak alışının yapılabilmesi için, yurtdışından geldiğinin tespiti şarttır.

DAB üzerinde:

1. Bedellerin hangi ihracatçı adına geldiği
2. Bedelin peşin ihracat bedeli olduğu
3. Ne şekilde gönderildiği (havale, çek, efektif)
4. Peşin bedelin süresi belirtilir.

13.2. İhracat Bedellerinin Tasarrufu

08.02.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2008/13186 sayılı Karar ile, ihracat bedellerinin tasarrufu serbest bırakılmıştı ve havale olarak yurt dışından gelen bedeller firmalar tarafından döviz veya efektif olarak serbestçe kullanılmaktaydı...

Ancak, 04.09.2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (No: 2018-32/48)” ile ihracat bedellerinin, fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi ve en az %80’inin alışının yapılması gerektiği belirtilmiştir.

İhracat bedelinin yurda getirilerek, bankalara satılmasından ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar sorumlu olup, bankalar; bedellerin yurda getirilmesi ve satışının yapılmasını izlemekle yükümlüdür.

Bankalar, yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat bedelleri ile ilgili hesapları kapatacak, süresi içinde kapatılmayan hesapları da 5 iş günü içinde Vergi Dairesi Başkanlığı / Müdürlüğüne ihbar edeceklerdir. (Vergi Dairesi Başkanlığı veya Müdürlüğüne ihbarı müteakip 10 iş günü içinde, ilgililere hesapların kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderilir)

Önemli hususlar

- TL üzerinden yapılan ihracat karşılığında döviz getirilmesi mümkün olup, ihracat bedelinin efektif olarak yurda getirilmesi halinde gümrük idaresine beyan edilmesi zorunludur.
- Peşin döviz karşılığı ihracatın 24 ay içinde gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, DİİB veya VRHİB kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerden sağlanan peşin döviz bedellerinin kullanım süresi belge süresi kadardır.
- Tamamı tek seferde iade edilmeyen veya süresi içinde ihracatı gerçekleştirilmeyen peşin döviz bedelleri için prefinansman kredisi hükümleri uygulanır.

Özellikli ihracat

- Yurt dışına müteahhit firmalarca yapılacak ihracatın bedelinin 365 gün içinde,
- Konsinye yoluyla yapılacak ihracatta bedellerin kesin satışı müteakip; uluslararası fuar, sergi ve haftalara bedelli olarak satılmak üzere gönderilen malların bedellerinin ise fuar, sergi veya haftanın bitimini müteakip 180 gün içinde,
- Yurt dışına geçici ihracı yapılan malların verilen süre içinde yurda getirilmemesi veya bu süreler içinde satılması halinde satış bedelinin süre bitimi veya kesin satış tarihinden itibaren 90 gün içinde,
- Kredili veya kiralama yoluyla yapılan ihracatta, ihracat bedelinin kredili satış veya kiralama sözleşmesinde belirlenen vade tarihini izleyen 90 gün içinde yurda getirilmesi gerekmektedir.

- Süresi içinde yurda getirilen ihracat bedelleri; ihracatçının ithalat bedelleri, sermaye ödemeleri, görünmeyen işlemlerine ilişkin giderleri ve transit ticaretin alış bedeli için mahsup edilebilir. Ayrıca, mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin de mahsubu mümkündür.

13.3. İhracat Bedelinin Tahsili

İhracat bedeli;

1. Bankalar aracılığıyla havale şeklinde,
2. İthalatçı, ihracatçı veya bunlar adına hareket ettiğini beyan eden Türkiye'de veya dışarıda yerleşik üçüncü kişilerce efektif olarak,
3. İthalatçı, ihracatçı veya bunlar adına hareket ettiğini beyan eden Türkiye'de veya dışarıda yerleşik üçüncü kişilerce çek olarak,
4. Kredi kartı ile,

tahsil edilebilir.

İhracat bedeli Türkiye'deki bankalarca yurt dışındaki bankalar ile gerçek veya tüzel kişilere açılan kredilerden karşılanabilir.

İhracat bedelinin, ihracatçı adına açılacak DTH'ye alınması ve bu hesaptan kısmen veya tamamen ihracat bedeli olarak alışının yapılması mümkündür.

İhracatçı firmanın vekili bulunan kişi veya firma adına yurt dışından gelen dövizlerle açılan DTH'lerden vekâletnamenin ihraçtan önce düzenlenmesi şartıyla vekili bulunulan ihracatçı firma adına veya imalatçı / tedarikçi firma adına ihracat bedeli alış yapılabilir.

13.4. İhracat Bedelinin Efektif Olarak Tahsili

Efektif olarak getirilen ihracat bedelinin yurt dışından getirildiğinin tespiti gümrük müdürlüklerince onaylı Nakit Beyan Formu (NBF) İle yapılır.

NBF konusu efektifin ihracat bedeli olarak alışının yapılabilmesi için;

- ✓ NBF 'nin "Geliş Sebebi" bölümünde efektiflerin kaynağının "İhracat" olduğunun açıkça belirtilmesi,
- ✓ NBF 'yi ibraz eden şahsın kimlik tespitinin yapılması,
- ✓ İhracatçının yazılı beyanının aranılması

gerekir.

Bankalara tevdi edilen efektifler, ilgililerce bankaya satılabilir veya yurt dışındaki alıcı veya Türkiye'deki ihracatçı firma adına açılan DTH'ye alınabilir. DTH'ye alınan bu dövizlerin daha sonra ihracatçı firma adına alış yapılabilir.

Bankalarca, Türkiye'de ikamet etmeyenlere özel fatura ile yapılan satış bedeli efektiflerin alışında NBF ibrazı aranmaz.

İlgililerce havale olarak gelen ihracat bedelinin, bankadan efektif olarak alınması halinde bu efektifin başka bir banka tarafından ihracat bedeli olarak alış, bu efektiflerin yurt dışından geldiğine ilişkin aracı banka yazısının ibrazı veya alış işlemini yapacak bankaca efektif konusu dövizlerin havale olarak geldiğinin bankadan teyidinin alınması kaydıyla yapılır.

13.5. İmalatçı / Tedarikçi Adına DAB Düzenlenmesi

İmalatçı ya da tedarikçi tarafından yazılı olarak talep edilmesi durumunda imalatçı ve/veya tedarikçi adına gelen dövizin alışı yapılarak ihracat bedelinin TL karşılıkları imalatçı ve/veya tedarikçi firmalara ödenirken, DAB “aracı ihracatçı” adına da düzenlenebilir.

Aracı ihracatçı tarafından gerçekleştirilen ihracata ilişkin bedelin imalatçı ve/veya tedarikçiye döviz olarak temlikinden sonra tahsil edilmesi halinde, imalatçı veya tedarikçi tarafından söz konusu bedelin ihracat bedeli olarak alışının yapılmasının talep edilmesi halinde bu dövizlerin ihracat bedeli açıklaması ile imalatçı ve/veya tedarikçi firma adına alışı yapılabilir.

13.6. İhracat Alacağının İskonto Edilmesi

İhracat alacağının iskonto edilmesine ilişkin talepler uluslararası bankacılık uygulamaları çerçevesinde poliçe, bono, vadeli akreditif vb. karşılığında yerine getirilir. İhracatçı tarafından döviz veya TL olarak düzenlenen poliçe, bono, vadeli akreditif iskonto tarihindeki uluslararası para piyasasında geçerli faiz oranları dikkate alınarak yurt içindeki veya dışındaki bankalara iskonto ettirilebilir. Vadeli ihracat alacağının yurt içi bankalarca iskonto edilmesi işlemlerinde fon kaynağının yurt içi bankalardan sağlanması nedeniyle ödemenin yabancı para (YP) değil, Türk Lirası (TL) üzerinden yapılması gereklidir.

13.7. Faktoring İşlemi

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara ilişkin 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 11 inci maddesinin 11 inci fıkrasına göre, bankalar ve faktoring şirketleri tarafından ihracatçıların doğmuş veya doğacak alacaklarının devralınması suretiyle ihracatçılara döviz üzerinden fon kullandırılması mümkün bulunmaktadır. Buna göre, bankalar ve faktoring şirketlerince faktoring sözleşmesine istinaden ihracatçılara yabancı para veya Türk Lirası üzerinden ödeme yapılabilir.

İhracat bedelinin faktör kuruluşun yurt içi kaynaklarından ödenmesi halinde faktoring sözleşmesinin bankaya ibrazı üzerine, ihracat bedeli dövizler yurda getirildiğinde, faktör kuruluşun GB'nin tarih ve sayısı ile üzerinde temlik notu bulunan faturanın tarih ve sayısını içeren yazılı talimatına istinaden DAB ihracatçı firma adına veya imalatçı / tedarikçi adına düzenlenebilir.

13.8. Mahsup

Süresi içinde yurda getirilen ihracat bedelleri; ihracatçının ithalat bedelleri, sermaye ödemeleri, görünmeyen işlemlerine ilişkin giderleri ve transit ticaretin alış bedeli için mahsup edilebilir. Ayrıca, mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve ithal bedellerinin de mahsubu mümkündür.

Firmalarca talep edilmesi halinde DAB/DSB düzenlenebilir. Bu durumda işlem yapan bankanın döviz alış kuru uygulanabilir

Peşin döviz olarak gelen ve alış yapılmayarak döviz hesabına alınan bedeller, ihracatın gerçekleştiğinin gümrük beyannamesi ile tevsiki ve gelen peşin bedelin kullanılmadığının (ilgili hesaptan çıkışının yapılmadığının) tespiti kaydıyla mahsuben ödemede kullanılabilir.

13.9. Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonuna Tabi Mallar İhracatında Uyulması Gereken Esaslar

Dış ticaretin ekonomik şartlara uygun olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında "Destekleme ve Fiyat İstikrar Fon'u" oluşturulmuştur.

Bu Fonun kaynaklarını;

İhracat işlemlerinde fon kesintilerinin, ihracat bedellerinin yurda getirilmesine bağlı olmaksızın Gümrük Çıkış Beyannamesinin açıldığı tarihteki fon miktarı esas alınarak, fiili ihracattan itibaren en geç ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi (uzatmalar hariç) sonuna kadar aracı banka veya özel finans kurumlarınca tahsil edilmesi gerekir.

Peşin ödeme veya alıcı firma prefinansmanı karşılığı ihracatta, fon kesintileri, Gümrük Çıkış Beyannamesinin açıldığı tarihteki T.C. Merkez Bankası'nın döviz alış kuru esas alınmak suretiyle ihracatçı firma tarafından aracı banka veya özel finans kurumuna yatırılır. Fonun yatırıldığına ilişkin banka dekontu ibraz edilmedikçe Gümrük İdarelerince malın ihracına müsaade edilmez.

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu kesintisine tabii malların ihracatının bankalar veya özel finans kurumları aracılığıyla yapılması ve sevk vesaikinin mutlak surette banka veya özel finans kurumları sisteminden geçmesine imkan verecek ödeme şekilleriyle gerçekleştirilmesi zorunludur.

Bu ödeme şekilleriyle yapılan ihracatta;

- a. Prim borcunun peşin olarak ödenmek istenmesi halinde, fon kesintilerinde Gümrük Çıkış Beyannamesinin açıldığı tarihteki T.C. Merkez Bankası'nın döviz alış kuru esas alınır.
- b. İhracat bedellerinin ihracatçıya ödenmesi sırasında prim borcu, T.C. Merkez Bankası'nca uygulanan döviz alış kurunun altında olmamak kaydıyla, Döviz Alım Belgesinin tanzimine esas olan kur uygulanmak suretiyle aracı banka veya özel finans kurumu tarafından tahsil edilir.
- c. Prim borcunun, ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi (uzatmalar hariç) sonuna kadar tahsil edilememesi halinde 88/13384 sayılı Kararnamenin 12. maddesi uygulanır.
- d. Fon kesintisi yatırılmadıkça ihracat bedellerinin terkinin cihetine gidilemez. Yalnız fındık ihracatında, meslek kuruluşlarınca prim borcunu karşılayacak miktarda teminat alınması gerekir.

Bu Karara istinaden tahsil edilecek fonlar ve primler 10 işgünü içinde fona devredilir.

Belirlenen fon kesintilerinden indirme, Kararla tespit edilen seviyeleri aşmamak üzere fon kesintilerini tekrar artırmaya, ihraç mallarının ve alıcı piyasaların özelliklerine göre ülke ve madde bazında selektif uygulamalar yapmaya, bu uygulamaları değiştirmeye ve kaldırmaya Para ve Kredi Kurulu yetkilidir.

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu, Para ve Kredi Kurulu kararıyla tarımsal girdilerin sübvansiyonu, üreticinin fiyat hareketlerinden korunması, ihracatın geliştirilmesi, ihracata dönük yatırımların finansmanı, ihracat sigortası kuruluncaya kadar ihracatın sigortası, faaliyetlerinin finansmanı için kullanılabilir.

İhracatında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu primi kesintisi yapılacak mallara örnek olarak naturel iç fındık, kabuklu fındık, hayvan deri ve postları ve pamuğu sayabiliriz.

DFİF prim kesintisi kapsamındaki bir maldan FOB 1000 Dolar değerini geçmeyen numunenin bedelsiz ihracatında prim kesintisi yapılmaz.

13.10. Mücbir Sebep Halleri

1. İthalatçı veya ihracatçı firmanın iflası veya faaliyetlerini daimi olarak tatil etmesi, şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü,
2. Grev, lokavt ve avarya hali,
3. İthalatçı memleket resmi makamlarının karar ve işlemleri dolayısıyla ihracat bedellerinin gelmemesi,
4. Tabii afet, harp ve abluka hali,
5. Malların kaybı ve hasara uğraması veya imha edilmesi,
6. İhtilaf nedeniyle dava açılması

13.11. Tevsik Şekilleri

Mücbir sebep hallerinden:

1. “1” ve “6” halinin yetkili mercilerden
2. “2” , “3” ve “4” halinin ithalatçının bulunduğu memleketin resmi makamlarından
3. “5” halinin ise sigorta şirketinden alınmış belgelerle tevsik edilmesi gerekir.

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde geçen hafta başladığımız bir banka modellemesi kapsamında ihracat işlemlerine daha yakından bakma yolculuğumuza Vesaik, Mal, Kabul Kredili ve Peşin Ödemeyi dahil ederek devam ettik. İhracat bedellerinin tasarrufunu, tahsilini, iskonto edilmesini öğrendik. Yine ithalat işlemlerinde olduğu gibi ihracatın gecikmesi ya da hiç yapılmaması ile ilgili mücbir sebep halleri ve tevsik şekillerini öğrenerek bu bölümü tamamladık.

Bölüm Soruları

1. DFİF için yapılan kesintiler kaç iş günü içinde ilgili fona devredilir?
 - a. 3 iş günü
 - b. 5 iş günü
 - c. 7iş günü
 - d. **10 iş günü**
 - e. 30 iş günü

2. Kabul kredili ihracatta poliçeler konvertibl bir döviz cinsi veya TL üzerinden düzenlenmiş olabilir. Bu şekilde düzenlenmiş poliçeler, yurt içindeki veya yurt dışındaki bankalara iskonto ettirilebilir.
 - a) **Doğru**
 - b) Yanlış

3. Yapılan tüm ihracatlarda “Destekleme Fiyat İstikrar Fonuna” belirli oranlarda kesinti yapılır.
 - a) Doğru
 - b) **Yanlış**

4. Aşağıdakilerden hangi ödeme şeklinde borçlu tarafından poliçe kabulü söz konusudur ?
 - a) Peşin ödeme
 - b) Mal mukabili
 - c) Vesaik mukabili
 - d) Sight akreditif (görüldüğünde ödemeli akreditif)
 - e) **Kabul kredili akreditif**

5. İhracat bedelinin, ihracatçı adına açılacak DTH’ye alınması ve bu hesaptan kısmen veya tamamen ihracat bedeli olarak alışının yapılması mümkündür?
 - a) **Doğru**
 - b) Yanlış

6. Aşağıdaki ödeme şekillerinden hangisinde ihracat alacağının bankalar tarafından iskonto edilmesi mümkündür?
 - a) Peşin ödeme
 - b) Mal mukabili
 - c) Vesaik mukabili
 - d) Sight akreditif (görüldüğünde ödemeli akreditif)
 - e) **Vadeli akreditif**

7. Aşağıdakilerden hangisi ihracatın gerçekleşmemesi durumunda kabul görecek mücbir sebepler arasındadır?

- a) Grev, lokavt ve avarya hali,
- b) Tabii afet, harp ve abluka hali,
- c) Malların kaybı ve hasara uğraması veya imha edilmesi,
- d) İhtilaf nedeniyle dava açılması,
- e) **Hepsi**

8. İhracatçının, ithalat bedelleri ve görünmeyen işlemlere ilişkin giderleri ile yurt dışından sağladıkları döviz kredilerinin (faizi dahil) kısmen veya tamamen mal ve/veya hizmet ihracı bedeli dövizlerle mahsuben ödenmesi (ihracat bedelinin TL'ye çevrilmeden) herhangi bir süre kısıtlaması olmadan bankalarca gerçekleştirilebilir.

- a) **Doğru**
- b) Yanlış

14. İHRACATI TEŞVİK MEVZUATI VE SWIFT

Bu Bölümde Neler Öğreneceğiz?

Bu dersimizde ihracat ve döviz kazandırıcı faaliyetlerle ilgili devlet tarafından alınan teşvik tedbirlerini ki genel olarak “İhracatı Teşvik Mevzuatı” olarak adlandırılmaktadır tanımaya çalışacağız.

Bu kapsamda ihracatın ve döviz kazandırıcı diğer faaliyetlerin finansmanında kullanılan kredilere, bankaların bu faaliyetlerle ilişkin işlemlerden aldıkları masraf ve komisyonlara, yine bunlarla ilgili düzenlenecek kâğıtlara, ihracat ve döviz kazandırmaya yönelik ithalat işlemlerinde, bankalar ve gümrük idarelerince uygulanan istisna ve kolaylıkları öğreneceğiz. Dış ticaret işlemleri dersimizi, dış ticareti kolaylaştıran son derece önemli bir kuruluşun sağladığı fayda ve yararlarından bahsederek bitireceğiz.

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) olarak bildiğimiz bu kuruluş dünya finans kurumları arası elektronik haberleşme ve fon transferini sağlamaktadır.

14.1. İhracatı Teşvik Mevzuatı

Tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de ödemeler dengesinin gelir tarafını oluşturan ihracat ve döviz kazandırıcı faaliyetlerin ve giderlerde tasarruf sağlayan, ihracat sayılan satış ve temsilin devlet tarafından teşvik edilmesi söz konusudur. Buna yönelik teşvik tedbirleri, genel olarak İhracatı Teşvik Mevzuatı olarak adlandırılmaktadır.

İhracatı teşvik mevzuatı kapsamında ihracatın ve döviz kazandırıcı diğer faaliyetlerin finansmanında kullanılan kredilere, bankaların bu faaliyetlere ilişkin işlemlerden aldıkları masraf ve komisyonlara, yine bunlarla ilgili düzenlenecek kâğıtlara, ihracat ve döviz kazandırmaya yönelik ithalat işlemlerinde aynı şekilde bankalarca ve gümrük idarelerince vergi, resim ve harç istisnası uygulanır.

Vergi, resim ve harç istisnası uygulamasını iki başlık altında toplamak mümkündür:

1. Belgesiz İşlemler
2. Belgeli İşlemler

14.1.1. Belgesiz İşlemlerde Vergi Resim Harç İstisnası Uygulaması

1. İhracat işlemlerinde belge alınmış olsun olmasın, yapılan ihracat faaliyetleri
2. Tedarik edildiği şekliyle ihraç edilmek üzere satın alınan mallarla ilgili sözleşme, işlemler ve ihracat bedellerinin ihracatçıya mal teslim eden imalatçıya temlikine ait işlemler.
3. Yapılacak ihracat bağlantıları için düzenlenecek teminat mektupları, ihracat akreditifleri ve bunlara ilişkin işlemler (tamamen veya kısmen kullanılmayan ihracat akreditifleri için damga vergisi olmaz, istisna kesin mahiyettedir).
4. İhracat akreditiflerine bankaların verdiği teyitle ilgili düzenlenen kâğıtlar (teyit mektuplarına uygulanan istisna kesin mahiyette olmayıp, akreditifin kısmen veya tamamen kullanılmaması durumunda gerçekleşmeme oranında müeyyide uygulanır).
5. Transit ticarete konu malın alınması ve satılması ile ilgili işlemler
6. DFİF'ten yapılacak parasal teşvik ödemeleri için verilecek teminat mektupları ve KDV iadesine ilişkin düzenlenecek kâğıtlar.
7. Yurt dışı ve uluslararası yurt içi ihalelere katılabilmek için düzenlenen teminat mektupları (geçici ve kati) ve bunlara ilişkin işlemler (ihalenin kazanılmamış olması durumunda, geçici mektupla ilgili uygulanan istisnalar geri alınmaz).
8. İhracatın finansmanına yönelik olarak kullanılan krediler ve bunlarla ilgili düzenlenen kâğıtlar.

14.1.2. Belgeli İşlemlerde Vergi Resim Harç İstisnası Uygulaması

Aşağıda belirtilen ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler çerçevesinde vergi resim harç istisnasından yararlanmak isteyen firmaların Dahilde İşleme İzin Belgesi veya Vergi Resim Harç İstisna Belgesi alması gerekir. Belge müracaat tarihi ile belge tarihi arasındaki işlemlere istisna uygulanmaz. Ancak, bu süre içinde yapılan işlemler belge taahhüdüne sayılır.

Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB): Dahilde işleme rejimi kapsamında düzenlenen; döviz kazandırma taahhüdü içeren projelerin gerçekleştirilmesi sırasında firmaların ihtiyaç duyacağı hammadde ve malzemenin istisnalardan yararlanarak ithal edilmesine olanak tanıyan belgedir. Amacına yönelik olarak DİİB bir ihracat taahhüdü ve bir de kapsamında yapılacak ithalat meblağını gösteren döviz tahsisi tutarını içerir.

Vergi resim harç istisna Belgesi (VRHİB): İhracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin vergi resim ve harç istisnasından yararlandırılmasına olanak sağlayan belgedir. Döviz kazandırma taahhüdü içerir. Döviz tahsisi yoktur. Yani VRHİB kapsamında ithalat yapılamaz.

14.1.3. Bildirim

Belgeli işlemlerde vergi istisnaları, istisnayı uygulayan kuruluşlarca tarih de kaydedilerek belgeye işlenmek zorundadır.

Belgeli ve belgesiz, istisnanın ihracat taahhüdünün gerçekleşmesine bağlı olarak uygulandığı tüm işlemlerde, istisna edilen damga vergisi ve harç tutarları, istisnanın uygulandığı tarihi takip eden 30 gün içinde ihracatçının bağlı olduğu vergi dairesine bildirilir. BSMV mükellefi bankalar olduğundan, vergi dairesine bildirim yapılmaz.

İhracat taahhüdünün gerçekleşmemesi durumunda, uygulanan istisnaların gerçekleşmeme oranında tahsili için:

- ✓ Belge kapsamındaki işlemlerde, belgeyi kapatan merciin yazısının bankalara ulaştığı tarihten,
- ✓ Belge kapsamında olmayıp, ihracat taahhüdünün gerçekleşmediğinin bankalarca tespit edildiği işlemlerde bu tarihten itibaren 30 gün içinde daha önce bildirim yapılan vergi dairesine iadeli taahhütlü mektupla bilgi verilmesi gerekir.

Mükellefi bankalar olan istisnalar, müşteriden tahsil edilip edilmediğine bakılmaksızın bankalarca ödenir. Uygulanan istisnanın veya müeyyide uygulanacak ise, bunun usulüne uygun olarak vergi dairesine bildirilmemesi durumunda, bankalar vergi kaybının karşılanmasında firma kadar sorumlu olurlar.

14.1.4. Dahilde İşleme Rejimi

Dahilde işleme rejimi, Dahilde İşleme Rejim Karar ve Tebliğine göre uygulanmakta olup, üretiminde ithal girdi kullanılan mamullerin ihracı ile ihracat sayılan satış ve teslimlerin belirlenmesi, yönlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin tedbirleri kapsar.

Dahilde İşleme Tedbirleri iki şekilde uygulanır:

- 1. Şartlı Muafiyet Sistemi:** Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik firmalar DİİB kapsamında ihracını taahhüt ettikleri malın üretilmesi için gerekli malzeme ve hammaddeyi vergi resim ve harç istisnasından yararlanarak ithal edebilirler. Taahhüt edilen ihracatın yapılmaması durumunda, ithalata uygulanmış olan istisnalara müeyyide uygulanarak cezalarıyla tahsil edilir.
- 2. Geri Ödeme Sistemi:** Gümrük vergileri ödenerek ithal edilmiş, böylece serbest dolaşıma girmiş bir malın işlem görmüş ürün olarak ihracı halinde alınan ithalat vergileri geri ödenir. İthalat sırasında eşyanın geri ödeme sistemine dahil olduğunun Gümrük İdaresince Gümrük Beyannamesine kaydedilmiş olması gerekir.

14.1.5. Hariçte İşleme Rejimi

Serbest dolaşımdaki eşyanın, işlenmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak 3. ülkelere (AB üyesi ülkeler dışındaki ülkeler ile Türkiye Gümrük Bölgesi üzerindeki serbest bölgeler) ihraç edilmesi ve işleme faaliyetleri sonucunda elde edilen ürünlerin tekrar serbest dolaşıma girmesi ile ilgili faaliyetleri kapsar.

Hariçte işleme faaliyeti; serbest dolaşımdaki eşyanın Türkiye gümrük bölgesinden geçici olarak 3. ülkelere ihraç edilmesi ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünlerin;

1. 3. ülkelerde serbest bölgeler hariç işlenenler için giden eşya ile işlem görmüş eşyanın kıymeti arasındaki farkın gümrük mevzuatı çerçevesinde ithal vergisi alınarak,
2. Serbest dolaşımdaki eşyanın Türkiye'deki serbest bölgelerde işlem görmesini müteakip ithaline tam muafiyet uygulanarak (vergi tahsil edilmeden)
3. Türkiye'deki serbest bölgelerde 3. ülke menşeli girdiler kullanılarak üretilen ürünlerde ise, kullanılan girdilerin ortak gümrük tarifesi oranında vergisi alınarak tekrar serbest dolaşıma girmesi ile ilgili faaliyetlerdir.
4. Hariçte işleme rejimi çerçevesinde, Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik kişilere;
 - a. Geçici ihraç eşyasının işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanıldığının tespitinin mümkün olması,
 - b. Türkiye gümrük bölgesindeki üreticilerin ekonomik çıkarlarına ciddi bir zarar vermemesi kaydıyla hariçte işleme izin belgeleri ve hariçte işleme izni verilir.

14.1.6. İhracatı Teşvik Mevzuatı Açısından İthalat İşlemleri

İthalat işlemlerinde ihracatı teşvik tedbirlerinden yararlanılması için, ithalat işleminin ithalatın maliyetine uygun bir belge kapsamında yapılmış olması gerekir.

14.1.6.1. DİİB Kapsamında Yapılacak İthalat

1. İthalat işlemleri gümrükte başlayıp gümrükte sonuçlandığından, DİİB'ye istinaden yapılan ithalatta da belgeden düşüm ile takip ve kontrol gümrüklerce yapılır.
2. Bankalarca, ithalat işlemlerinde, işlemin belgeyle ilgili olduğunun beyan edilmesi halinde, istisna uygulanır ve uygulanan istisna ile transfer edilen ya da edilecek olan tutar, belgeye kaydedilir.
3. İthalat rejimi esaslarına göre (DİİB kapsamı dışında) başlamış bir işlemin sonradan DİİB kapsamına alınmak istenmesi durumunda, kapsama alınan ithalatın DİİB ile ilişkilendirilmesinden sonra istisna uygulanabilir. Daha önce tahsil edilmiş vergiler iade edilmez. Belge kapsamında istisna uygulanmak suretiyle açılan bir akreditifin, firma talebine istinaden kısmen ya da tamamen iptal edilmesi halinde, iptal edilen tutar belgeye işlenir. Bu kısma ait istisnaların müeyyide uygulanarak tahsili için vergi dairesine bildirim yapılır.
4. VRHİB döviz hakkı öngörülmeleyen belge olduğundan, bu belge kapsamında ithalat yapılması ya da yapılacak ithalatın bu belge ile irtibatlandırılarak istisna uygulanması mümkün değildir.

14.1.6.2. 1615 Sayılı Gümrük Kanununun 118. Md. Çerçevesinde Geçici Kabul İşlemi

Gümrük kanununun 118. "geçici olarak giren eşya" maddesine göre, ham, yarı mamul, mamul maddeleri dışarıdan getirilerek memleket içinde başkaca maddeler katılmış olsun olmasın, tamamlayıcı veya değerlendirici ya da değiştirici az veya çok işçilik gördükten sonra yarı mamul veya mamul hale getirilmiş eşya ile bunların ihracında ambalaj maddesi olarak kullanılmak veya üzerlerine takılmak amacı ile ithal edilecek eşya, geçici kabul rejiminden yararlanır.

Bu eşyanın 2 yıl içinde ihraç edilmesi ve vergilerinin bakanlıkça kabul edilecek esas ve şartlar dairesinde teminata bağlanması gerekir.

AB üyesi ülkelerden geçici kabul işleminin yapılabilmesi için, gümrük idarelerince düzenlenmiş geçici kabul izin belgesi alınmış olması gerekir. Bu belge kapsamında yapılacak ithalata ve düzenlenecek teminat mektuplarına istisna uygulanır.

Üçüncü ülkelerden geçici kabul işlemlerinin yapılabilmesi için DİİB alınmış olması gerekir.

14.1.6.3. Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında (YTB) Yapılan İthalat

3505 sayılı kanunun geçici 2. maddesi gereği, ihracat veya döviz kazandırma taahhüdü içeren yatırım teşvik belgeleri kapsamında kullanılan 1 yıl ve daha uzun vadeli nakdi krediler ile gayri nakdi veya ayni yatırım kredilerine damga vergisi ve harç istisnası uygulanabilir.

Gayri nakdi kredi, Türkiye'de yerleşik kişilerin yurtdışındaki finans kuruluşlarından temin ettikleri veya Türkiye'deki bankalar tarafından verilen en az 1 yıl süreli garanti, karşı garanti, teminat ve kefaletleri kapsar.

Ayni kredi, YTB eki, ithal ve yerli makine teçhizat listelerinde yer alan makine ve teçhizatın yurt içi ve yurt dışından bir yıl ve daha uzun vadeli alımını ifade eder.

Nakit kredilerin kullanılması sureti ile mal ve hizmet alımı ve bunlarla ilgili işlemlerin gerektirdiği sözleşme ve teminat ile akreditif işlemlerine istisna tatbik edilmeyecektir. Dolayısıyla, belge ihracat

taahhüdü içerse bile, YTB kapsamında açılan akreditif ve bununla ilgili alınan teminatlara bu konuda gümrüklere verilen teminat mektuplarına damga vergisi istisnası uygulanmaz.

Bu nedenle, ithalat işlemlerinde alınan malla ilgili olarak, yurt dışına verilen en az 1 yıl vadeli harici garanti veya poliçeli işlemlerde vergi istisnası uygulanır. Gayri nakdi tutarının, belgenin yatırım finansmanı sütunundaki dış krediler limiti içinde olması takip edilir. Kredi ve döviz kullanım formuna düşüm yapılır.

Ayrıca, YTM çerçevesinde YTB kapsamındaki ithalat işlemleri KKDF'den muaf olup, gümrük vergi ve resimlerine istisna uygulanır. YTB kapsamında yapılan işlemlerden doğan BSMV'ne hiçbir durumda istisna uygulanmaz.

14.2. Swift (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication)

SWIFT, (Uluslararası Haberleşme Sistemi), dünya finans kurumlar arası elektronik haberleşme ve fon transferini sağlayan bir kuruluştur.

1973 yılında 15 Avrupa ve 239 Kuzey Amerika bankası tarafından kuruldu. Bu gün 200 ülkede 11.000 den fazla banka ve aracı kuruluşu birbirine bağlamaktadır. Üye banka ve kuruluşların uluslararası ödemelerini, döviz transferlerini ve dış ticaret işlemlerini dünya çapında bir bilgisayar ağı aracılığı ile yürütülmesin sağlayan kurumun merkezi, Brüksel'dedir.

Kar amacı gütmeyen ve kooperatif şeklinde Belçika yasaları çerçevesinde çalışan bir örgüttür.

SWIFT bir yandan bankaların ve diğer finansal kuruluşların kendi aralarında üst düzeyde güvenilir olarak haberleşmesini sağlayacak iletişim sistemi oluştururken bir yandan da bu sistemde kullanılacak mesajların standardizasyonunu sağlayacak şekilde çalışmaktadır.

SWIFT mesajı ile ihbar edilen bir akreditif ya da ödeme emri başka bir doğrulama veya teyide gerek duymaksızın doğrudan geçerlilik kazanmaktadır.

SWIFT mesajları çeşitli gruplar altında toplanmaktadır. Örneğin akreditif açılışında kullanılan SWIFT mesajı MT 700 iken akreditif ihbarına ait SWIFT mesajı MT 710 dur.

Mesaj Kodu	İngilizce Açıklaması	Türkçe Açıklaması
MT 700	Issue of a Documentary Credit	Akreditif Açılışı
MT 701	Issue of a Documentary Credit	Akreditif Açılışı (Ek)
MT 705	Pre-Advice of a Documentary Credit	Akreditif Ön İhbar
MT 707	Amendment to a Documentary Credit	Akreditife Revizyon
MT 710	Advice of a Third Banks Documentary Credit	Akreditif İhbarı
MT 711	Advice of a Third Banks Documentary Credit	Akreditif İhbarı (EK)
MT 720	Transfer of a Documentary Credit	Akreditif Transferi
MT 721	Transfer of a Documentary Credit	Akreditif Transferi (EK)
MT 730	Acknowledgement	Alındı
MT 732	Advice of Discharge	Rezervli Evraklar Kabul İhbarı
MT 734	Advice of a Refusal	Rezervli Evraklar Red İhbarı
MT 740	Authorization to Reimburse	Rambursman Yetkisi
MT 742	Reimbursement Claim	Rambursman Talebi
MT 747	Amendment to an Authorisation to Reimburse	Rambursman Yetkisi Revizyonu
MT 750	Advice of Discrepancy	Rezerv İhbarı
MT 752	Authorisation to Pay, Accept or Negotiate	Ödeme/Kabul/İştira Yetkisi
MT 754	Advice of Payment/Acceptance/Negotiation	Ödeme/Kabul/İştira İhbarı
MT 756	Advice of Reimbursement or Payment	Rambursman veya Ödeme İhbarı

MT İngilizce “Message Type” (Mesaj Tipi) manasına gelmektedir.

Akreditif işlemleri ile ilgili SWIFT mesajları görüldüğü gibi 7. Grubun ilk kısmında yer almaktadır.

Swiftin yararlarını kısaca şöyle özetleyebiliriz.

1. Standartlaşma yüksektir
2. Güvenlik yüksektir
3. Maliyet düşüktür
4. Otomasyon yüksektir

Bu Bölümde Ne Öğrendik Özeti

Bu dersimizde ihracat ve döviz kazandırıcı faaliyetlerle ilgili devlet tarafından alınan teşvik tedbirlerini inceledik. İhracatın ve döviz kazandırıcı diğer faaliyetlerin finansmanında kullanılan kredilere, bankaların bu faaliyetlerle ilişkin işlemlerden aldıkları masraf ve komisyonlara, yine bunlarla ilgili düzenlenecek kâğıtlara, ihracat ve döviz kazandırmaya yönelik ithalat işlemlerinde, bankalar ve gümrük idarelerince uygulanan istisna ve kolaylıkları öğrendik. Dünya finans kurumları arası elektronik haberleşme ve fon transferini sağlayan SWIFT ile dersimizi tamamladık.

Bölüm Soruları

1. Vergi, resim ve harç istisnası hem belgeli işlemlere hem de belgesiz işlemlere uygulanır.
 - a. **Doğru**
 - b. Yanlış
2. Transit ticarete konu malın alınması ve satılması ile ilgili işlemlere Vergi, resim ve harç istisnası uygulanır.
 - a. **Doğru**
 - b. Yanlış
3. İhracatın finansmanına yönelik olarak kullanılan krediler ve bunlarla ilgili düzenlenen kâğıtlara vergi, resim ve harç istisnası uygulanır.
 - a. **Doğru**
 - b. Yanlış
4. Belgeli işlemlerde belge müracaat tarihi ile belge tarihi arasındaki işlemlere istisna uygulanmaz.
 - a. **Doğru**
 - b. Yanlış
5. Belgeli işlemlerde belge müracaat tarihi ile belge tarihi arasındaki işlemler belge taahhüdüne sayılır.
 - a. **Doğru**
 - b. Yanlış
6. Döviz kazandırma taahhüdü içeren projelerin gerçekleştirilmesi sırasında firmaların ihtiyaç duyacağı hammadde ve malzemenin istisnalardan yararlanarak ithal edilmesine olanak tanıyan belgeye ne ad verilir?
 - a. VRHİB
 - b. DİİB
 - c. DFİF
 - d. Belgesiz işlem
 - e. **Şartlı muafiyet**

7. Türkiye gümrük bölgesinde yerleşik firmalar DİİB kapsamında ihracını taahhüt ettikleri malın üretilmesi için gerekli malzeme ve hammaddeyi vergi resim ve harç istisnasından yararlanarak ithal edebilirler. Taahhüt edilen ihracatın yapılmaması durumunda, ithalata uygulanmış olan istisnalara müeyyide uygulanarak cezalarıyla tahsil edilir. Bu uygulamaya ne ad verilir?
- Geri ödeme sistemi,
 - Belgesiz işlem
 - Şartlı muafiyet**
 - Hariçte işleme rejimi
 - VRHİB
8. Serbest dolaşımdaki eşyanın, işlenmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak 3. ülkelere (AB üyesi ülkeler dışındaki ülkeler ile Türkiye Gümrük Bölgesi üzerindeki serbest bölgeler) ihraç edilmesi ve işleme faaliyetleri sonucunda elde edilen ürünlerin tekrar serbest dolaşıma girmesi aşağıdakilerden hangisi tarafından düzenlenir?
- Geri ödeme sistemi,
 - Belgesiz işlem
 - Şartlı muafiyet
 - Hariçte işleme rejimi
 - Dahilde işleme rejimi**
9. Turizm müesseseleri ile seyahat acentelerinin yurt içindeki turizm faaliyetleri sırasında yaptıkları döviz karşılığı hizmet satışları “İhracat Sayılan Satış Ve Teslimler İle Döviz Kazandırıcı Faaliyetlerden” sayılır.
- Doğru**
 - Yanlış
10. VRHİB döviz hakkı öngörülme belgesi olduğundan, bu belge kapsamında ithalat yapılması ya da yapılacak ithalatın bu belge ile irtibatlandırılarak istisna uygulanması mümkün değildir.
- Doğru**
 - Yanlış